
JUNI 2022

Indsatser i overgangen til voksenlivet

For unge i
udsatte positioner

Ankestyrelsen

ANKESTYRELSEN

Telefon: 33 41 12 00 mandag til fredag klokken 9-15

Postadresse: Ankestyrelsen, 7998 statsservice

Mailadresse: ast@ast.dk

Hjemmeside: www.ast.dk

ISBN nr.: 978-87-7811-422-8

Indholdsfortegnelse

KAPITEL 1	SAMMENFATNING	5
	Undersøgelsens fokus	6
	Hovedresultater	9
KAPITEL 2	ÆNDREDE KRAV NÅR DEN UNGE FYLDER 18 ÅR	17
	Skellet ved 18 år er juridisk, og garanterer ikke parathed til voksenlivet	17
	Et større ansvar hviler på den unge efter det 18. år	18
	Handlemuligheder for kommunen, når den unge ikke ønsker at tage imod en indsats	22
KAPITEL 3	OPRETHOLDT DØGNOPHOLD SOM LED I EN EFTERVÆRNSINDSATS	25
	Beskrivelse og udbredelse af indsatsen	26
	Kommunernes erfaring med indsatsen	29
	Snitflade til øvrige områder	35
KAPITEL 4	FAST KONTAKTPERSON	37
	Beskrivelse og udbredelse af indsatsen	38
	Kommunernes erfaringer med indsatsen	42
	Snitflade til øvrige områder	44
KAPITEL 5	ANDEN STØTTE OG UDSLUSNING	46
	Kommunernes erfaringer med indsatsen – Anden støtte	46
	Kommunernes erfaring med indsatsen - Udslusning	49
KAPITEL 6	KOMMUNERNES PERSPEKTIVER PÅ - OG ÆNDRINGSFORSLAG TIL - EFTERVÆRNSBESTEMMELSEN	51
	Forslag om udvidelse af Målgruppen for efterværn	52
	Vurdering af målgruppen for efterværn	54
	Genetablering af efterværn	59

KAPITEL 7 VOKSENBESTEMMELSERNE I SERVICELOVEN	62
§ 85, Socialpædagogisk støtte	63
§ 107, Midlertidigt botilbud	69
§ 82 a og b, Gruppebaseret og individuel vejledning og støtte	72
§ 99, Støtte- og kontaktperson	76
KAPITEL 8 TVÆRGÅENDE KOORDINERING	78
Flere personer tilknyttet den unges sag	78
BILAG 1 METODE OG DATAGRUNDLAG	89
Desk research og indledende interview med repræsentanter fra Den Kommunale UNgeindsats	89
interview med myndighedsrådgivere og ledere på tværs af områder	90
Beskrivelser af udvalgte bestemmelser og indsatser	Fejl!
Bogmærke er ikke defineret.	
BILAG 2 JURIDISKE BESKRIVELSER AF INDSATSER TIL OVERGANGEN TIL VOKSENLIVET	92

Sammenfatning

Social- og Ældreministeriet har bedt Ankestyrelsen undersøge, hvordan kommunerne anvender og oplever virkningen af udvalgte lovbestemte indsatser, der er rettet mod at støtte udsatte unge i overgangen til voksenlivet.

Formålet med undersøgelsen er at belyse:

- Hvad der fremgår af lovgivningen om udvalgte bestemmelser formål og målgruppe
- Kommunernes anvendelse af og erfaringer med udvalgte bestemmelser i relation til målgruppen
- Eksempler på, hvordan kommunerne oplever, at udvalgte bestemmelser spiller sammen
- Kommuners forslag til ændringer i bestemmelser og indsats typer, målgruppeafgrænsning eller kommunal organisering, der kan styrke overgangen til voksenlivet for unge i udsatte positioner.

Undersøgelsen indgår i et større analysearbejde som led i nytænkningen af efterværnsområdet, der er beskrevet i aftalen om "Børnene Først".

METODE OG DATAGRUNDLAG

Undersøgelsen bygger på følgende datakilder:

- Gruppeinterview med myndighedsrådgivere på tværs af uddannelses-, beskæftigelses-, voksensocial- og familieområdet i syv kommuner.
- Gruppeinterview eller enkeltinterview med ledere på tværs af de ovennævnte områder i de samme syv kommuner.
- Desk research, ekspertinterview med Socialstyrelsen, samt seks interview med repræsentanter fra Den Kommunale Ungeindsats (KUI) med henblik på at udvælge de lovbestemte indsatser, undersøgelsen tager udgangspunkt i.
- Juridiske beskrivelser af de udvalgte bestemmelser formål og målgruppe (vedlagt som bilag 2.).
- Statistik over efterværnsindsatser udarbejdet af Social- og Ældreministeriet.

Metode og datagrundlag er uddybet i bilag 1.

UNDERSØGELSENS FOKUS

Undersøgelsen fokuserer på indsatser til unge i udsatte positioner mellem 18 og 22 år - både unge, der er i målgruppen for efterværn efter § 76 i serviceloven¹, og unge, der af forskellige årsager falder uden for målgruppen for efterværn².

§

FORMÅLET MED EFTERVÆRN, SERVICELOVENS § 76

Formålet er at tilbyde unge i alderen fra 18 til 22 år hjælp, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til den unges behov for støtte, og når den unge er indforstået hermed. Hjælpen skal bidrage til en god overgang til en selvstændig tilværelse, og herunder have fokus på at understøtte den unges uddannelse og beskæftigelse samt øvrige relevante forhold.

Mere specifikt fokuserer undersøgelsen på:

- De indsatser, der er beskrevet i efterværnsbestemmelsen i § 76 i serviceloven
- Udvalgte bestemmelser³ på voksenområdet i serviceloven og på samspillet mellem disse
- Samspillet mellem udvalgte bestemmelser i serviceloven og lovgivningen på beskæftigelsesområdet

Boksene herunder beskriver henholdsvis de forskellige indsatser, kommunen kan iværksætte efter § 76 i serviceloven, og de bestemmelser i serviceloven på voksenområdet undersøgelsen derudover fokuserer på.

¹ I 2020 var antallet af unge i efterværn 8.779 jævnfør data fra Social- og Ældreministeriet.

² Undersøgelsen omhandler ikke unge, der er i målgruppen for hjælp efter § 76 a i serviceloven, det vil sige unge med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

³ Som beskrevet i metodeboksen, er bestemmelserne udvalgt på baggrund af viden fra desk research og indledende interview med repræsentanter fra den kommunale ungeindsats.

§

INDSATSER I EFTERVÆRNSBESTEMMELSEN, § 76 I SERVICELOVEN

Kommunen kan træffe afgørelse om efterværn for unge, der enten har været anbragt eller haft en kontaktperson umiddelbart op til det 18. år.

Kommunen kan tilbyde forskellige indsatser efter service-lovens § 76 stk. 3 til unge, der har været anbragt uden for hjemmet i et anbringelsessted umiddelbart inden det fyldte 18. år:

Opretholdt døgnophold som led i en efterværnsindsats

Opretholdelse af et døgnophold, jf. § 55, eller på et anbringelsessted, jf. § 66.

Fast kontaktperson

Udpegning af en fast kontaktperson eller opretholdelse af en fast kontaktperson for den unge efter det fyldte 18. år, jf. § 52, stk. 3, nr. 6. Efter § 76, stk. 2 kan der træffes afgørelse om, at en udpeget fast kontaktperson opretholdes efter det fyldte 18. år. Dette kan tilbydes unge, som har haft en kontaktperson indtil det fyldte 18. år.

Udslusning

Etablering af en udslusningsordning, jf. § 55, i det hidtidige anbringelsessted.

Anden støtte

Andre former for støtte, der har til formål at bidrage til en god overgang til en selvstændig tilværelse for den unge.

UDVALGTE BESTEMMELSER I SERVICELOVEN PÅ VOKSENOMRÅDET

§ 85 Socialpædagogisk støtte

Kommunen skal tilbyde hjælp, omsorg eller støtte samt optræning og hjælp til udvikling af færdigheder til personer, der har behov herfor på grund af betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

§

§ 107 Midlertidigt botilbud

Kommunen kan tilbyde midlertidigt ophold i boformer til personer, som på grund af betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer har behov for det.

Stk. 2. Kommunen skal tilbyde midlertidigt ophold

- 1) til personer med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der har behov for omfattende hjælp til almindelige, daglige funktioner eller for pleje, eller som i en periode har behov for særlig behandlingsmæssig støtte, og
- 2) til personer med nedsat psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer, der har behov for pleje eller behandling, og som på grund af disse vanskeligheder ikke kan klare sig uden støtte.

§ 82 a om gruppebaseret vejledning og støtte⁴

Til personer, der har nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller sociale problemer, og personer, der er i risiko for at udvikle funktionsnedsættelse eller sociale problemer, kan kommunen iværksætte eller give tilskud til tilbud om gruppebaseret hjælp, omsorg eller støtte samt gruppebaseret optræning og hjælp til udvikling af færdigheder.

§ 82 b om individuel vejledning og støtte

Til personer, der har nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller sociale problemer, og personer, der er i risiko for at udvikle funktionsnedsættelse eller sociale problemer, kan kommunen iværksætte eller give tilskud til tilbud om tidsbegrænset individuel hjælp, omsorg eller støtte samt tidsbegrænset individuel optræning og hjælp til udvikling af færdigheder. Tilbuddet kan gives i op til 6 måneder.

For både § 82a og § 82 b er det en forudsætning, at kommunen vurderer, at tilbuddet vil kunne forbedre modtagerens aktuelle funktionsniveau eller forebygge, at funktionsnedsættelsen eller de sociale problemer forværres.

⁴ Vi bemærker, at kommunens afgørelser efter §§ 82 a og b ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed. Ankestyrelsen er derfor ikke klageinstans og kan ikke udtale sig om de bestemmelser.

§ 99 Støtte - og kontaktperson

Kommunen sørger for tilbud om en støtte- og kontaktperson til personer med sindslidelser, til personer med et stof- eller alkoholmisbrug og til personer med særlige sociale problemer, som ikke har eller ikke kan opholde sig i egen bolig.

Ud over de indsatser, der fremgår af ovenstående lovbokse, berører vi i undersøgelsen enkelte indsatser efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats og lov om aktiv socialpolitik. Du kan læse mere om disse indsatser og ovenstående indsatser i bilag 2.

HOVEDRESULTATER

I det følgende præsenterer vi undersøgelsens hovedresultater.

Ændrede krav, når unge i udsatte positioner bliver 18 år

Når unge i udsatte positioner fylder 18 år, bliver de juridisk set voksne og derved myndige. Det betyder, at de unge nu er stillet anderledes i forhold til den hjælp og støtte, de kan modtage, og i forhold til hvorvidt deres forældre har ret til at blive inddraget i deres sag. Flere kommuner fremhæver, at dette skift ved det 18. år stiller store krav, som de unge kan have vanskeligt ved at imødekomme. Dette kan være en særlig udfordring, da unge i udsatte positioner i udgangspunktet ofte er dårligere stillet i forhold til sociale og økonomiske ressourcer sammenlignet med deres jævnaldrende.

Kommunerne fortæller, at det er fælles for både efterværn og voksenbestemmelserne, at sigtet med indsatsen i højere grad er fokuseret på selvstændiggørelse og den unges egen deltagelse, sammenlignet med indsatser til børn og unge under 18 år. Kommunerne fortæller videre, at krav til den unges egen deltagelse og motivation er særligt stor, når den unge overgår fra en indsats på børneområdet til en indsats efter voksenbestemmelserne og/eller på beskæftigelsesområdet.

Kommuner oplever, at de øgede krav og forventninger om motivation, når de unge fylder 18 år, kan være en udfordring

Når den unge fylder 18 år, bliver det ifølge kommunerne tydeligt for den unge, at der er tale om valgfrihed i forhold til kommunens tilbud om hjælp og støtte, fordi den unge nu er myndig. Kommunerne fortæller her, at der er eksempler på, at unge, der fortsat bliver vurderet til at have behov for hjælp og støtte efter det 18. år, takker nej til kommunens tilbud om efterværnsindsatser eller indsatser efter voksenbestemmelserne i serviceloven. Kommunerne tilskriver dette de øgede krav og

forventninger til den unges egen deltagelse og motivation, som er til stede, efter den unge er fyldt 18 år. Det er eksempelvis krav om at deltage i beskæftigelsesrettede aktiviteter eller i uddannelses tilbud for unge, der modtager en overførselsindkomst. Kommunerne forsøger at adressere dette ved at arbejde med den unges motivation for indsatsen og ved at forberede den unge på de forandringer, der venter, når den unge fylder 18 år.

Kommunernes erfaringer med opretholdt døgnophold

Særligt unge, der er velanbragte og har behov for kontinuitet, har gavn af opretholdt døgnophold som led i en eftervænsindsats

Flere kommuner fortæller, at de har erfaring med, at særligt unge, der i forvejen var velanbragte og i en god udvikling, har gavn af opretholdt døgnophold som led i en eftervænsindsats. Flere kommuner vælger derfor ofte denne indsats til unge, der har været anbragt umiddelbart op til det 18. år og er i gang med en ungdomsuddannelse. Flere kommuner bevilger dette for at understøtte den unges fortsatte skolegang og undgå store forandringer i den unges bopælsituation i denne periode.

Uvished om udfaldet af kommunens afgørelse om støtte efter det 18. år kan give uro

Perioden med uvished op til, at kommunen træffer afgørelse om, hvorvidt den unge, der er anbragt, kan få bevilget opretholdt døgnophold, kan være udfordrende for både anbringelsesstedet og den unge. Konkret har nogle kommuner oplevet, at der opstår en uro omkring den unge på anbringelsesstedet, da det ikke er afklaret, hvorvidt kommunens vederlag eller betaling vil fortsætte. Derudover kan uvisheden påvirke den unge negativt og skabe bekymring for at blive vurderet "for god" eller "for dårlig" til at beholde sin indsats i forbindelse med personkredsvurderingen om efterværn.

Hyppig opfølgning som en del af den unges selvstændiggørelse, når der er bevilget opretholdt døgnophold

Når en anbringelse overgår til at være opretholdt døgnophold som led i en eftervænsindsats, ændrer perspektivet sig til i højere grad at fokusere på selvstændiggørelse og forberedelse af den unge på voksenlivet. Nogle kommuner vælger derfor at foretage hyppigere opfølgninger end de lovpligtige minimumsfrister for at ruste både anbringelsesstedet og den unge til de opgaver, som den unge selv overtager i løbet af efterværnet.

Sammensætning af tøj- og lommepenge og egenbetaling kan resultere i en uhensigtsmæssig incitamentsstruktur

Unge, der er i døgnophold på et anbringelsessted og ikke har en indtægt, kan modtage tøj- og lommepenge af kommunen. Flere kommuner peger på, at der kan være udfordringer med, at beløbet på tøj- og lommepenge til den unge bliver så højt, at den unges overgang til egen bolig og SU-berettigende uddannelse bliver mindre attraktiv for den unge. Derudover beskriver kommuner, at krav om egenbetaling risikerer at spænde ben for den unges selvstændiggørelse, da incitamentet til at spare penge op, eller tage sig et fritidsarbejde, mindskes.

Kommunernes erfaringer med fast kontaktperson

Kommunens organisering af kontaktpersonsordningen til unge i efterværn har indflydelse på indsatsen

Der er forskel på, om kommunerne vælger at fastholde den samme kontaktperson til den unge før og under en efterværnsindsats. Kommuner, der så vidt muligt vælger at fastholde den samme kontaktperson, begrundet det med fastholdelse af en allerede etableret relation og herved kontinuitet i den unges sagsforløb. Kommuner, der i stedet vælger kontaktpersoner, der er specialiserede mod unge i efterværn, fremhæver, at disse fagpersoner ofte har et tydeligere sigte mod selvstændiggørelse og mindre tendens til, at kontaktpersonen kommer til at overtage ansvar, der egentlig skal varetages af den unge selv.

Kommunerne fremhæver uafhængighed og fleksibilitet som værdifulde elementer ved kontaktpersonindsatsen

Generelt fortæller kommunerne, at en fast kontaktperson som led i en efterværnsindsats især bliver anvendt til unge, der ikke har store udfordringer. Kommunerne fremhæver også, at det er en fordel, at kontaktpersonens opgaver kan blive tilpasset nøjagtig de behov, som den unge har. Derudover er det ifølge kommunerne en fordel, at de kan bevilge kontaktpersonsindsatsen uafhængigt af, hvilke øvrige indsatsen eller ydelser den unge måtte modtage, og hvornår disse ophører. Endelig fremhæver kommunerne, at kontaktpersonen ofte er en værdifuld kilde til information for myndighedssagsbehandleren, hvilket kan bidrage til at kvalificere kommunikationen med den unge.

Den faste kontaktperson bliver ofte den koordinerende person i forhold til den unges sag

I tilfælde, hvor den unge har en fast kontaktperson, bliver det ofte kontaktpersonen, der varetager en koordinerende rolle i forhold til den unges sag. Det kan for eksempel bestå i at sikre den unges fremmøde på jobcenteret eller ved at holde styr på eventuelle andre indsatsen, som den unge modtager. Flere

kommuner fortæller, at det er oplagt, at kontaktpersonen varetager den koordinerende rolle, da vedkommende ofte er tæt på den unge og i forvejen varetager koordinerende opgaver.

Kontaktpersonens sigte med og prioritering af mål for den unge kan adskille sig fra de beskæftigelsesrettede indsatser

Der er eksempler på, at samspillet mellem kontaktpersonen og den unges beskæftigelsesrettede aktiviteter kan blive udfordret. Det kan ifølge kommunerne skyldes, at kontaktpersonen arbejder ud fra - og prioriterer mål - der ikke nødvendigvis er afstemt med den plan, der er lagt for den unge i jobcenteret. Udfordringen er størst, når der er flere parallelle planer - og deraf flere mål - i den unges sag på tværs af forvaltninger.

Kommunernes erfaringer med bestemmelserne anden støtte og udslusning

Anden støtte bliver primært anvendt til bevilling af psykologhjælp og økonomisk støtte

På tværs af kommunerne varierer det, hvordan, og i hvilket omfang, de bruger anden støtte som efterværnsindsats. De kommuner, der i høj grad anvender bestemmelsen, fortæller, at det ofte indbefatter bevilling af psykologhjælp. Derudover anvender flere kommuner eksempelvis bestemmelsen til boligindskud eller anden økonomisk støtte. For disse kommuner er sigtet ofte at anvende anden støtte til at hjælpe den unge videre mod selvstændiggørelse ved at fjerne eller kompensere for hindringer undervejs. Brug af anden støtte giver derudover kommunen mulighed for at agere hurtigt, når det er lykkedes at finde en lejlighed, så den unge kan flytte i egen bolig med kommunens hjælp med indskuddet. Det, at kommunen kan handle effektivt på den unges motivation til at komme videre, når den er til stede, fremhæver flere kommuner som en stor fordel ved anden støtte.

Begrænsninger i, hvem indsatsen kan gives til

Anden støtte kan ikke bevilges til unge, der alene har haft en kontaktperson op til det 18. år. Det betyder ifølge flere kommuner, at de ikke altid har mulighed for at handle hurtigt og relevant på den unges motivation, eksempelvis i forhold til at flytte i egen bolig eller på andre akutte behov, den unge måtte have. Flere kommuner peger derfor på, at det kan være en fordel at udvide målgruppen for, hvem kommunen kan bevilge anden støtte til.

Udslusning er ofte et sigte med efterværnet, men bliver sjældent anvendt som en bevilget indsats

De kommuner, vi har talt med, anvender kun i meget begrænset omfang udslusning som en selvstændig efterværnsindsats.

Kommunernes perspektiver på og ændringsforslag til efterværnsbestemmelsen

Ønske om at udvide, hvilke unge der kan komme i målgruppen for efterværnsindsatser

Flere kommuner fremhæver, at de objektive kriterier for, hvornår man er i målgruppen for efterværn, i form af enten anbringelse eller kontaktperson umiddelbart op til det 18. år, er en udfordring. Kommunerne pointerer her, at også indsatser som eksempelvis psykologbehandling og øvrige indsatser efter § 52 stk. 3, kan være massive og kan være indikationer på større udfordringer hos den unge - også fremadrettet. Derudover kan de nuværende kriterier resultere i, at unge, hvis udfordringer opdages sent, eller som er blevet hjemgivet før det 18. år, ikke er i målgruppen for efterværn til trods for, at kommunen vurderer, at dette kunne være relevant. Nogle kommuner peger derfor på, at der er behov for at udvide personkredsen for efterværn.

Prognosevurderingen i forhold til, om den unge er i personkredsen for efterværn, udfordrer kommuner

Det fremgår af efterværnsbestemmelsen, at den unge er i målgruppen for efterværn, når der er udsigt til en positiv udvikling for den unge som et resultat af den fortsatte støtte. Netop denne prognose, som kommunen skal vurdere op til, at den unge fylder 18 år, kan være en udfordring i praksis. Her peger kommuner blandt andet på, at der kan være behov for at tydeliggøre i bestemmelsen, på hvilket grundlag kommunen skal vurdere den unges forventede fremadrettede progression.

Kommunerne er udfordrede i vurderingen af, hvornår et efterværn ikke længere opfylder sit formål

Det fremgår også af efterværnsbestemmelsen, at indsatserne skal ophøre, når de ikke længere opfylder deres formål. Flere kommuner fremhæver, at også denne vurdering er vanskelig i praksis. Eksempelvis i forhold til, om der skal være tale om løbende progression, eller om der kan være større udfald undervejs i den unges udvikling. Netop denne uklarhed peger kommunerne på kan resultere i, at der er stor variation i fortolkningen af bestemmelsen på tværs af kommunerne, og derved hvilke unge der får eller ikke får efterværn, og hvornår efterværn bliver afsluttet. Endelig fremhæver en kommune, at prognosevurderingen også er noget, som den unge kan være bevidst om, hvilket kan gøre den unge usikker og bange for at blive erklæret for god eller dårlig til at bevare indsatsen.

Muligheden for at genetablere en efterværnsindsats opleves som vigtig – også for unge, der har takket nej til en efterværnsindsats

Flere kommuner fremhæver, at muligheden for at genetablere efterværn er en stor fordel. Det gælder både for unge, hvis udvikling og trivsel ændrer sig, og for de unge der oprindeligt har takket nej til et tilbud om efterværn. For at understøtte de unges bevidsthed om muligheden for at søge om genetabling fremhæver nogle kommuner, at de har stort fokus på at tydeliggøre muligheden for genetabling i afgørelsesbreve. Derudover vælger nogle kommuner at videregive målgruppevurderingen til den unge, som så kan vælge at anvende den som dokumentation, hvis den unge måtte ønske at søge om hjælp i sin kommune på et senere tidspunkt.

Kommunernes erfaringer med udvalgte voksenbestemmelser i serviceloven

Fleksibiliteten i, hvordan socialpædagogisk støtte efter § 85 kan blive anvendt, er en stor fordel ved bestemmelsen

Kommunerne fremhæver, at det er en stor fordel, at den socialpædagogiske støtte efter § 85 kan anvendes meget fleksibelt. Eksempelvis kan den både blive brugt til at sikre kontinuitet og en fast relation til den unge, og den kan blive anvendt til afgrænsede formål, eksempelvis i forbindelse med den unges opstart af uddannelse.

Der kan være betydelig forskel på den støtte, der tilbydes via kontaktperson efter børnebestemmelserne, og den støtte der tilbydes i socialpædagogisk støtte

Nogle kommuner fortæller, at de unge kan opleve det som et voldsomt skift, når de overgår fra tidligere at have haft kontaktperson – før eller efter det 18. år – til i stedet at modtage socialpædagogisk støtte. Det kan både være et resultat af en nedjustering i serviceniveau i form af antal støttetimer, og af at den socialpædagogiske støtte ofte i et endnu større omfang end kontaktpersonen har fokus på den unges selvstændiggørelse. Det kan eksempelvis indebære, at den socialpædagogiske støtte i højere grad end kontaktpersonen understøtter, at den unge selv varetager opgaverne, fremfor at gøre det på vegne af den unge.

Snitfladeudfordringer er tydeligst mellem socialpædagogisk støtte og beskæftigelsesrettede indsatser som mentorstøtte

Flere kommuner fortæller, at snitfladen mellem den socialpædagogiske støtte og beskæftigelsesrettede indsatser såsom mentorstøtte kan være vanskelig for dem at håndtere. Kommunerne fortæller, at de især kan have udfordringer med at vurdere, hvornår der er tale om en social indsats, som den socialpædagogiske støtte skal varetage, og hvornår indsatsen er

uddannelses- eller beskæftigelsesrettet, og derfor er en opgave, der ligger hos eksempelvis mentoren. Det kan resultere i uklarhed imellem kommunens forvaltninger i forhold til, hvilken forvaltning der skal varetage og dermed finansiere støtten til borgeren.

Det kan udfordre kommuner at bruge midlertidigt botilbud efter § 107 som indsats til unge i udsatte positioner

Flere kommuner fortæller, at når et midlertidigt botilbud som indsats til de unge fungerer godt, er det i form af muligheden for at sikre den unge en midlertidig holdeplads mellem at bo hjemme og i egen bolig. Flere kommuner fortæller dog, at de oplever udfordringer med at visitere de unge til botilbuddene, da flere af de unge vælger at takke nej til indsatsen. Kommunerne fortæller, at årsagen til, at de unge takker nej, kan være, at nogle unge oplever det som stigmatiserende at skulle bo på et botilbud, og at nogle unge kan have svært ved at se behovet for indsatsen.

Gruppebaseret og individuel vejledning og støtte efter § 82 a bliver især anvendt forebyggende

Kommunerne fortæller, at indsatserne efter § 82 a især bliver brugt til unge, der ikke har store udfordringer, men som har behov for hjælp til specifikke, afgrænsede problematikker. En fordel ved indsatsen er derudover, at den ofte er initieret af den unges egen motivation for at modtage hjælp og støtte, hvilket kan understøtte den unges udbytte af indsatsen.

Især gruppeforløb og muligheden for hurtig opstart af indsats er en fordel

Særligt gruppeforløb efter § 82 a oplever kommunerne kan være gavnligt for de unge i udsatte positioner. Her får de unge mulighed for at møde jævnaldrende og danne netværk. Derudover fremhæver flere kommuner, at det er en stor fordel, at de via indsatsen hurtigt kan tilbyde de unge hjælp og støtte uden, at det er nødvendigt at udrede de unge på forhånd. På samme tid er det en fordel, at § 82 a kan være en adgang til kommunen for unge, der viser sig at have behov for udredning og efterfølgende tilbud om hjælp og støtte efter andre bestemmelser i serviceloven.

Støtte- og kontaktperson efter § 99 bliver anvendt som opsøgende indsats over for unge, der takker nej til hjælp

Grundlæggende er støtte- og kontaktpersoner efter servicelovens § 99 ikke en indsats, som kommunerne tydeligt forbinder med den målgruppe, som denne undersøgelse beskæftiger sig med. Nogle kommuner anvender dog bestemmelsen til at lave en opsøgende indsats over for unge, der har mistet kontakten til kommunen, eksempelvis efter at have takket nej til tilbud om hjælp og støtte.

Kommunernes erfaringer med den tværgående koordinering

De unge har ofte parallelle indsatser og ydelser og følgelig flere personer tilknyttet deres sag, hvilket stiller krav til koordineringen

Selvom kommunerne er juridisk forpligtede til at sikre koordineringen af den unges overgang til voksenlivet, fremhæver flere kommuner, at dette er en vanskelig øvelse i praksis. En årsag til dette er blandt andet, at den unge ofte modtager parallelle indsatser og ydelser, der endvidere i nogle tilfælde går på tværs af lovgivninger - eksempelvis på social- og beskæftigelsesområdet. Det betyder, at den unge ofte har flere personer tilknyttet sin sag, og samtidigt flere planer og dertilhørende mål, som kommunerne kan være udfordrede af at få afstemt og koordineret.

Den kommunale ungeindsats bidrager med et klart uddannelsessigte, men kommunerne savner tydelighed i forhold til opgavebeskrivelse og ansvar

Kommunerne peger på, at den kommunale ungeindsats (KUI) og herunder KUI-kontaktpersonen har et klart uddannelsessigte. Det har bidraget til at sætte uddannelse tydeligt på dagsordenen i kommunerne. Flere kommuner oplever dog, at det er uklart, hvilken rolle den kommunale ungeindsats skal udfylde i praksis, og hvilke opgaver KUI-kontaktpersonen kan og skal håndtere. Flere myndighedsrådgivere på tværs af social- og beskæftigelsesområdet fortæller, at de ofte ikke er klar over, om der er tilknyttet en KUI-indsats i deres sag, og hvilken opgave denne indsats i så fald løfter i forhold til den unge.

Traditionel forvaltningsinddeling eller samlet ungeenhed har betydning for koordineringsopgaven

Nogle kommuner peger på, at den måde, hvorpå kommunen er organiseret, kan få betydning for koordineringsopgaven og det tværgående arbejde med den unges sag. Eksempelvis kan en klassisk søjleopdeling i forvaltninger ifølge nogle kommuner betyde, at risikoen for kassetænkning og økonomiske betragtninger fylder meget i drøftelser af, om den unge bør overgå til en efterværnsindsats eller til voksenbestemmelserne ved det 18. år. Her bemærker kommuner, der har organiseret sig i en samlet ungeenhed, hvor både beskæftigelses-, voksensocial- og efterværnsområdet er repræsenteret, at denne model understøtter, at de foretager en mere retvisende målgruppevurdering. Derudover vurderer kommunerne, at denne organisering skaber en smidigere overgang mellem børne- og voksensocialområdet.

KAPITEL 2

Ændrede krav når den unge fylder 18 år

Når den unge fylder 18 år, er der ny lovgivning og herved nye rammer og krav, der træder i kraft for den unge. Dette belyser vi i dette kapitel, herunder hvilken betydning det har for unge i udsatte positioner i overgangen til voksenlivet.

DELKONKLUSIONER

- Flere kommuner fremhæver, at det juridiske skel mellem barn og voksen ved det 18. år, stiller store krav til unge i udsatte positioner. Det er ikke alle unge, der kan honorere de krav, der stilles til en voksentilværelse og til de indsatser, som kommunen kan tilbyde.
- Problemstillingen forstærkes af, at unge i udsatte positioner ofte har oplevet mange skift og eventuelle traumer, der kan forsinke udviklingen og gøre de unge mindre parate til voksenlivet sammenlignet med andre jævnaldrende.
- Kommunerne fremhæver, at der er tale om et paradigmeskift, når en ung, der har modtaget støtte efter børnebestemmelserne, fylder 18 år. Dette er særligt udtalt ved indsatser på voksensocialområdet.
- Kommunerne oplever at blive udfordrede af, at de unge takker nej til hjælp og støtte efter det 18. år. Det adresserer kommunerne ved blandt andet at sikre grundig forberedelse af den unge på de forandringer, der venter.

SKELLET VED 18 ÅR ER JURIDISK, OG GARANTERER IKKE PARATHED TIL VOKSENLIVET

Flere kommuner fortæller, at skellet mellem 17 og 18 år, hvor den unge overgår til at være myndig voksen, i praksis er et kunstigt skel. For unge i udsatte positioner har der ofte været tale om svigt eller andre udfordringer i barndommen, der har gjort den unge mere sårbar end, hvad der gør sig gældende for den typiske unge i samfundet. Her peger kommunerne på, at der trods de unges udsatte position bliver stillet krav om, at den unge er i stand til at udfylde rollen som voksen fra det 18. år:

"Det er faktisk en rigtig stor udfordring, mener vi, for vores unge, at de skal blive voksne på en nat." (Rådgiver, Guldborgsund Kommune)

En anden kommune beskriver, at de unge ofte ikke har det modenhedsniveau, der forudsættes for at indgå i voksenlivet allerede fra det 18. år:

"Det 18. år er et mærkeligt sted at skelne, og den unge er ikke færdigudviklet. Man bør i den nye lov kigge på, hvornår det egentlig er, at børnene er udviklede." (Rådgiver, Gentofte Kommune)

Kommunen fremhæver her, at også unge, der ikke er i udsatte positioner, ville have vanskeligt ved at imødekomme lignende krav:

"Når man er 18 år står man jo ikke almindeligvis, hvor man er presset til at være voksen og ansvarlig. Det begynder jo først senere i livet, at det er naturligt at flytte hjemmefra. Der er ikke særligt mange unge mennesker, der flytter hjemmefra som 18-årige. Det er også nogle i forvejen sårbare unge, der bliver pålagt at skulle være lidt ekstra voksne tidligere end de skulle have været det. Så det er at presse nogle unge mennesker ud i voksenlivet, før man tænker det overhovedet er almindeligt i samfundet. Det er de færreste mennesker, der kigger på en 18-årig og tænker; Du er voksen!" (Rådgiver, Gentofte Kommune)

"Det er de færreste mennesker, der kigger på en 18-årig og tænker; Du er voksen!"

Flere kommuner oplever, at der sker et paradigmeskift, når den unge fylder 18 år, og at det kan udfordre den unge i forhold til dennes modenhed og situation.

ET STØRRE ANSVAR HVILER PÅ DEN UNGE EFTER DET 18. ÅR

Når den unge, der hidtil har modtaget støtte efter § 52 stk. 3, i serviceloven, nærmer sig det 18. år, skal kommunen tage stilling til, om der er et fortsat støttebehov og herefter, om denne støtte bør varetages i et efterværn, hvis betingelserne er opfyldt, eller findes i voksenbestemmelserne. Samtlige af de kommuner, vi har talt med, fortæller, at der sker et skift i det perspektiv, der er på sigtet med indsatsen for unge, der er blevet 18 år. Det gælder både de unge, der overgår til en efterværnsindsats, og de unge, der overgår til en indsats efter voksenbestemmelserne i serviceloven. Formålet med indsatser fra begge disse dele af serviceloven til den unge over 18 år er primært selvstændiggørelse til voksenlivet.

Kommunen er forpligtet til at vejlede borgeren

Kommunen har, som en del af helhedsvurderingen, pligt til at behandle ansøgninger og spørgsmål om hjælp i forhold til alle de muligheder, der findes for at give hjælp efter den sociale lovgivning. Det følger af retssikkerhedslovens § 5. Kommunen har pligt til at vejlede, selvom borgeren, hverken direkte eller indirekte, har bedt om vejledning. Det betyder også, at vejledningen ikke nødvendigvis skal ske i forbindelse med en ansøgning om hjælp, men fx kan ske i forbindelse med bevilling af en anden ydelse eller i forbindelse med opfølgning. **Se principmeddelelse 22-18.**

Kommunen skal sørge for, at hjælpen bliver tilrettelagt, så borgeren faktisk kan modtage hjælpen. Hvis borgeren på grund af sin funktionsnedsættelse siger nej til hjælpen, så skal kommunen vurdere, om hjælpen kan gives på anden vis, vejlede mv. **Se principmeddelelse 76-17.**

Forandringen er særligt stor, når den unge overgår til voksenbestemmelserne – sammenlignet med en efterværnsindsats

Flere kommuner fremhæver, at den unge, der overgår til voksenbestemmelser i serviceloven, bliver mødt af et system, der i mindre grad end kommunernes børne- og familieafdelinger er pågående i forhold til at sikre, at den unge, der har behov for støtte, rent faktisk modtager en indsats:

”I sekundet du fylder 18 år, så er alle de ydelser, du sidder med, jo som udgangspunkt et tilbud. Så har vi en omsorgsforpligtelse, men det er et tilbud, så det er også noget med, at du skal selv kunne efterspørge en støtte, så du skal kunne sætte nogle ord på, hvad det er, du tænker, at du konkret har behov for støtte til, og hvordan du ønsker at modtage den støtte.” (Rådgiver, Albertslund Kommune)

Flere kommuner fortæller derudover, at skiftet fra indsatser i børne- og familieafdelingen til voksenbestemmelserne kan resultere i, at den unge oplever en markant forskel i sigtet med, og omfanget af, den hjælp, der bliver tilbudt:

”Selvom vi jo vil forsøge at gøre det så godt som muligt, så er det bare to forskellige verdener. Og det er en brat opvågning.” (Leder, Vejle Kommune)

Ifølge flere kommuner kan denne bratte overgang ved det 18. år betyde, at den unge, der vurderes at have behov for støtte efter voksenbestemmelserne i serviceloven, vælger at takke nej til støtten:

”Hvis det kræver lidt ekstra drive fra den unge selv, og det er dem, som har det sværest, så er der en risiko.” (Rådgiver, Frederikshavn Kommune)

At den unge takker nej, kan ifølge kommunen vise sig at være særlig problematisk i tilfælde af, at årsagen til, at den unge takker nej, skyldes den unges manglende evne til at tage imod støtten.

”Om man kan tage imod støtten, er ikke om man vil. Og det er den skelnen igen, hvor man kan være for dårlig til at tage imod støtte, og så kan det virke som om, at du ikke vil. Men det er fordi, at du ikke kan.” (Rådgiver, Frederikshavn Kommune)

INSISTERENDE OMSORG

Forskel på indsatsen afhængig af, om der er tale om efterværns- eller voksenbestemmelser

Som det fremgår i ovenstående afsnit, sker der et markant skift i indsatsen, når den unge fylder 18 år og fortsat har behov for støtte. Det fremgår dog samtidig fra flere kommuner, at der er forskel på tilgangen i indsatsen afhængigt af, om det er unge, der får støtte efter efterværnsbestemmelsen eller voksenbestemmelserne. En kommune bemærker her, at der er større fokus på at tilvejebringe den unges samtykke til en indsats, når der er tale om efterværnsindsatser i børne- og familieafdelingen:

"Hos os er det jo meget børn og familie. Vi er meget opsøgende og insisterende." (Rådgiver, Albertslund Kommune)

På samme vis beskriver en anden kommune, hvordan de på efterværnsområdet gør et intensivt forsøg på at motivere den unge:

"Den unge, jeg snakkede om før, er systemtræt, og hun tænker, at kommunen intet godt vil hende. Derfor har det været vigtigt med den insisterende omsorg. Jeg har fået lov til at komme inden for, fordi jeg er blevet ved med at banke på; og selvom du ikke vil, så er jeg her stadigvæk." (Rådgiver, Frederikshavn Kommune).

I kontrast til tilgangen på børne- og familieområdet, fortæller en anden kommune, at unge, der ikke tilbydes efterværn, men henvises til voksensocialområdet, i højere grad selv har ansvaret for at udføre de opgaver, der indgår i indsatsen:

"Hvis man vurderer, at de [unge] ikke skal være i efterværn, men i stedet i voksenparagrafferne, så vurderer man også, at de er klar til at stå med det ansvar, det betyder at være voksen. Fordi vores udfører ikke kan gøre alt muligt for dem. Vores udfører kan ikke køre rundt med dem, de kan ikke give omsorg, for det står ikke i vores paragraffer." (Rådgiver, Randers Kommune).

Kommunerne er forpligtet til at yde omsorg over for borgeren og sikre borgeren en sammenhængende og helhedsorienteret indsats. Det fremgår af servicelovens §§ 81 og 82 som er beskrevet i boksen nedenfor.

§

Det fremgår af servicelovens § 85 om social pædagogisk støtte, at denne bestemmelse rummer mulighed for at yde omsorg til udvikling af færdigheder.

§ 81 formålsbestemmelse for hjælp efter voksenbestemmelserne

Formålet med at yde støtte efter denne lov er at sikre, at den enkelte får en sammenhængende og helhedsorienteret indsats, der modsvarer den enkeltes behov. Støtten skal ydes med det formål at styrke den enkeltes egne muligheder og eget ansvar for at udvikle sig og udnytte egne potentialer, i det omfang det er muligt for den enkelte.

§ 82 om kommunens omsorgsforpligtelse

Kommunalbestyrelsen skal yde hjælp efter denne lov i overensstemmelse med formålet, jf. § 81, til personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne, der ikke kan tage vare på deres egne interesser, uanset om der foreligger samtykke fra den enkelte. Hjælpen kan dog ikke ydes ved brug af fysisk tvang.

Derudover beskriver flere kommuner, at eksempelvis den socialpædagogiske støtte efter § 85 ofte har et væsentligt fokus på selvstændiggørelse. Den unge bliver derfor tildelt en større grad af selvbestemmelse og medansvar, hvilket kan adskille sig fra kontaktpersonens perspektiv på den unge i forbindelse med en efterværnsindsats:

“Det jeg oplever, at nogle af vores unge har rigtig svært ved at finde ud af, det er, at det faktisk er dem selv, der bestemmer. Der er ikke nogen andre, der bestemmer. Det er ikke plejemor, der bestemmer, det er dig. Du skal mærke efter, hvad DU har brug for. Og dét er jo det udgangspunkt, som bostøtten [§ 85] arbejder ud fra, hvorimod kontaktpersonen [§ 76] hører mere på, hvad plejemor synes, eller hvad forældrene synes, eller hvad omgivelserne synes.”
(Rådgiver, Lolland Kommune)

Her er det vigtigt at bemærke, at det ikke er sigtet med efterværnsindsatsen, at kontaktpersonen efter § 76 skal høre mere på hvad plejemor, forældrene eller omgivelserne synes eller siger. Det er kommunen, der skal vurdere den samlede indsats i forhold til den unge, herunder indsamle oplysninger fra plejefamilien og kontaktpersonen samt øvrige.

Derudover fortæller flere kommuner, at der også sker en forøgelse i kravene til de unge over 18 år, når de møder beskæftigelses- og uddannelsessystemet. Disse krav kan være vanskelige at honorere for de unge, når de fylder 18 år:

”Så ryger de ind i LAB-lov og jobcenterregi, og det er et meget firkantet og meget voksent system. Specielt hvis du har nogen, der ikke har passet de sidste fire år af deres folkeskole, fordi de har været for sårbare. Så er der bare en meget klar kassetænkning, som de skal til at passe ind i, og det kan være meget udfordrende.” (Rådgiver, Randers Kommune)

Forældrenes ret til inddragelse forsvinder, når den unge fylder 18 år

Flere kommuner fremhæver, at en anden væsentlig forandring der sker, når den unge fylder 18 år, er, at den unges forældre ikke længere har krav på at blive inddraget som tidligere:

”Der er tit nogle forældre som tænker, at de er vant til at være med til møderne, og det er jo bare sådan, at man i Danmark er myndig, når man bliver 18 år, og de [unge] kan selv bestemme, om de vil have mor og far med. Jeg synes nogle gange, at udfordringen er størst i forhold til de forældre, som gerne vil med.” (Leder, Randers Kommune).

HANDLEMULIGHEDER FOR KOMMUNEN, NÅR DEN UNGE IKKE ØNSKER AT TAGE IMOD EN INDSATS

Kommunerne giver udtryk for, at de oplever udfordringer i tilfælde, hvor unge, som de vurderer er berettiget til en indsats efter efterværns- eller voksenbestemmelserne, ikke ønsker at tage imod indsatsen. Udfordringen beror på, at indsatserne er et tilbud, som de unge frit kan vælge, om de vil tage imod eller ej.

Udfordrende at motivere unge, der takker nej til en indsats

Flere kommuner oplever, at det kan være en udfordring at få den unge motiveret til at indgå i en efterværnsindsats eller en indsats efter voksenbestemmelserne. Kommunerne tilskriver det, at de unge ofte kan være systemtrætte og føle et behov for ikke at have kontakt med det kommunale system:

”Vi kan være udfordrede i forhold til det motiverende arbejde med de unge, som fravælger os. Og det er fordi, at det er et tilbud, og det skal det jo også være. Men vi prøver meget ihærdigt, og specielt hvis vi kan stå og se udefra, at der faktisk er brug for noget støtte. Men der er jo nogle, der får en frihed i, at de fylder 18, og så siger: ”Hej hey, nej tak!” (...). Og så må man et eller andet sted vente på, at de desværre selv skal indse, at de måske ikke selv kan.” (Rådgiver, Randers Kommune)

MANGE SKIFT I TIDLIGERE INDSAT- SER UDFORDRER MOTIVATIONEN

Jævnfør servicelovens § 68 stk. 11 skal opholdskommunen senest 6 måneder forud for ophør af en anbringelse ved det fyldte 18. år træffe afgørelse om, hvorvidt den unge har behov for efterværn.

En kommune beskriver, at det ofte er unge, der har flere anbringelser eller skift i kontaktpersoner bag sig, som de har svært ved at motivere til at sige ja til en indsats efter, de er fyldt 18 år.

Afgørende med tidlig forberedelse af den unge - i forhold til ændringer i krav og ansvar

Når den unge vælger at takke nej til en indsats efter det 18. år, fortæller flere kommuner, at de oplever at have begrænsede handlemuligheder. Flere kommuner fremhæver dog, at en tidlig forberedelse af den unge på, hvilket ansvar og hvilke krav, som den unge kan forvente at møde som voksen, er et vigtigt redskab for at forebygge modstand hos den unge:

"Det er også meget nødvendigt, at man går i gang tidligt med den snak, fordi det handler også om, at den unge langsomt skal kunne vende hele sin tankegang og hele sin forventning i forhold til, hvad er det jeg møder fra min omverden, når jeg så fylder 18 og bearbejde det lidt undervejs. Fordi de oplever det netop som et kulturchok, hvis ikke det er blevet bearbejdet i forhold til hvad det er, de egentlig møder, når de så fylder 18." (Rådgiver, Albertslund Kommune).

Derudover forklarer en anden kommune, at de lægger vægt på at afklare den unges holdning til den indsats, som kommunen påtænker at tilbyde:

"Det bliver afklaret i det her første "Fra ung til voksen"-møde. Der har sagsbehandleren jo absolut en fornemmelse af, hvor den unge er i forhold til ønskerne fremadrettet. Det er vigtigt at tale ind i det. (..) Så kan det godt være, at den unge siger; 'nej tak, nu vil jeg virkelig ud og stå på egne ben', men dér er det vigtigt, at vi informerer om, at hvis det skulle være, så er vi her." (Leder, Guldborgsund Kommune)

Case-eksempel på et projekt, der understøtter overgangen til voksenlivet

Nedenfor beskriver vi et projekt i Vejle Kommune, der netop har til formål at undgå, at overgangen til flere krav i voksenlivet bliver uhåndterbart for den unge.

PROJEKT "STJERNEUNG"

I Vejle Kommune har man udviklet projekt: "Stjerneung". Projektet er målrettet særligt vanskelige og dilemmafyldte sager, hvor de unge er i risiko for at falde mellem to stole i forhold til støtte fra kommunen. Projektet fokuserer på at sikre et helhedsperspektiv på den unges indsats på tværs af kommunens fagsøjler. De sager, der udvælges, er derfor især sager, der ligger imellem det ansvarsområde, som kommunens fagsøjler hver især har. Udvælgelsen betyder, at det sikres, at de relevante forvaltninger i fællesskab udvikler en helhedsorienteret plan og indsats for den unge, og at den godkendes på chefniveau.

I projektet fokuseres der også på at sikre, at de unge kommer i gang med en uddannelse eller i beskæftigelse. Derudover understøtter projektet, at der bliver etableret kontakt mellem den unge og den eller de relevante afdelinger i kommunen. De unge, der bliver tilknyttet projektet, får derudover også en kontaktperson tilknyttet, der blandt andet varetager en tæt opfølgning på den unge og kan håndtere den tværgående indsats, som den unge modtager.

Opretholdt døgnophold som led i en efterværnsindsats

Som led i en efterværnsindsats har kommunen mulighed for at tilbyde den unge opretholdt døgnophold på et anbringelsessted. I dette kapitel beskriver vi kommunernes erfaringer med denne indsats med særlig fokus på, hvad der fungerer godt og udfordrer i forhold til den unges overgang til voksenlivet.

DELKONKLUSIONER

- Der er på tværs af de kommuner, vi har talt med, forskellige opfattelser af, om det understøtter den unges overgang til voksenlivet at bevilge opretholdt døgnophold. I to kommuner har de gode erfaringer med at bevilge opretholdt døgnophold til unge, der hidtil har været velanbragte, fordi det giver ro til den unge, så den unge kan fokusere på uddannelse.
- To kommuner har gode erfaringer med at foretage opfølgning hver tredje måned. Der er ifølge kommunerne behov for hyppigere opfølgning, efter den unge er fyldt 18 år, fordi den unge bliver pålagt et større ansvar.
- Aktiv inddragelse af den unge i arbejdet med handleplanen er med til at lade den unge tage ansvar for eget liv og styrker herigennem den unges selvstændiggørelse.
- I nogle kommuner er der erfaring med, at plejeforældre i deres tilgang til den unge kan være meget beskyttende, og det kan være med til at bremse den unges selvstændiggørelse.
- Op til, at den unge fylder 18 år, er der en del uvished om den unge og den unges fremtid. Denne uro kan smitte af på den unge, og rådgivere har erfaring med, at uvisheden påvirker anbringelsesstederne.
- Flere kommuner oplever, at der er nogle u hensigtsmæssige økonomiske incitamentsstrukturer i forhold til at sikre, at den unge gennemgår en positiv udvikling i overgangen til voksenlivet og kommer i uddannelse eller beskæftigelse. Her nævner kommunerne, at indretningen af bestemmelserne om tøj- og lommepege, egenbetaling og diagnosetillæg kan være problematisk.

- De kommuner, vi har interviewet, oplever som udgangspunkt ikke udfordringer med snitflader til andre områder, når den unge får bevilget opretholdt døgnophold. Det bliver dog beskrevet som en udfordring for nogle plejefamilier at støtte og hjælpe den unge i forhold til uddannelse og beskæftigelse, da de ikke har samme kendskab og berøring med dette felt, sammenlignet med opholdssteder og døgninstitutioner.

BESKRIVELSE OG UDBREDELSE AF INDSATSEN

Ud over anbringelse op til det 18. år er det muligt for kommunerne at tilbyde den unge opretholdt døgnophold, efter den unge er fyldt 18 år, som en del af en efterværnsindsats.

§

SERVICELOVENS § 76, OPRETHOLDT DØGNOPHOLD

Efter servicelovens § 76, stk. 3, nr. 1, kan den unge, der umiddelbart inden det fyldte 18. år er eller var anbragt uden for hjemmet, tilbydes opretholdt døgnophold på et anbringelsessted. Det kan eksempelvis ske på et opholdssted, på eget værelse eller i en plejefamilie.

Målgruppen er unge, der på sigt kan klare sig selv

Pr. 31. december 2020 var der registreret i alt 2.139 opretholdt døgnophold som led i en efterværnsindsats til unge i alderen 18 til 22 år⁵. To af de kommuner, vi har interviewet, fortæller, at målgruppen for opretholdt døgnophold er unge, der er relativt velfungerende, og som på sigt kan bo for sig selv og leve et selvstændigt liv.

”Det er jo typisk dem, der er normalt begavede og socialt velfungerende, og nogle af dem har fritidsjobs, og andre har fritidsinteresser.” (Rådgiver, Lolland Kommune)

⁵ Data fra Danmarks Statistik

"Når vi bevilger et efterværn i form af fortsat anbringelse enten i plejefamilie eller opholdssted, så er det, fordi at vi kan se et potentiale i den unge i forhold til målgruppen inden for efterværn. Netop det her med, at man på sigt kan flytte ud og få et selvstændigt liv i egen bolig og på en eller anden måde være tilknyttet uddannelse eller job." (Leder, Guldborgsund Kommune)

Opretholdt døgnophold giver mulighed for at fortsætte en virkningsfuld indsats

I to kommuner fortæller rådgiverne, at de har gode erfaringer med at bevilge opretholdt døgnophold til unge, der er i velfungerende anbringelser. Det gør de for at skabe ro omkring den unge. Når den unge fylder 18 år, sker der meget i den unges liv, og de to kommuner har erfaring med, at den ro, som opretholdt døgnophold kan give den unge, er afgørende for den unges udvikling i overgangen til voksenlivet:

"Vi har masser af erfaring med, at hvis vi flytter dem ud for tidligt, så går det galt"

"Og så er vi en kommune, hvor vi på en eller anden måde virkelig støtter op omkring anbringelse, fordi vi har masser af erfaring med, at hvis vi flytter dem [de unge] ud for tidligt, så går det galt. De unge mennesker har simpelthen brug for den ro. Én ting er, at man bliver 18 den ene dag, men man bliver ikke voksen den anden dag." (Rådgiver, Guldborgsund Kommune)

I det følgende citat fortæller en rådgiver på samme vis, at det netop er den stabile og trygge base, som opretholdt døgnophold giver de unge, der er afgørende. Her bliver det fremhævet, at det er afgørende for, at de unge kan fokusere på uddannelse, at kommunen bevilger opretholdt døgnophold:

"De har brug for den her stabile og trygge base"

"Det er jo velfungerende anbringelser i plejefamilier, vi opretholder, fordi de enten er i gang med en ungdomsuddannelse, noget STX, HF eller noget andet, hvor de har brug for at have den der stabile, trygge base for at kunne koncentrere sig og ikke skulle tænke økonomi og hvordan og hvorledes. Så fortsætter det bare, som de hele tiden har været vant til, og for andre handler det jo om at færdiggøre en erhvervsuddannelse. Så det er primært for, at de når i mål med deres uddannelser." (Rådgiver, Lolland Kommune)

EKSEMPEL FRA PRAKSIS

”Vi har en ung pige, som er anbragt på et opholdssted. Et meget lille opholdssted, og hendes primære problematikker ligger inden for angst, og hun har blandt andet angst for mørke og for at være alene. At hun fik mulighed for fortsat at være anbragt på det opholdssted gjorde, at hun fik afsluttet sin HF, og hun er påbegyndt videregående uddannelse, og så har vi så lavet en rigtig god plan i forhold til udslusning.” (Rådgiver, Lolland kommune)

I en anden kommune, som vi har talt med, er der en modsatrettet opfattelse af, hvornår det er virkningsfuldt at bevilge opretholdt døgnophold. En leder i denne kommune fortæller, at der har været eksempler på, at unge blev på deres anbringelsessted i unødigt lang tid. Det betød, at de unge ikke blev selvstændiggjort, når efterværnet sluttede i forbindelse med, at de unge fylder 23 år. Disse erfaringer var medvirkende til, at kommunen ændrede strategi:

”Vi arbejder ud fra en anbringelsesstrategi, der er vedtaget politisk, hvor fokus er på, at unge skal ud af deres anbringelse, og generelt et fokus på skole. Og generelt er anbringelser jo dyre, og vi skal jo være sikre på, at det kun er dem der har behov for det, som er der. Og der kan vi se, at vi har haft alt for mange forløb, der har kørt, fordi det var nemt og meget fint, og plejefamilien havde en god relation. Og så står de bare når de bliver 23 år, og så har de lige så store problemer.” (Leder, Albertslund Kommune)

De ovenstående erfaringer fra kommunerne indikerer, at der er forskellige opfattelser af, om og hvornår det er konstruktivt for den unges overgang og selvstændiggørelse, at bevilge opretholdt døgnophold.

Vi bemærker, at sigtet med bestemmelsen om opretholdt døgnophold er, at det skal bidrage til en god overgang til voksentilværelsen for den unge.

KOMMUNERNES ERFARING MED INDSATSEN

Aktive tiltag, der har positiv indvirkning på den unges overgang til voksenlivet

Vi vil i de følgende afsnit beskrive konkrete tiltag, som kommunerne fortæller, at de aktivt arbejder med som en del af efterværensindsatsen. Disse tiltag har ifølge kommunerne betydning for virkningen af opretholdt døgnophold og den unges overgang til voksenlivet.

Hyppig opfølgning og tættere samarbejde mellem den unge og rådgiveren

Når en ung er i efterværn, er der krav om, at kommunen reviderer handleplanen og følger op på indsatsen minimum hver sjette måned – på samme vis som, når den unge er under 18 år. To kommuner fortæller, at de oplever et større behov for opfølgning, efter den unge er fyldt 18 år, og har derfor hyppigere opfølgning end minimumsfristen på hver sjette måned.

AFGØRENDE MED HYPPIG OPFØLGNING

Den ene kommune fortæller, at den tætte opfølgning har til formål at styrke den unges selvstændiggørelse, fordi opgaver, der tidligere er blevet varetaget af anbringelsesstedet, nu skal varetages af den unge.

Ud over at den tætte opfølgning styrker den unges selvstændiggørelse, fortæller en anden kommune, at det er med til at give den unge en tryghed, at der bliver fulgt hyppigt op. Det skyldes, at den tætte opfølgning skaber en stærkere relation mellem den unge og rådgiveren.

Aktiv inddragelse af den unge i arbejdet med handleplanen

Opretholdt døgnophold skal tage udgangspunkt i handleplanen. Netop handleplanen bliver af en kommune beskrevet som et helt centralt element i forhold til styrkelsen af den unges selvstændiggørelse i overgangen til voksenlivet. Handleplanen bliver i denne kommune brugt som et aktivt redskab for både rådgiver, udfører og den unge selv:

”Vi bevarer også fokuset. Fordi den handleplan, der bliver lavet, er ikke bare en handleplan, der bliver lavet og så pakket væk det næste halve år. Den handleplan er én man tager frem, og så snakker man om det.” (Rådgiver, Guldborgsund Kommune)

Ved at lade den unge selv definere, hvad der skal arbejdes med i handleplanen, er den unge ifølge kommunen med til selv at tage ansvar og bliver trænet i at planlægge, udføre og evaluere opgaver og egen indsats:

**BESKYTTENDE
TILGANG BLANDT
PLEJEFORÆLDRE
KAN UDFORDRE**

"I går til et møde modtog jeg en handleplan, der var blevet lavet af en plejefar og en ung. De skriver med hver deres skrift i hånden, men de har begge to haft noget på hjerte omkring de mål der har været. Man kan se den dialog, der har været. Og det er jo det, vi gerne vil have frem - det er dialog, og det er træning. Der skal trænes i både at kunne planlægge, udføre og evaluere." (Rådgiver, Guldborgsund Kommune)

Udfordringer med anbringelsesstedernes tilgang til den unge

Nogle kommuner beskriver, at de i forhold til den unges overgang til voksenlivet oplever udfordringer forbundet med anbringelsesstedernes tilgang og indsats over for den unge.

Plejeforældrenes tilgang kan i nogle tilfælde forsinke den unges selvstændiggørelse

I en kommune bliver det italesat, at der kan være en tendens til, at plejeforældre kan være overbeskyttende over for den unge, der er bevilget opretholdt døgnophold. Denne beskyttende tilgang kan ifølge kommunen kamme over i sådan en grad, at den hæmmer den unges selvstændiggørelse, idet den unge bliver frataget noget af ansvaret for eget liv:

"Der er jo nogle plejefamilier, der har et helt andet formål med det, end hvad vi har. Som i princippet - og jeg ved ikke, om det er lidt for meget at sige - omklamrer den unge. Altså agerer curlingforældre i forhold til selvstændiggørelse af den unge. Og der kan man så komme i clinch i forhold til indsatsen. Mange af vores plejefamilier er rigtig 'nursende', så det der med at have de unge mennesker, og nu skal de begynde at lære at vaske deres eget tøj, altså det skal påtales i hvert fald, det er ikke altid en selvfølge, at det er en opgave, plejefamilierne er bevidste om." (Rådgiver, Lolland Kommune)

Denne problematik om en tilgang, der kan være med til at bremse den unges selvstændiggørelse, er yderligere beskrevet i kapitel 4 om kontaktpersonsordningen i efterværn.

Uvished om den unges fremtid påvirker anbringelsen op til, at den unge fylder 18 år

For den unge har det stor betydning at fylde 18 år, fordi det grundlæggende påvirker, hvad den unge er berettiget til. Men det påvirker også anbringelsesstedet, da deres indkomstgrundlag ændrer sig. Dette er noget, som en kommune beskriver, at de mærker i indsatsen til den unge. Ifølge kommunerne kan det forekomme både blandt plejeforældre og på opholdssteder og døgninstitutioner, og det kan skabe en uro omkring den unge:

"Vi har også rigtig meget snak, både med plejefamilierne og anbringelsesstederne, som reagerer rigtig meget op mod det 18. år. Det er rigtig almindeligt, fordi hvad så nu? Det handler også om sikring basalt, der er jo økonomi for de her [anbringelsessteder], og de ved, at der sker en forandring, og vi skifter paragraffer." (Rådgiver, Guldborgsund Kommune)

Kommunen fortæller i forlængelse heraf, at de også kan opleve, at døgninstitutioner eller opholdssteder aktivt vælger at skru ned for indsatsen op til det 18. år, hvis de ikke forventer, at indsatsen vil fortsætte fremadrettet, hvilket er kritisk:

"Man bliver også presset af anbringelsesstederne (...). Så kan vi faktisk opleve, at de begynder at skru ned for indsatsen omkring den unge, fordi de siger: "Nå, men der er snart ikke mere økonomi." (Rådgiver, Guldborgsund Kommune)

Kommunen beskriver, at usikkerheden om indkomstgrundlaget også gælder i forhold til uvished om størrelsen på vederlaget til plejefamilien, der ofte beror på vurderingen af tyngden af den unges udfordringer:

"Dét kommer jo til at virke modsat: "Ej hvor har I [plejefamilierne] gjort det godt. I mister lige halvdelen af jeres økonomi!" (Rådgiver, Guldborgsund Kommune)

Udfordringen med størrelsen på vederlag peger kommunen på, kan få betydning for de oplysninger, som kommunen får om den unge fra anbringelsesstedet:

"Så skal vi allerede, når de bliver 18 år, sige, hvor længe plejefamilien har fordi det er deres hverdag (...). Og så er det som om, at det begynder at blive en kamp, om de er gode nok. De [unge] må ikke blive gode nok, og vi tænker, får vi egentlig de reelle oplysninger, som vi skal have om de unge. Er der en fare for, at de holder noget tilbage." (Rådgiver, Guldborgsund Kommune)

**DEN UNGES
BEKYMRING FOR
AT VÆRE
"FOR GOD" ELLER
"FOR DÅRLIG"**

Kommunen beskriver også, at uvisheden kan påvirke den unge negativt:

"De unge siger det selv: 'Åh nej nu bliver jeg 18, skal jeg flytte ud af min anbringelse, og allerede inden jeg er 18, kan jeg blive nervøs for, om jeg fortsat kan blive boende, for jeg kan ikke overskue mit gymnasium samtidig med [en flytning]. Så det er noget, vi italesætter rigtig meget allerede inden det 18. år." (Rådgiver, Guldborgsund Kommune)

Kommunen fortæller, at usikkerheden kan få den konsekvens for den unge, at den unge bliver bekymret for at blive vurderet "for god" til at have fortsat brug for sin indsats, eller "for dårlig" til at kunne beholde sin indsats, fordi kommunen vurderer, at den unge ikke profiterer tilfredsstillende af indsatsen:

"De siger "jeg var bange for at blive for god, jeg var bange for at blive for dårlig" og så har vi jo ikke et reelt samarbejde og dét har vi jo behov for hvis vi skal lave menneskelig udvikling." (Rådgiver, Guldborgsund Kommune)

Kommunen oplever altså, at den unges bekymringer kan fylde så meget, at de unge får en fortænkt tilgang til samarbejdet med kommunen, der bygger på den unges forventning til, hvad kommunen gerne vil høre.

Uhensigtsmæssige økonomiske incitamentsstrukturer

Ifølge flere kommuner kan nogle af de ydelser, som den unge kan modtage, resultere i nogle uhensigtsmæssige incitamenters hos den unge. Dette kan ifølge flere kommuner modarbejde, at den unge kommer i uddannelse eller beskæftigelse.

De unge oplever mindre økonomisk råderum, når udbetaling af tøj- og lommepenge ophører

Kommunen har pligt til at udbetale et beløb til unge, der er anbragt som led i en efterværnsindsats, og ikke har nogen indtægt. Dette kaldes 'Tøj- og lommepenge'.

§

TØJ – OG LOMMEPENGE

Kommunens betaling af den unges forsørgelse under anbringelse fremgår af pkt. 498 i vejledningen til serviceloven: Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier (nr. 3):

Pkt. 498. (..) Hvis den unge ikke opfylder betingelserne for at få kontanthjælp, er kommunen forpligtet til at sørge for den unges forsørgelse og betale for kost, logi, tøj og lommepenge m.v. på samme vis, som hvis det drejede sig om et barn eller en ung under 18 år (..).

Flere kommuner nævner, at det beløb⁶, de unge får udbetalt i tøj- og lommepenge, er forholdsvis højt sammenlignet med andre økonomiske ydelser som de unge kan modtage. Det betyder, at den unge får et væsentligt mindre økonomisk råderum, når opholdet på anbringelsesstedet ophører, eller den unge selv får en indtægt og derfor ikke længere får tøj- og lommepenge. Herved kan det for den unge opleves som en økonomisk straf at have gennemgået en positiv udvikling og være i stand til at varetage et selvstændigt liv eller være blevet klar til at påbegynde en uddannelse.

Ifølge flere kommuner spænder egenbetaling ben for de unges vej ind på arbejdsmarkedet

Kommunerne er forpligtede til at fastsætte og opkræve egenbetaling for unge over 18 år, der er i opretholdt døgnophold.

§

SERVICELOVENS § 160 OM EGENBETALING

Efter servicelovens § 160, skal unge over 18 år, der får efterværn i form af et døgnophold eller i et udslusningsophold, som udgangspunkt betale for opholdet. Det er kommunens ansvar at fastsætte og opkræve egenbetalingen.

Ifølge flere kommuner er det uhensigtsmæssigt at opkræve egenbetaling, da det i praksis betyder, at den unge ikke selv får et økonomisk udbytte af at være i beskæftigelse, og herved forsvinder en stor del af incitamentet til at komme ind på arbejdsmarkedet for den unge:

⁶ Beløbet for tøj- og lommepenge fastsættes typisk af kommunerne på baggrund af KL's vejledende takster. Se KL's vejledende takster her: <https://www.kl.dk/kommunale-opgaver/boern-og-unge/udsatte-boern-og-unge/taksttabeller/>

BEREGNING AF EGENBETALING

"Et ungt menneske, som får tøj- og lommepenge og går på gymnasiet, og så får et fritidsjob i en sommerpark, eller på en tankstation og tjener 12.000 kr. over sommeren. Og så kommer vi og straffer dem og sætter dem i egenbetaling. Og det gør bare, at de ikke får erfaring med arbejdsmarkedet, fordi så gider de da ikke arbejde, hvis de skal betale for det. Det ville give meget mere mening, at vi kunne droppe nogle af de egenbetalinger." (Rådgiver, Guldborgsund Kommune)

Vi gør opmærksom på, at kommunen ved beregning af egenbetaling skal fratække indtægten fra boligudgiften. Når kommunen skal beregne beløbet for egenbetaling, skal kommunen se på niveauet for boligudgifter for lignende boliger i området. Når boligudgiften er beregnet, trækkes denne fra indtægten. Det, der er tilbage, er til den unges eget forbrug, herunder udgifter. Hvis det der er tilbage, ikke levner plads til den unges rimelige udgifter, må egenbetalingen nedjusteres. Der bør også være plads til opsparing.

Uhensigtsmæssige begrænsninger ved diagnosetillæg efter lov om aktiv socialpolitik

Personer over 18 år, der ikke er uddannelses- eller jobparate, og som har en dokumenteret psykisk diagnose, kan få et diagnosetillæg.

DIAGNOSETILLÆG OG HANDICAPTILLÆG

Diagnosetillæg

Af lov om aktiv socialpolitik § 23, stk. 2, nr. 5, fremgår taksten for unge, der modtager uddannelseshjælp og samtidig har en dokumenteret psykisk lidelse.

Af stk. 2, nr. 5, fremgår det, at uddannelseshjælpen udgør et månedligt beløb på:

10.500 kr. for personer, der ikke bor hos én eller begge forældre og har en dokumenteret psykisk lidelse.

Handicaptillæg

Af lov om statens uddannelsesstøtte (SU-loven) § 6, stk. 3, fremgår muligheden for ansøgning om handicaptillæg for borgere, der er i gang med en videregående uddannelse:

§ 6, stk. 3. Sammen med stipendium og studielån eller sammen med slutlån gives et stipendium som tillæg til uddannelsessøgende i videregående uddannelse, som på grund af varig fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse har meget betydelige begrænsninger i evnen til at påtage sig erhvervsarbejde.

I flere kommuner bliver det fremhævet, at dette tillæg er forbundet med nogle uhensigtsmæssige incitamentsstrukturer, fordi det ikke er muligt at få diagnosetillæg, når man er tilknyttet en ungdomsuddannelse. Det vil for unge med diagnosetillæg betyde, at de mister denne del af deres indkomst, hvis de påbegynder en uddannelse. Herved mindskes det økonomiske incitament for den unge til at påbegynde en uddannelse:

“Der er nogle, der får diagnosetillæg. Hvis de så skal have en ungdomsuddannelse, så kan de ikke få noget. Men når de så går videre på en længere uddannelse, så kan de få handicaptillæg. Og det giver jo ingen mening. At de lige skal tage en HF eller studentereksamen først, hvor de ikke kan få noget. Allerede dér bliver de stoppet. Men hvis de nu bare skulle videre, så kunne de godt få et handicaptillæg igen. Det giver jo slet ikke mening.” (Leder, Guldborgsund Kommune)

Udover at flere kommuner fremhæver, at det er uhensigtsmæssigt, at unge med psykisk nedsat funktionsevne ikke kan få tillæg, mens de tager en ungdomsuddannelse, bliver der også rettet kritik imod de diagnoser, der er indbefattet af diagnosetillægget. Eksempelvis fremhæver en kommune, at det er uhensigtsmæssigt, at personer med ADHD ikke har adgang til diagnosetillæg.

SNITFLADE TIL ØVRIGE OMRÅDER

I forhold til gruppen af unge, som er i opretholdt døgnophold på et anbringelsessted, bliver der, af de kommuner, vi har interviewet, ikke fremhævet udfordringer i forhold til snitflader med andre områder. Dette kan ifølge en kommune blandt andet skyldes, at de oftest vælger at bevilge opretholdt døgnophold til forholdsvist velfungerende unge, for netop at bibeholde en ro omkring et igangværende uddannelsesforløb. Der er dermed ofte tale om unge, der ikke har mange øvrige, parallelle indsatser i kommunen.

Opholdssteder og døgninstitutioner er i højere grad i berøring med uddannelsesinstitutioner

I en kommune er der en opfattelse af, at der er forskel på den støtte, den unge kan få i forhold til uddannelse afhængigt af anbringelsestype - selvom der rent juridisk ikke bør være en forskel i støtteniveauet.

Ifølge denne kommune har opholdsstederne og døgninstitutionerne en større kontaktflade til skoler og uddannelsessteder. I nogle tilfælde er det meget begrænset, hvad plejefamilier har af kendskab til uddannelses- og skoletilbud, og herved også begrænset, hvordan de kan støtte den unge i forhold til dette:

“Der er en forskel i at plejefamilier ikke har den samme feedback fra fagpersoner, skoler og uddannelsessteder, og det har opholdsstederne. Så kan plejefamilierne blive i tvivl om, hvad de skal gøre. Jeg talte med en plejefamilie i går, hvor den unge var startet i gymnasiet, og de var lidt i tvivl, om det var godt.” (Rådgiver, Guldborgsund Kommune)

Det bliver af denne kommune fremhævet som et opmærksomhedspunkt for de unge, der bor hos en plejefamilie, hvilket kræver et ekstra fokus fra rådgiverens side.

Fast kontaktperson

Fast kontaktperson er den efterværnsindsats, som hyppigst bliver givet til unge. I dette kapitel belyser vi, hvad der fungerer godt ved denne indsats i forhold til den unges overgang til voksenlivet, og hvilke udfordringer og overvejelser kommunerne oplever i forbindelse med denne indsats.

DELKONKLUSIONER

- Kontaktpersonsordningen bliver fremhævet som en indsats, der har en god virkning og støtter den unge i overgangen til voksenlivet. Kommunerne oplever, at dét, der er virkningsfuldt for indsatsen, er, at der bliver taget udgangspunkt i den unges behov, og at den unge bliver støttet i lige netop dét, den unge oplever behov for. Det er herved en meget alsidig indsats, der har en stor spændvidde i forhold, til hvad kontaktpersonen kan hjælpe den unge med.
- Det er afgørende, at den unge får bevilget kontaktperson uafhængigt af andre indsatser og ydelser. Flere kommuner fremhæver, at det er afgørende, at kontaktpersonsordningen eksempelvis kan fortsætte, også når den unge påbegynder uddannelse.
- Kontaktpersonen har i mange tilfælde et indgående kendskab til den unges kompetencer og udfordringer. Denne viden fra kontaktpersonen kan være afgørende for rådgiveren, der kan tilpasse sin kommunikation til den unge herefter.
- Kommunerne oplever, at kontaktpersonen fungerer godt som den koordinerende person i tilfælde, hvor der er flere indsatser tilknyttet den unge. At kontaktpersonen opleves som god i rollen som koordinerende skyldes, at kontaktpersonen ofte er den person, der har bedst kendskab til den unge.
- I tilfælde hvor der er flere handleplaner og heraf mål for den unge, der ikke umiddelbart harmonerer, kan kontaktpersonen i nogle sager opfattes som en modspiller i forhold til arbejdet med beskæftigelsesrettede indsatser, da denne kan have en anden prioritering af målene for den unge.

BESKRIVELSE OG UDBREDELSE AF INDSATSEN

Hvis den unge op til det 18. år har været anbragt eller haft en fast kontaktperson, har kommunen mulighed for at bevilge den unge fast kontaktperson som en efterværnsindsats.

§

SERVICELOVENS § 76, FAST KONTAKTPERSON

Efter servicelovens § 76, stk. 2, kan der træffes afgørelse om, at en udpeget fast kontaktperson opretholdes efter det fyldte 18. år. Dette kan tilbydes unge, som har haft en kontaktperson indtil det fyldte 18. år.

Efter servicelovens § 76, stk. 3, nr. 2, kan der træffes afgørelse om at udpege en fast kontaktperson til unge, som er eller var anbragt uden for hjemmet på et anbringelsessted umiddelbart inden det fyldte 18. år.

Efter servicelovens § 76, stk. 5, *skal* unge, der umiddelbart inden det fyldte 18. år er eller har været anbragt uden for hjemmet uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren, og den unge, der er fyldt 15 år, tilbydes en kontaktperson frem til det fyldte 23. år, hvis der ikke tilbydes støtte i form af opretholdt døgnophold.

Efter servicelovens § 76, stk. 6, *skal* den unge tilbydes en kontaktperson frem til, den unge fylder 19 år, hvis den unge umiddelbart inden det fyldte 18. år har været anbragt på eget værelse, kollegie eller kollegielignende opholdssteder. Støtten skal kun tilbydes, hvis der ikke tilbydes opretholdt døgnophold.

Målgruppen er unge, der har ikke har store

udfordringer Pr. 31. december 2020 var der i alt registreret 3.026 tilfælde af indsatstypen fast kontaktperson som led i en efterværnsindsats til unge i alderen 18 til 22 år⁷. Flere kommuner fortæller, at unge, der får bevilget en kontaktperson i efterværnet, ofte er karakteriseret ved at være den del af målgruppen, der er bedst stillet, men som har brug for en hjælpende hånd i forskellige situationer i overgangen til voksenlivet:

"Dem, der får en kontaktperson er de 'gode', som har mindst indgribende udfordringer, og som har brug for et skub. Det er unge, som har brug for en hånd i ryggen i en periode." (Leder, Albertslund Kommune)

⁷ Data fra Danmarks Statistik

**FOKUS PÅ
KONTINUITET OG
TRYGHED**

Hvordan kontaktpersonsordningen er organiseret har betydning for indsatsen

De kommuner, vi har talt med, har overordnet valgt at organisere kontaktpersonsordningen, som en del af efterværnstilbudet, på to forskellige måder. Størstedelen af de kommuner, vi har interviewet, har valgt at have det samme korps af kontaktpersoner til både børn og unge under og over 18 år. Én kommune har valgt at etablere et korps af kontaktpersoner, som kun er tilknyttet unge i efterværn. Begge disse måder at organisere indsatsen på involverer fordele og ulemper.

Fast kontaktperson, som både er tilknyttet efterværn og børn og unge under 18, skaber kontinuitet og tryghed

De kommuner, der har valgt at organisere kontaktpersonsordningen som et samlet korps til både unge i efterværn og til børn og unge under 18 år, fortæller, at denne organisering er med til at skabe kontinuitet i indsatsen. De unge, der havde en fast kontaktperson, inden de fyldte 18 år, kan nemlig på denne måde fortsætte med at have samme kontaktperson, efter de er fyldt 18 år. Den kontinuitet bliver af kommunerne fremhævet som afgørende for indsatsen, da relationen er betydningsfuld for de unge og giver den unge tryghed. Derudover betyder denne organisering ifølge kommunerne, at kontaktpersonsordningen i højere grad lægger sig op ad lovgivningen på børneområdet, hvor både omsorgsdelen og ansvaret er større. Dette kan være med til at give nogle udfordringer i form af, at den unges eget ansvar for indsatsen begrænses:

“De kontaktpersoner, der kommer fra børn og unge-området, er lidt mere beskyttende.” (Rådgiver, Lolland Kommune)

“De unge er tilknyttet et hus, hvor størstedelen af de unge er under 18 år, og det er der mange unge, der profiterer af, at serviceniveauet er højere, end det ellers ville være. Så vi arbejder med, at kontaktpersonerne afgiver noget af ansvaret til de unge selv, så de bliver lidt mere selvhjulpne. Det bliver nogle gange lidt ‘nursende’. Og det er noget, som vi arbejder med at snakke med dem [kontaktpersonerne] om. Men det er svært for kontaktpersonerne. For det er pludselig en anden rolle, som de skal have.” (Rådgiver, Frederikshavn Kommune)

Foruden, at denne organisering kan betyde, at kontaktpersonen overtager for meget af den unges ansvar i overgangen til voksenlivet, kan tilgangen ifølge nogle kommuner risikere at medføre, at målsætningen om at få den unge i uddannelse og beskæftigelse ikke får samme prioritet som den sociale del af indsatsen. Det skyldes både tilgangen, hvor der er fokus på

**FOKUS PÅ
SELVSTÆNDIG-
GØRELSE OG
UDDANNELSE**

ikke at presse den unge for meget, og at det overordnede formål med indsatsen primært er på trivsel og relationsdannelse, hvorved uddannelse og beskæftigelse kan blive en mere sekundær målsætning med indsatsen:

"Kontaktpersonerne er organiseret i vores familiehus, og kan være en modspiller, fordi de kommer til at tage perspektiverne fra børneparagrafferne mere med over, end de burde. Der kunne man gøre mere for at sikre fokus på uddannelse. Det er uddannelsen, som trækker folk ind i normalområdet. Og generelt set er vores kontaktperson meget fokuseret på terapi og relationen." (Leder, Albertslund Kommune)

Specialiseret efterværns-kontaktperson sætter fokus på selvstændiggørelse, uddannelse og beskæftigelse

I en kommune har man valgt at organisere kontaktpersoner til unge i efterværn i et specialiseret team, der kun varetager denne gruppe unge. Baggrunden for denne organisering er at sikre fokus på den unges selvstændiggørelse, og herudover et særligt fokus på uddannelse og beskæftigelse, som med denne organisering ifølge kommunen i højere grad bliver det primære mål med indsatsen. Derudover fremhæver kommunen det som afgørende, at kontaktpersonsindsatsen ikke bliver for relationsbåret, fordi der i modsat fald bliver skabt et afhængighedsforhold mellem kontaktpersonen og den unge, der er uhen-sigtsmæssigt i forhold til den unges selvstændiggørelse:

"Det giver mening at skifte [kontaktperson]. Mange siger, at relationen bærer indsatsen, men det bærer også, at kravene i verden ændrer sig. Vores mål i efterværn er uddannelse eller beskæftigelse. Det er vores højeste mål. Det er det, der giver de bedste forudsætninger for at klare sig videre i livet." (Leder, Randers Kommune)

Denne organisering betyder samtidig, at de unge, der havde en kontaktperson, inden de fyldte 18 år, oplever et skift i kontaktpersonen, når de overgår til efterværn. Det kan ifølge kommunen være en udfordring, fordi det i nogle tilfælde betyder, at den unge frasiger sig en kontaktperson, hvis det ikke kan blive den eksisterende, fordi relationen til kontaktpersonen vægter højt hos den unge:

"Vi oplever også rigtig mange, der synes, at det er fedt at have deres kontaktperson. Og når vi så siger til dem, at de får en anden kontaktperson, når de får efterværn, så vil de ikke have efterværn. Så er de ikke interesserede i det alligevel. Og så må det jo være sådan." (Rådgiver, Randers Kommune)

'Bohjemme-støtte' – en massiv og virkningsfuld indsats

I Frederikshavn Kommune har man valgt at organisere en indsats ("Bohjemme-støtte"), der er et alternativ til opretholdt døgnophold. De unge, der bliver tilknyttet Bohjemme-støtte, får også tilknyttet en kontaktperson. Derudover er der også andre elementer tilknyttet tilbuddet, som ifølge både kommunens rådgivere og ledere er med til at sikre en god overgang for de unge.

'BOHJEMME-STØTTE' – ET EKSEMPEL PÅ VIRKNINGSFULD ORGANISERING OG BRUG AF KONTAKTPERSON

Beskrivelse af indsatsen:

I Frederikshavn Kommune bliver unge, som et alternativ til opretholdt døgnophold, tilknyttet indsatsen 'Bohjemme-støtte'. 'Huset' er rammen om indsatsen, hvor den unge kan bo hos forældrene, på eget værelse eller på et af de fire aflastningsværelser, tilbuddet har. På stedet arbejdes der helheds- og familieorienteret. De unge, der er tilknyttet Huset, får også tilknyttet en kontaktperson. I Huset er der ansat personale - både kontaktpersoner, misbrugskonsulenter og terapeuter. Foruden, at den unge får en kontaktperson, kan den unge komme og opholde sig i Huset og deltage i spisning og aktiviteter - både i og uden for huset. Derudover har de unge mulighed for at kontakte personalet i Huset på alle tidspunkter af døgnet, hvis de har behov for det.

Virkning af indsatsen:

Ifølge kommunen har det en positiv virkning på de unge, at de igennem aktiviteter og tilbud i Huset får knyttet relationer til andre end deres kontaktperson. Derudover har det stor betydning, at der er nogen, som den unge kan tage kontakt til på alle tidspunkter af døgnet. Det giver ifølge kommunen en tryghed for de unge, at muligheden er der, også selvom mange af de unge ikke aktivt gør brug af det. Derudover fremhæver kommunen, at det er afgørende for virkningen af indsatsen Huset, at den unge kan blive tilknyttet terapeuter og misbrugskonsulenter. Dette er ifølge kommunen især positivt for de unge, som er i gang med en udredning i eksempelvis psykiatrien, og det betyder, at der bliver arbejdet helhedsorienteret med den unge.

KOMMUNERNES ERFARINGER MED INDSATSEN

Afgørende, at det er en indsats, der kan tilpasses den unges individuelle behov

Af flere kommuner bliver det italesat, at fast kontaktperson er en rigtig god indsats for de unge i overgangen til voksenlivet. At indsatsen har en positiv indvirkning, skyldes ifølge flere kommuner, at det ikke er en indsats, som på forhånd er bundet op på specifikke områder, men at det derimod er muligt at målrette indsatsen, så den støtter den unge i lige netop det, den unge har behov for:

"Kontaktpersonen hjælper via samtaler og relationsarbejde, og mange af vores kontaktpersoner er virkelig dygtige og skaber den her relation. For nogle af de unge har det været det sidste skub til kontakten til skolen eller til at søge SU, eller hvad det nu kan være. Det er altafgørende, at de unge får den her støtte fra kontaktpersonen, for at de ikke skal falde igennem." (Rådgiver, Albertslund Kommune)

Kommunen fremhæver det som afgørende for indsatsen, at kontaktpersonen har en praktisk tilgang, da det ofte er det, flere af de unge har behov for. Det bliver fremhævet i nedenstående citat, at det afgørende er, at de unge har en person, som kan følge dem og være med til at skabe nogle konkrete rammer for den unge:

"Det er rigtig meget det, at der er en, der følger med den unge og hører de ting, der bliver sagt, og som kan oversætte det, og så er med til at skabe de her forandringer. Mange af de unge ville også profitere af en psykolog, men kontaktperson er sådan mere 'hands-on' og praktisk. Vi har mange unge, der ikke har en fornemmelse af, hvor tit man skal gå i bad eller gøre rent, men så kan de godt blive selvstændige, hvis de så får et skema, hvor det fremgår jamen mandag, der gør man badeværelse rent, tirsdag støvsuger man. Sådan helt kategorisk. Så på den måde hjælper kontaktpersonen den unge med at komme godt ind i voksenlivet, så den unge får nogle rammer og selv bliver i stand til at overtage og forstå." (Rådgiver, Vejle Kommune)

"Kontaktpersonen er sådan mere 'hands-on' og praktisk"

Muligt at ansætte eksterne kontaktpersoner

I en kommune beskriver de, at de i situationer, hvor det er gavnligt for den unge, ansætter eksterne personer som kontaktpersoner. Kommunen har eksempelvis erfaring med at ansætte en person fra den unges tidligere anbringelsessted som kontaktperson. Denne fleksibilitet i forhold til, hvem kommunen ansætter, er endnu en måde, hvorpå indsatsen imødekommer den unges specifikke behov.

Afgørende, at indsatsen kan bevilges uafhængigt af andre indsatser

Ligesom kommunerne oplever det afgørende for indsatsen, at kontaktpersonen ikke er begrænset til at fokusere på specifikke fokusområder i indsatsen, bliver det fremhævet som afgørende, at kontaktpersonsindsatsen bevilges uafhængigt af andre indsatser og ydelser:

"Kontaktpersonen kan være en ret stor medspiller i forhold til at bibeholde den unge i uddannelse"

"En klar fordel ved kontaktperson er, at når den unge starter i uddannelse, så er kontaktpersonen der fortsat. Så kontaktpersonen er uafhængig af, om du er i beskæftigelsesystemet eller ej. Får man et godt samarbejde omkring den unge og uddannelse, så kan kontaktpersonen faktisk være en ret stor medspiller i forhold til at bibeholde den unge i uddannelse. For det er i hvert fald det som vi bruger dem rigtig meget til - fastholdelse af uddannelse." (Rådgiver, Frederikshavn Kommune)

Som det fremgår af ovenstående citat, kan kontaktpersonen ifølge kommunen dermed spille en afgørende rolle i at fastholde den unge i uddannelse og dermed understøtte den unges progression.

Kontaktpersonens viden om den unge kan kvalificere rådgiverens kommunikation med den unge

Flere af de kommuner, som vi har talt med, fortæller, at kontaktpersonen ofte har indgående kendskab til den unge, og også et kendskab, som i mange tilfælde rækker ud over rådgiverens. I en kommune bliver denne viden fremhævet som værdifuld for rådgiveren. Den er her medvirkende til, at indsatsen i højere grad bliver målrettet den enkelte unge, fordi rådgiveren via kontaktpersonen og dennes viden kan målrette og tilpasse kommunikationen efter den unges behov og adfærd:

"Kontaktpersonen kender den unge og den unges forsvarsmekanismer og adfærdsmønstre. Og det er især dér, hvor vi kan bruge kontaktpersonen rigtig positivt. Jeg har en ung, som jeg lige har overtaget, og jeg har lige mødt ham, og vi er nået så langt, fordi jeg har gjort så meget brug af kontaktpersonen, fordi han kender ham. Den unge skulle have en svær besked den anden dag. Den kaster jeg over til kontaktpersonen, og den tager han. Så vi spiller hinanden mega gode. Især i det her tilfælde, der er kontaktpersonen en mega stor medspiller i at få den unge videre." (Rådgiver, Frederikshavn Kommune)

**KONTAKT-
PERSONEN ER
SELVSKREVET TIL
DEN KOORDINE-
RENDE ROLLE**

SNITFLADE TIL ØVRIGE OMRÅDER

Kontaktpersonen fungerer som en central og koordinerende professionel

Som det fremgår i de ovenstående afsnit, får kontaktpersonen gennem indsatsen indsigt i den unges kompetencer og udfordringer. Derudover støtter kontaktpersonen den unge bredt på forskellige områder med udgangspunkt i den unges behov. Flere af de opgaver, som kontaktpersonen støtter den unge med, har koordinerende karakter. Det er for eksempel, når kontaktpersonen hjælper den unge med at få lavet en aftale med jobcentret eller hjælper med at søge om SU. Både relationen og den i forvejen koordinerende tilgang er medvirkende til, at kontaktpersonen fungerer godt som den koordinerende person i tilfælde, hvor der er flere indsatser knyttet til den unge.

Det er ifølge flere kommuner derfor ikke en udfordring at definere, hvem der er den koordinerende person. Når der er flere personer inde over den unge foruden kontaktpersonen, vil det ofte være kontaktpersonen, der indtager den koordinerende rolle. En anden person, der varetager den koordinerende indsats for den unge, er KUI-kontaktpersonen, som vi beskriver senere i rapporten.

Vanskeligt for kontaktpersonen at støtte den unge i at skaffe en bolig

Kontaktpersonens arbejde er defineret af den unges behov, men flere kommuner fremhæver, at det er vanskeligt for kontaktpersonen at hjælpe den unge med at anskaffe en bolig. Der er flere eksempler på, at kontaktpersonen også har til opgave at støtte den unge i forhold til at anskaffe bolig, men det kræver viden og kontakter, som kontaktpersonen ikke nødvendigvis besidder. Derfor er det både en vanskelig og ressourcekrævende opgave for kontaktpersonen at støtte den unge i.

Forskellige mål i indsatsen for efterværn og beskæftigelse kan spænde ben for hinanden

De kommuner, vi har talt med, fremhæver, at det ofte ikke er en udfordring at udpege en koordinerende person, når der er en kontaktperson tilknyttet den unge. Som beskrevet i ovenstående er kontaktpersonen mere eller mindre selvskrevet til at varetage denne rolle. Det bliver dog fremhævet som en udfordring i nogle sager, at der på tværs af lovgivninger bliver arbejdet med forskellige handleplaner og heraf mål for den unge. Ifølge flere kommuner er der eksempler på, at kontaktpersonen har en anden prioritering end rådgiveren i jobcentret i forhold til at støtte den unge i relation til beskæftigelse. En rådgiver fortæller, at hun flere gange har oplevet modstand fra kontaktpersonen, når hun har arbejdet med at få den unge i tilbud på beskæftigelsesområdet:

**KONTAKT-
PERSONEN KAN
OPLEVES SOM EN
MODSPILLER**

"Jeg kan godt møde udfordringer, hvis jeg for eksempel skal have borgeren i et tilbud efter beskæftigelsesloven. Så kan jeg godt fornemme, at kontaktpersonen overhovedet ikke mener det samme, og det er lidt svært for mig. Jeg har et eksempel med en borger, som var ved at tage kørekort, og så skulle borgeren ikke andet ifølge kontaktpersonen. Det er bare lidt svært at få tilpasset i min lov. Og det var lidt ærgerligt grebet an. For jeg manglede mere en opbakning og en tro på, at selvfølgelig kan den unge også modtage en beskæftigelsesrettet indsats." (Rådgiver, Frederikshavn Kommune)

Denne problematik om forskellige handleplaner og heraf mål for den unge er yderligere beskrevet i kapitel 8: Tværgående koordinering.

Anden støtte og udslusning

I dette kapitel udfolder vi kommunernes praksis og erfaringer med at bevilge indsats efter "anden støtte" i servicelovens § 76. Vi kommer både ind på, hvad der ifølge kommunerne fungerer godt ved denne indsats, og hvilke udfordringer der er forbundet med at anvende denne indsats til at støtte de unges overgang til voksenlivet.

Til slut i kapitlet belyser vi kort kommunernes erfaring med bevilling af udslusning efter servicelovens § 76.

DELKONKLUSIONER

- I de kommuner, vi har talt med, bliver anden støtte primært brugt til at bevilge psykologhjælp og kontant tilskud til for eksempel tandlæge.
- Flere kommuner beskriver, at de har gode erfaringer med at bevilge boligindskud efter anden støtte. Dette ser mange kommuner som et positivt virkemiddel i forbindelse med selvstændiggørelsen af den unge i egen bolig.
- Det er kun muligt at bevilge anden støtte til unge, der har været anbragt umiddelbart op til det 18. år. Flere kommuner beskriver, at de savner mulighed for at kunne bevilge anden støtte til unge, der har haft kontaktperson op til det 18. år.
- Flere kommuner fortæller, at beskrivelsen af anden støtte i bestemmelsen er meget bred. Det betyder, at de har svært ved at tolke, hvad indsatsen dækker over af muligheder. Praksis bliver følgelig meget forskellig fra kommune til kommune.
- De kommuner, som vi har talt med, anvender kun i et begrænset omfang udslusning som en egentlig indsats, de bevilger til den unge. De arbejder derimod med udslusning som et begreb, og det er noget, de tænker ind i alle efterværnsindsatser.

KOMMUNERNES ERFARINGER MED INDSATSEN – ANDEN STØTTE

Anden støtte er en indsats under servicelovens § 76, der kan gives til unge i aldersgruppen 18 til 22 år, der er i målgruppen

for efterværn og har været anbragt umiddelbart op til det 18. år. Det overordnede formål med indsatsen er at sikre en god overgang til en selvstændig tilværelse.

§

SERVICELOVENS § 76, ANDEN FORM FOR STØTTE

Ifølge servicelovens § 76, stk. 3, nr. 4, er der mulighed for at tilbyde den unge, der umiddelbart inden det fyldte 18. år er eller var anbragt uden for hjemmet, andre former for støtte. Det kan eksempelvis være psykologsamtaler eller støtte via andre netværks-, eller samtalegrupper.

Anden støtte bliver primært brugt til at give psykologhjælp eller kontant tilskud

Det er meget forskelligt blandt de kommuner, vi har talt med, i hvilket omfang de anvender anden støtte. Flere kommuner fortæller, at de ofte tænker anden støtte ind som et supplement, der til tider "kan feje de værste sten af vejen" for unge i udsatte positioner, der ikke har et etableret netværk at trække på. I den forbindelse bliver anden støtte primært udmøntet i form af psykologhjælp eller kontant støtte til for eksempel indskud til bolig eller tandlæge.

Tilskud til boligindskud hjælper den unge til en selvstændig tilværelse i egen bolig

Særligt økonomisk støtte til boligindskud fremhæver flere kommuner som gavnligt for de unge i overgangen til egen bolig. Dette skyldes, at kommunerne har mulighed for akut at bevilge støtte til den unge, præcist på det aktuelle tidspunkt, hvor den unge er motiveret for at skulle flytte for sig selv. Dette er en fordel sammenlignet med eksempelvis enkelttydelse, hvor der kan være en længere sagsbehandlingstid. En kommune oplever, at de unge vokser med det ansvar, de bliver pålagt, når de modtager tilskuddet til bolig:

"Men vi fortæller dem faktisk også, at de beholder indskuddet, men at de skal passe på det, for hvis de ødelægger lejligheden, så får de det ikke med. Og det er de meget bevidste om. Så det er ikke dem, der kommer og smadrer dørene. Det er i hvert fald ganske få af dem. De fleste sætter pris på, at det her faktisk er en gave. Og de ser det som en hjælp til dem, som ikke har nogen forældre, der kan give dem en opsparing. Så det virker, og så flytter de ud af deres anbringelse." (Rådgiver, Guldborgsund Kommune)

Selvstændiggørelsen i denne form for støtte ligger ifølge kommunen både i, at den unge kommer i egen bolig, og at den

**BEHOV FOR AT
UDVIDE MÅL-
GRUPPEN FOR
'ANDEN STØTTE'**

unge føler et ansvar for at vedligeholde boligen og dermed varetage indskuddet.

Udfordrende, at anden støtte ikke kan bevilges til unge, der har haft kontaktperson op til det 18. år

For at være i personkredsen for anden støtte er det et krav, at den unge har været anbragt umiddelbart op til det 18. år. Flere kommuner påpeger dette som et problem, da det betyder, at unge, der alene har været bevilget kontaktperson op til det 18. år, ikke er berettiget til anden støtte. Kommunerne mangler fleksibiliteten i at kunne iværksætte indsatser efter anden støtte, når behovet viser sig for den unge – uafhængigt af hvilken form for støtte de unge har modtaget op til det 18. år:

"Dem, der kun har kontaktperson efter 76 stk. 2, de klarer sig dårligere med deres kontaktperson, fordi der [så netop ikke er mulighed for] at man går ind og hjælper med eksempelvis tilskud til flytning og laver de der små ting via anden støtte, som kan gøre en forskel." (Rådgiver, Albertslund Kommune)

"Det kan jo sagtens være en ung, der har levet i et hjem, hvor det bare ikke har været særlig rart at være ung, og de har brug for at komme ud og være for sig selv - men vi vil ikke kunne give dem et indskud. Så skal de søge en enkelttydelse eller tage et banklån, og så er vejen bare meget længere, fremfor hvis vi havde haft muligheden for anden støtte. Så vi kunne godt tænke os, at [de indsatser, der ligger i] 76 gjaldt det for alle." (Rådgiver, Guldborgsund Kommune)

Enkeltydelser eller banklån er ifølge denne kommune alternativet for gruppen af unge i efterværn, der ikke er i personkredsen for anden støtte. Udfordringen ved dette er blandt andet, at det tager længere tid at få. Herved er der risiko for, at kommunen ikke på samme måde kan handle på den unges aktuelle motivation på samme måde, som anden støtte efter § 76 giver mulighed for.

Anden støtte er meget bredt formuleret i lovgivningen – hvilket kan skabe usikkerhed for kommunen

I flere kommuner bliver det pointeret, at de har svært ved at tolke mulighederne i anden støtte og derved har svært ved at vide, hvordan de skal bruge bestemmelsen:

"Man kan putte alt muligt ind i den, og alligevel kan man ikke proppe noget i den, fordi den er rigtig dårligt beskrevet i lovgivningen. Anden støtte for mig kunne for eksempel også tidligere være et buskort, fordi så kan den unge

“Anden støtte er sådan lidt skraldespandsagtig og ingenting alligevel”

komme ud til sin uddannelse og så kører det faktisk, ikke? Men der er langt fra at skulle give et buskort, til at skulle give en eller anden terapeutisk støtte. Så derfor tænker jeg, at det kunne være rart, hvis den var lidt mere tydelig og ikke så ‘fluffy’ i lovgivningen. Kontaktperson er ret tydelig. Anbringelse og udslusning også. Men den der anden støtte er sådan lidt skraldespandsagtig og ingenting alligevel.”
(Rådgiver, Randers Kommune)

Som det fremgår af ovenstående citat, kan den meget brede formulering i lovgivningen være med til at skabe usikkerhed om, hvilke konkrete bevillinger, der ligger inden for rammen af anden støtte. Modsatrettet er oplevelsen i en anden kommune, at den brede beskrivelse er med til at skabe rige muligheder baseret på den unges individuelle behov. Blandt kommunerne er der altså modsatrettede opfattelser af, om bredden i beskrivelsen af anden støtte er en fordel ved bestemmelsen eller ej.

KOMMUNERNES ERFARING MED INDSATSEN - UDSLUSNING

Kommunen har mulighed for at tilbyde unge, der har været anbragt umiddelbart op til det 18. år, fortsat ophold på anbringelsesstedet i en kortere periode. Dette hedder udslusning.

§

SERVICELOVENS § 76, UDSLUSNING

Efter servicelovens § 76, stk. 3, nr. 3, kan den unge, der umiddelbart inden det fyldt 18. år er eller var anbragt uden for hjemmet, tilbydes en udslusningsordning i den unges hidtidige anbringelsessted. Der er her tale om et tilbud til unge, der har behov for ophold af kortere varighed i det tidligere anbringelsessted.

Begrænset brug af udslusning som bevilling

De kommuner, vi har interviewet, fortæller, at de i begrænset omfang anvender udslusning efter servicelovens § 76. Af opgørelser fra Danmarks Statistik fremgår det også, at der pr. 31. december 2020 kun var registreret 135 tilfælde af udslusning til unge, som en del af deres efterværnsindsats⁸.

Kommunerne fortæller dog, at de arbejder aktivt med udslusning som et sigte med indsatser til at støtte den unges overgang til voksenlivet, men at det ikke er en selvstændig indsats, de bevilger den unge:

⁸ Data fra Danmarks Statistik

"Dermed ikke sagt, at de [unge] ikke bliver udsluset, men vi bruger ikke paragraffen som sådan." (Rådgiver, Frederikshavn Kommune)

"Det er sjældent, at vi bruger den indsats specifikt som en foranstaltningsparagraf. Udslusning er der, hvor man skal have tilknytning til det tidligere anbringelsessted, men det tror jeg ikke, at jeg kan huske, at vi har brugt. Jeg kan heller ikke huske, at der er nogen unge, der har efterspurgt det. Jeg tror, at dem, der måske kunne tænke det, det er dem, der har været i plejefamilie, og de har kontakten, uden at man behøver at lave en udslusningsordning. De fleste plejefamilier holder en eller anden kontakt til deres plejebørn, uden at det behøver at være formelt." (Leder, Guldborgsund Kommune)

Som det fremgår af ovenstående citat, er der nogle kommuner, som ikke har anvendt udslusning som en lovbestemt indsats, fordi de har vurderet, at det ikke var nødvendigt for at sikre den unges overgang til voksenlivet.

Kommunernes perspektiver på - og ændringsforslag til - efterværnsbestemmelsen

I dette kapitel beskriver vi kommunernes erfaringer med den eksisterende indretning af efterværnsbestemmelsen og deres perspektiver på, hvordan disse kan forbedres.

DELKONKLUSIONER

- Flere kommuner fremhæver, at det er en udfordring, at efterværnsindsatser er begrænset til de unge, der har haft en kontaktperson eller været anbragt frem til det 18. år. Ifølge flere kommuner bør enten samtlige indsatser, den unge har modtaget umiddelbart op til det 18. år, efter servicelovens § 52, eller indsatser som familiebehandling og psykologhjælp, give den unge adgang til at komme i betragtning til en efterværnsindsats.
- Personkredsvurderingen udfordrer kommunerne. Dette gælder både indledningsvist i forhold til kommunens vurdering af, om den unge forventes at være i progression fremadrettet og i den løbende vurdering af, om den unge profiterer af indsatsen, eller om det modsatte er tilfældet, og efterværnet bør afsluttes.
- Når efterværnet afbrydes, fordi den unge ikke profiterer af indsatsen, er der gode erfaringer med at skabe glidende overgange og sikre et godt oplysningsgrundlag, hvis sagen skal overdrages til voksensocial. Derudover har flere kommuner fokus på den unges mulighed for at søge om genetablering, eksempelvis hvis den unge takker nej til efterværnet. Det understøtter kommunerne blandt andet ved at videregive målgruppevurderingen til den unge, så den unge er bedre rustet til at henvende sig igen, hvis den unge på et senere tidspunkt ønsker, at hjælpen bliver genoptaget.

HVEM KAN FÅ HVILKE INDSATSER EFTER § 76?

Kommunen kan tilbyde unge, der enten har været anbragt eller haft en kontaktperson umiddelbart op til det 18. år, efterværnindsatser efter § 76 (fast kontaktperson, opretholdt døgnophold, udslusning og anden støtte). Der er forskel på, hvilken støtte der kan bevilges, afhængigt af om den unge hidtil har været anbragt eller haft en kontaktperson. Du kan læse mere om efterværnbestemmelsen i Kapitel 1: Sammenfatning.

FORSLAG OM UDVIDELSE AF MÅLGRUPPEN FOR EFTERVÆRN

Flere kommuner giver udtryk for, at det ville være fordelagtigt at udvide målgruppen for efterværn, da de vurderer, at flere unge i udsatte positioner, der i dag ikke er i målgruppen for efterværn, ville kunne profitere af efterværnindsatserne i overgangen til voksenlivet.

Ønske om at kunne tilbyde efterværn til unge, der har fået andre indsatser end anbringelse og kontaktperson

Ifølge flere kommuner er der andre foranstaltninger efter servicelovens § 52 end anbringelse og kontaktperson, der er massive indsatser, og som involverer unge, der fortsat kan have behov for støtte efter at være fyldt 18 år. Hvis den unge har modtaget en af disse indsatser umiddelbart op til det 18. år, bør det ifølge flere kommuner også give adgang til indsatser efter efterværnbestemmelsen:

”Så burde man kigge mere på, om de unge har haft en sag i familieafdelingen, end om de har haft en kontaktperson eller været anbragt. Der er også nogen, hvor familien har fået familiebehandling, hvor den unge har lige så meget behov for støtte. Man burde give det til dem, som har en sag i familieafdelingen. Som er gode nok til det. Og hvorfor vægter det højere, at det lige er en kontaktperson.” (Rådgiver, Frederikshavn Kommune)

Ifølge flere af de kommuner, vi har talt med, ville det være fordelagtigt at udvide målgruppen for efterværn, så kommunerne i de tilfælde, hvor den unge har behov for støtte i overgangen, har mulighed for at tilbyde efterværn til unge, der har fået en foranstaltning efter servicelovens § 52, stk. 3, op til det 18. år.

Behov for at tilbyde efterværn til unge, der inden det 18. år har fået psykologbehandling

Flere kommuner fortæller, at det ville være fordelagtigt, hvis kommunen havde mulighed for at bevilge efterværn til unge, der har fået psykologbehandling op til det 18. år. Psykologbehandling kan ifølge kommunerne være en meget massiv indsats, hvor der er behov for fortsat at støtte den unge i overgangen til voksenlivet:

”Vi undrer os nogle gange over, at et psykologsamtaleforløb ikke giver et efterværn. Det kan have været lige så massiv en indsats som at have haft kontaktperson.” (Leder, Guldborgsund Kommune)

En rådgiver i samme kommune beskriver derudover:

”Der er da ingen tvivl om, at engang imellem, der hører vi om en sag, hvor man har fået en § 11 støtte, og det kunne være et psykologforløb, og så er der aldrig blevet iværksat en længerevarende foranstaltning, og så står de lige pludselig med håret i postkassen som 18-årige. Så er efterværnet ikke en mulighed. Og så står de lige pludselig og skal søge anden hjælp i systemet.” (Rådgiver, Guldborgsund kommune)

En anden kommune fortæller, at de har erfaring med, at de unge, der har haft et psykologforløb, inden de fyldte 18 år, ofte har svært ved at håndtere deres følelser, og at det netop er dét de har behov for hjælp til at håndtere, i overgangen til voksenlivet:

”Jeg kan ikke forstå, hvorfor psykolog ikke vægter det samme, som de andre [indsatser] gør, fordi dét er om noget nogle gange dét, der bygger bro til, at de kan få en god selvstændig voksertilværelse. Og rigtig mange af vores unge har jo svært ved følelshåndtering. Det er faktisk dét, der gør det svært. Og så kan det være angst, og det kan være vrede. Og det er jo det, de skal have nogle redskaber til, for at de kan komme i beskæftigelse og for, at de kan orke det der med at bære skraldet ud og så videre. Det er tosset, at den ikke er skrevet ind.” (Rådgiver, Vejle Kommune)

Ved at udvide personkredsen for efterværn til også at indbefatte unge, der op til det 18. år har haft et psykologforløb⁹, vil det ifølge flere kommuner være muligt at støtte en gruppe af unge i overgangen til voksenlivet med indsatser, som kommunerne ikke har mulighed for at tilbyde som efterværnsindsatser i dag.

Unge, der kommer sent ind i familieafdelingen, kan udfordre afgørelsen om bevilling af efterværn

Flere kommuner fortæller, at de oplever udfordringer med efterværnsbestemmelsen i de sager, hvor kommunen først bliver bekendt med den unges udfordring kort før, at den unge fylder 18 år. I de tilfælde har kommunen ikke haft mulighed for at tage stilling til efterværn et halvt år før den unge er fyldt 18 år, og kan derfor ikke nå at iværksætte en indsats, der berettiger til efterværn, inden den unge fylder 18 år:

⁹ Dette kan både være psykologbehandling, der er iværksat efter servicelovens § 11, stk. 3, eller efter § 52, stk. 3, nr. 3.

“Det kan være nogle af de sager, der kommer så sent ind i vores kontekst, at vi faktisk ikke kan nå at lave en børnefaglig undersøgelse”

“Det kan være nogle af de sager, der kommer så sent ind i vores kontekst, at vi faktisk ikke kan nå at lave en børnefaglig undersøgelse, så for egentlig at give familien en dosering af noget, jamen så igangsætter vi et § 11-forløb, for ligesom at se, om vi kan gøre et eller andet. Men hvor det forløb jo så også har et ophør, og så står familien der.” (Leder, Vejle Kommune)

Ifølge to kommuner er efterværnsbestemmelsen hermed med til at lukke døren i forhold til denne gruppe af unge.

Udfordringer med unge, der er blevet hjemgivet efter tidligere anbringelse, og derfor ikke er i målgruppen for efterværn

Der bliver af en kommune rettet kritik mod efterværnsbestemmelsen i forhold til, at den unge skal have været anbragt umiddelbart op til det 18. år. Det bliver i denne forbindelse pointeret, at de unge, der har været anbragt tidligere, men er blevet hjemgivet før det 18. år, ofte fortsat er i en udsat position. Ifølge kommunen ville det derfor i nogle tilfælde være en fordel, at det var muligt at bevilge denne gruppe af unge efterværn:

“Jeg synes også, at der sommetider er nogle, der har været anbragt til de var en 15-16 år, og lige nu går det godt, men vi ved også godt, at det er et sårbart fundament, vi går på. Det kan være, at deres støttegrundlag lige nu er kærestens forældre. Det kan hurtigt gå galt, når man er 18 år. Der ville det nogle gange være rart, hvis man kunne udvide § 76 til at sige; hvis de én gang har haft en større indsats efter familiereglerne, så kan man putte dem i målgruppen [for efterværn].” (Leder, Frederikshavn Kommune)

VURDERING AF MÅLGRUPPEN FOR EFTERVÆRN

Foruden, at kommunerne oplever udfordringer med, hvem der kan komme i betragtning til efterværn, fremhæver de også, at det kan være vanskeligt at foretage målgruppevurderingen for de unge, der opfylder de objektive betingelser i form af at have været anbragt eller haft kontaktperson op til det 18. år.

Vanskeligt at vurdere, om den unge vil udvikle sig positivt

Af efterværnsbestemmelsen fremgår det, at hjælpen skal bidrage til en god overgang til en selvstændig tilværelse:

§

SERVICELOVEN § 76 - EFTERVÆRN

Kommunen skal tilbyde hjælp til unge i alderen fra 18 til 22 år, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til den unges behov for støtte, og når den unge er indforstået hermed. **Hjælpen skal bidrage til en god overgang til en selvstændig tilværelse**, og herunder have fokus på at understøtte den unges uddannelse og beskæftigelse samt øvrige relevante forhold.

Heraf fremgår det, at unge er i målgruppen for efterværn, når der er udsigt til en positiv udvikling for den unge som et resultat af den fortsatte støtte.

Netop det krav, at den unge skal kunne udvikle sig positivt i efterværn - er ifølge flere kommuner en vanskelig vurdering at træffe:

"Når de er 17 år, skal vi vurdere, hvor langt de kan komme, inden de fylder 23 år. Og hvis ikke man tror på dét, som man sjusser sig frem til, så vurderer man ikke, at de er i målgruppen for efterværn." (Rådgiver, Randers Kommune).

En kommune fortæller her, at de i denne vurdering i høj grad lægger sig op ad bestemmelsernes ordlyd i forhold til fokus på uddannelse og beskæftigelse. De ønsker dog mere tydelighed i forhold til, på hvilket grundlag de skal vurdere den unges forventede progression i forbindelse med målgruppevurderingen, og senere i forhold til, om indsatsen fortsat opfylder sit formål:

"I virkeligheden kunne vi godt tænke os, at man gik mere ind i lovgivningsteksten og bekendtgørelserne og faktisk beskrev, hvad progressionsgrundlaget skal ligge op ad. Fordi lige nu ligger det op ad nogle meget konkrete ting - er du i uddannelse eller i arbejde?" (Rådgiver, Guldborgsund Kommune)

Udover, at det bliver beskrevet som vanskeligt at vurdere den unges udvikling ud i fremtiden, bliver det også fremhævet som et krav, der kan tolkes på mange måder, og som herved beror på en subjektiv vurdering:

"Det med udviklingspotentiale er jo også et meget, meget fluffy ord. Det kommer meget an på, hvordan vi tolker det." (Leder, Lolland Kommune).

Ankestyrelsen gør opmærksom på, at der skal være udsigt til en positiv udvikling for den unge i perioden med efterværn, men det er ikke et krav, at den unge er helt selvhjulpent ved det fyldte 23. år.

Se beskrivelse af principmeddelelse nr. 95-13 i bilag 2.

FORSLAG OM FOKUS PÅ RESSOURCER OG UDVIKLINGS- POTENTIALE

I en kommune bliver det pointeret, at det ville være en fordel, hvis der i højere grad blev fokuseret på den unges ressourcer og udviklingspotentiale fremfor, om der løbende sker en positiv udvikling:

"Jeg kan undre mig over den manglende vægtning af borgernes udviklingspotentiale - at man ret hurtigt klapper af, at borgeren ikke kan klare sig selv, eller klare sig selv med lidt støtte, når de bliver 23 år. Jeg synes, at det er tidligt, at man kan lægge den dom ned over dem. Jeg kan undre mig over, at der er så lille et ressourcefokus eller så lille et fokus på udviklingspotentiale, og at man ikke vægter det noget mere, for jeg synes faktisk, de kunne blive gjort bedre klar via efterværnsparagrafferne end voksenparagrafferne." (Leder, Randers Kommune)

Udfordringer med at vurdere, hvornår efterværnet ikke længere opfylder sit formål

Kommunen skal træffe afgørelse om at bringe efterværnet til ophør i tilfælde, hvor kommunen vurderer, at efterværnsindsatsen ikke længere opfylder sit formål.

§

SERVICELOVENS § 76, STK. 7, OM OPHØR AF EFTERVÆRN

Tilbud efter servicelovens stk. 2-6 skal ophøre, **når de ikke længere opfylder deres formål under hensyn til den unges behov for støtte**, eller når den unge fylder 23 år.

Efterværnet skal herved ophøre, når den unge ikke længere profiterer af indsatsen. Flere kommuner peger på, at der kan være vanskeligheder forbundet med netop denne vurdering:

"Hvad er det for nogle områder, vi skal forholde os til? Hvornår er det uddannelse? Og hvornår handler det om udvikling i forhold til uddannelse? Og hvornår handler det om personlig udvikling? Og personlig udvikling er jo også en forudsætning for uddannelse. Jeg synes, at det bliver lidt mudret nogle gange." (Leder, Gentofte Kommune)

En kommune peger på, at kravet om progression er svært at forholde sig til, fordi den unges udvikling sjældent følger en lige opadgående kurve. Det betyder, at der kommer et unødigt pres på den unge, men derudover også på rådgiveren, som skal tage stilling til, om efterværnet skal afsluttes i en periode, hvor der ikke er en positiv udvikling:

FORVENTNINGER TIL PROGRES- SION PÅVIRKER DEN UNGE

"Vi oplever, at udviklingsvejen ikke er en lige vej. Udviklingen går op og ned. Skal vi så gå ind og sige: 'Nu præsterer du ikke på uddannelse eller arbejde, så du er ikke i målgruppen længere?'. Det er et meget unødigt pres, der faktisk også ligger her på os som fagpersoner. Skal jeg nu tage stilling til, om jeg skal stoppe det?" (Rådgiver, Guldborgsund Kommune)

Kommunen fortæller, at de unge selv er bevidste om den vægt, som kommunen tillægger den løbende progression i deres udvikling som følge af efterværensindsatsen. Det kan ifølge kommunen få konsekvenser for den unge, og det oplysningsgrundlag, der beror på den unges egne beskrivelser af indsatsen. Som beskrevet i Kapitel 4 om opretholdt døgnophold oplever kommunen, at de unge på samme tid kan være bekymrede for at blive vurderet "for gode" til at have fortsat brug for deres indsats eller "for dårlige" til at kunne beholde deres indsats. Denne problemstilling gælder ifølge kommunen ikke alene for opretholdt døgnophold, men også øvrige efterværensindsatser. Dette kan ifølge kommunen betyde, at det kan blive svært at få en retvisende beskrivelse fra den unge, om dennes erfaring med indsatsen i forbindelse med opfølgningen, fordi den unge frygter, at kommunen træffer afgørelse om at lukke efterværensindsatsen.

Vanskeligt at vurdere, om den unge er i personkredsen for efterværn eller voksenbestemmelserne

En kommune peger på, at det kan være svært at vurdere, om den unge er i personkredsen for efterværn eller voksenbestemmelserne i serviceloven:

"Jeg synes jo generelt, at hele efterværensgruppen nogle gange er svært at definere (..). Så på den måde synes jeg, at det nogle gange er svært at finde ud af, hvornår det skal være efterværn, og hvornår det skal være voksen og § 85. Der er jo ikke nogen, der kan sige klart, hvad der er hvad. Så det bliver også, tror jeg, meget forskelligt fra kommune til kommune, hvordan man håndterer det og også fra afdeling til afdeling." (Leder, Gentofte Kommune)

Denne problematik om at skelne mellem, hvornår det er efterværn eller en indsats efter voksenbestemmelserne, der er relevant, har man i flere kommuner forsøgt at tage hånd om. Det har de blandt andet gjort ved at afholde fælles møder, hvor både børn og familie-, voksen- og beskæftigelsesområdet er repræsenteret, for herigennem at træffe afgørelse ud fra viden på alle relevante områder. Hermed bliver afgørelsen om, hvorvidt den unge er i målgruppen for efterværn eller voksenbestemmelserne truffet på baggrund af viden om indsatser på tværs af områderne.

“UNG TIL VOKSEN” – EKSEMPEL PÅ HELHEDSORIENTERET ORGANISERING AF OVERGANGEN

I Guldborgsund Kommune har de faste møder under betegnelsen “Ung til voksen”, der har specifikt fokus på at tilrettelægge en indsats til den unge, der er målrettet overgangen til voksenlivet.

Her sidder både myndighedsrådgiver, medarbejder fra jobcenteret, visitator og Uddannelses – og Erhvervsvejleder:

“Fra den unge er 16 år - alt efter hvor mange udfordringer der er, om det bare er noget kontaktperson de skal have efterfølgende, eller noget botilbud - så sætter man den unge på det møde, så man hele vejen rundt får en drøftelse af, hvilken vej vi bevæger os hen ad, og hvem der griber bolden herfra.” (Leder, Guldborgsund Kommune)

Derefter afholder kommunen ofte et overdragelsesmøde, hvor ungerådgiveren og den rådgiver, der modtager sagen, deltager sammen med den unge for at sikre overleveringen, og at den unge er bekendt med og tryk ved, det videre forløb.

Overlevering, når efterværnet ikke forløber som forventet

Nogle gange opstår den situation, at den unge, der er bevilget efterværn, ikke længere profiterer af eller samtykker til efterværnet.

En kommune fortæller her, at når dette sker, forsøger kommunen i første omgang at tilpasse efterværnsindsatsen for at se, om den unges udfordringer alligevel kan rummes inden for en § 76 efterværnsindsats. Det kan eksempelvis ske ved, at kommunen rekvirerer specialiserede kontaktpersoner til den unge i en periode for at afvente, om dette skaber en forbedring, inden efterværnet eventuelt stoppes:

“Det [§ 76] kan meget hurtigt blive en alt eller intet-paragraf. Vi har jo også benyttet os meget af at bruge specialiserede støttekontaktpersoner fra socialpsykiatrien. Så må vi tage en periode, hvor vi ser, om man med meget specialiseret støtte kan gøre, at du kan opfylde kriterierne på § 76.” (Rådgiver, Guldborgsund Kommune)

ERFARING MED EKSTRA STØTTE UNDERVEJS I EFTERVÆRNET

OPLYSNING OG FORBEREDELSE AF SAGER VED OVERDRAGELSE

I tilfælde, hvor den unge tydeligt ikke profiterer af efterværnet, og kommunen vurderer, at den unge i stedet bør have en indsats fra voksenbestemmelserne i serviceloven, fokuserer kommunen på at forberede sagen før overdragelsen for at lette målgruppevurderingen hos modtageren i voksensocial. Dette sker ved at sikre et godt oplysningsgrundlag i den unges sag for at understøtte en mere glidende overgang til voksenbestemmelserne:

"Så kan det godt være, at du henviser til § 85 og § 107, men har du oplyst grundlag? Så må vi bruge den sidste periode på at skabe et rigtig godt oplyst grundlag for at give sagerne videre." (Rådgiver, Guldborgsund Kommune)

Flere kommuner fortæller, at de har en særlig opmærksomhed på de unge, der modtager en efterværnsindsats, men hvor kommunen vurderer, at de er på kanten af målgruppen - eksempelvis grundet manglende progression:

"Hvis vi for eksempel har en usikkerhed på, om en ung er i personkredsen for efterværn inden, at vi tager beslutningen, så kunne jeg godt finde på at kontakte [koordinator på voksensocialområdet] og sige; "Hmm her har vi at gøre med en ung, som har en profil, som der ikke umiddelbart står klart efterværn på, hvad tænker du i en voksenkontekst?". Det gør vi både på de sager vi har, og har dyrket undervejs, og i særdeleshed også fra de sager vi får ind fra andre kommuner, hvor vores kendskab er meget begrænset. Så dér forsøger vi faktisk at trække sammen som kommune og sige, hvordan ser vi denne her borgers perspektiv, hvordan hjælper vi bedst muligt." (Leder, Vejle Kommune).

Her fremhæver en anden kommune, at koordineringen er særlig vigtig, når et efterværn bliver afbrudt, da der her er tale om en indsats, der slutter uforudset, og at sagen derfor skal forberedes på ny til overgangen til voksensocial.

GENETABLERING AF EFTERVÆRN

For de unge, der vurderes at være i målgruppen for efterværn, som takker nej, vælger flere kommuner at tydeliggøre bevillingen af efterværnet, herunder målgruppevurderingen, der gives til den unge.

§

GENETABLERING AF EFTERVÆRN I SERVICELOVENS § 76

Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om, at støtte efter stk. 2 og 3 kan tildeles eller genetableres indtil det fyldte 23. år, hvis:

- 1) den unge fortryder tidligere at have afvist støtte og behovet fortsat er til stede,
- 2) den unges situation ændrer sig, så der senere opstår et behov for støtte, eller
- 3) støtte er ophørt, jf. stk. 7, og behovet herfor opstår igen.

Dette gør kommunerne blandt andet for at understøtte den unges mulighed for at henvende sig igen for at søge om genetablering, hvis den unge fortryder:

"En ung, der er flyttet til en anden kommune og så flytter tilbage (..) og så sidder han oppe ved en arbejdsmarkeds-konsulent og fortæller: 'Jeg har brug for mit efterværn'. Så kommer den unge ind, og så laver vi en vurdering af, om han er i målgruppen for efterværn igen (..). Når vi lukker efterværnet, så er vi rigtig gode til også at få vejledt dem om, at de kan komme tilbage, hvis det bliver svært." (Rådgiver, Guldborgsund Kommune)

Kommunen fortæller, at de også har fokus på, at den unge modtager sin målgruppevurdering og indstilling til efterværnet, når den unge har takket nej. For de unge, hvor kommunen træffer afgørelse om at lukke efterværnet på grund af den unges manglende ønske om indsatsen, har kommunen fokus på, at det tydeligt fremgår af den unges afgørelsesbrev, at der er mulighed for at vende tilbage og søge om genetablering:

"De får denne her afgørelse: De får den i eboks, og de kan altid hive den frem, hvilken kommune de end er i. Man kan jo ikke love, at de kan få genoptaget efterværnet, men man kan søge om det og ligesom bare vise det her stykke papir; 'Dét er dét her, jeg har haft'. Hvis det kan være svært at forklare [for den unge]." (Rådgiver, Guldborgsund Kommune)

OPFØLGNING PÅ UNGE, DER TAKKER NEJ TIL EFTERVÆRN

En anden kommune har valgt at have fast opfølgning på de unge, som har fået bevilget efterværn, men som enten takker nej til at få en indsats, eller hvor indsatsen er lukket, fordi den unge er vurderet for god til at profitere af indsatsen. Denne

opfølgning foregår hver tredje måned, hvor rådgiveren telefonisk kontakter den unge, frem til den unge fylder 23 år. Opfølgningen resulterer i nogle tilfælde i, at den unge genetablerer sit efterværn, fordi rådgiveren er tættere på den unge, når den unge ikke længere selv oplever at være i en god udvikling.

At den unge netop har mulighed for at søge om genetablering af efterværnet, også selvom den unge tidligere har takket nej til indsatsen, er ifølge en anden kommune meget vigtigt:

"Muligheden er der for at genetablere, hvis de siger nej. Dét vi oplever er, at en del har levet i omsorgssvigt, og har manglende tillid til voksne. Det der med at man kan samle dem op igen, det synes jeg er med til at gøre, at der ikke er et hul." (Leder, Frederikshavn Kommune)

Forslag om mulighed for genetablering af indsatser efter voksenbestemmelserne

Én kommune beskriver, hvordan genetablering også kunne være gavnlig i forbindelse med de unge, der af forskellige årsager vælger at takke nej til en indsats efter voksenbestemmelserne, men senere fortryder:

"Der skulle man måske have en kategori, og se på historikken, og det gør, at vi kan se, at vi får behov for noget. Og så kan det godt være, at vi ikke bevilger det nu, men så har man en boble, hvor man kan vende tilbage. Og så kan det være, at man kan lave overgangen til voksenlivet på en mere smidig måde." (Leder, Albertslund Kommune)

Voksenbestemmelserne i serviceloven

I dette kapitel udfolder vi kommunernes praksis og erfaringer med udvalgte indsatser efter voksenbestemmelser i serviceloven¹⁰. Vi har særligt fokus på, hvilke erfaringer kommunerne har med disse indsatser i forhold til unge i udsatte positioners overgang til voksenlivet. Kapitlet belyser følgende indsatser:

- Socialpædagogisk støtte efter § 85
- Midlertidigt botilbud efter § 107
- Gruppebaseret eller individuel hjælp og støtte efter § 82 a og § 82 b
- Støtte- og kontaktperson efter § 99.

DELKONKLUSIONER

- **§ 85:** Kommunerne oplever, at en fordel ved socialpædagogisk støtte efter § 85 er den fleksibilitet, der ligger i indsatsen. Eksempelvis kan kommunerne via indsatsen tilbyde unge en fast relation og kontinuitet i støtten. Samtidig kan indsatsen også bruges til afgrænsede og kortsigtede mål, så indsatsen kan blive tilpasset den unges individuelle behov.
- **§ 85:** Der kan ifølge flere kommuner være udfordringer med at definere snitfladen mellem den socialpædagogiske støtte og beskæftigelsesrettede indsatser, såsom mentorstøtte efter § 167 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.
- **§ 107:** Nogle kommuner oplever, at det kan være svært at matche de unge med midlertidige botilbud efter § 107, hvilket blandt andet kan forårsage, at den unge takker nej til tilbuddet.
- **§ 107:** Nogle kommuner har erfaringer med, at botilbud ikke i tilstrækkelig grad har fokus på, at de unge hurtigst muligt skal flytte i egen bolig, hvilket udfordrer den unges selvstændiggørelse.

¹⁰ Indsatserne er udvalgt på baggrund af desk research og er kvalificeret gennem interview med KUI-repræsentanter i seks kommuner. Se bilag 1: Metode for en yderligere beskrivelse.

- **§ 107:** Når midlertidigt botilbud efter § 107 fungerer godt, er det eksempelvis som en tryk mellemstation i skiftet mellem at bo hos forældrene og i egen bolig.
- **§ 82 a og b:** De kommuner, der anvender § 82 a og b, oplever, at det er en fordel, at den kan anvendes forebyggende og hurtigt kan iværksættes i forhold til den unges aktuelle problematik og motivation.
- **§ 99:** Nogle kommuner anvender indsatsen til at opspore unge, der har takket nej til hjælp og støtte, men hvor kommunen vurderer, at den unge fortsat har et støttebehov.

§ 85, SOCIALPÆDAGOGISK STØTTE

§

SERVICELOVENS § 85 OM SOCIALPÆDAGOGISK STØTTE

Kommunen skal tilbyde hjælp, omsorg eller støtte samt optræning og hjælp til udvikling af færdigheder til personer, der har behov herfor på grund af betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

Målgruppen for § 85

Socialpædagogisk støtte kan bestå af et bredt spektrum af socialpædagogiske foranstaltninger og andre støtteforanstaltninger. Der kan for eksempel gives vejledning, rådgivning, optræning og hjælp til selvhjælp til at udføre dagligdagens gøremål. Det er eksempelvis opgavetyper som posthåndtering, hjælp til struktur, planlægning og vejledning samt socialpædagogisk ledsagelse med videre (se også bilag 2).

I Ankestyrelsens principmeddelelse 6-18¹¹ fremgår det, at socialpædagogisk støtte kan bevilges til borgere, der har ressourcer til at kunne klare sig selv på nogle områder, men samtidig har behov for hjælp på andre områder. Hjælpen skal tage udgangspunkt i den enkeltes individuelle situation med respekt for den enkeltes egne behov og ressourcer.

¹¹ <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2018/9104>

Socialpædagogisk støtte kan altså bevilges til en forholdsvis bred målgruppe af borgere med forskellige former for støttebehov. En del af de 18-22 årige, som vurderes for dårlige til at profitere af et efterværn, vil derfor ifølge kommunerne ofte overgå til socialpædagogisk støtte. De kommuner, vi har talt med, fortæller at unge, der modtager efterværn kun i sjældne tilfælde modtager øvrig støtte efter servicelovens bestemmelser.

Kommunernes erfaringer med indsatsen

Kommunerne beskriver den socialpædagogiske støtte som en indsats, der støtter de unge med praktisk hjælp i hjemmet, struktur i hverdagen og støttende samtaler:

”Så bruger vi jo § 85 - støtten til at få sat denne her struktur på hverdagen”

”Og så bruger vi jo § 85-støtten til at få sat denne her struktur på hverdagen. Nogle er super selvkørende med det praktiske som tøjvask, madlavning, indkøb og sådan nogle ting - det har de slet ikke behov for hjælp til. I stedet kokser tingene bare lidt sammen i hovedet på dem engang imellem. Så har de simpelthen behov for de her samtaler, for ikke at få pustet tingene op til noget, det måske ikke rigtig er. Altså ligesom en ventil - så de kan få læsset af.”
(Rådgiver, Lolland Kommune)

Fordel, at socialpædagogisk støtte kan anvendes fleksibelt

Flere kommuner fremhæver, at socialpædagogisk støtte efter § 85 kan bidrage med en kontinuitet i støtten, hvilket kan være særligt gavnligt for de unge.

I nedenstående eksempel fortæller sagsbehandleren fra jobcentret, hvordan den socialpædagogiske støtte fungerer som et sikkerhedsnet for unge, som starter i uddannelse og derfor ikke længere er tilknyttet jobcentret.

”Jeg vil også sige, at de unge, som vi har, der kommer over i uddannelse, som har socialpædagogisk støtte på, de kan godt få lidt angst, fordi de bliver sluppet ovre fra os af, når de skal over på SU. Der tror jeg, at det giver en ro for dem at vide, at de stadigvæk har 85-støtten omkring sig, hvis der skulle være ét eller andet. Så kan det godt være, at de ikke får brugt det så meget, fordi de er rimelig selvkørende, men bare det de ved, at der er en, de kan tage kontakt til, hvis der kommer et brev, eller der sker noget med deres økonomi eller et eller andet.” (Rådgiver, Lolland Kommune)

ET SIKKERHEDSNET FOR UNGE I UDSATTE POSITIONER

SOCIALPÆDAGOGISK STØTTE I DEN UNGES UDDANNELSESFORLØB

Flere kommuner fortæller, at en fordel ved den socialpædagogiske støtte efter § 85 er, at støtten har en længere varighed og ikke er begrænset på samme måde som støtten i jobcenteret, der vil blive afsluttet i tilfælde af, at den unge kommer i uddannelse eller i beskæftigelse. Selvom støttebehovet

ikke nødvendigvis er særligt stort, giver muligheden for støtte i overgangen til uddannelse en ro, som kan være betryggende for de unge og dermed understøtte uddannelsesforløbet.

85-støtten kan anvendes snævert med kortsigtede mål

En kommune fortæller, at den socialpædagogiske støtte i nogle tilfælde også anvendes målrettet i forhold til eksempelvis at sikre den unge et godt uddannelsesforløb:

”Fordi det jo er helt konkrete opgaver forbundet med hendes studie, som hun afslutter lige om lidt. Og det giver rigtig god mening, ligesom at støtte op omkring det. Så hun kan færdiggøre sit studie, så hun forhåbentlig ikke har behov for at være hos os, og få den støtte. Hun var ikke i målgruppen for at få 85, men man kan stadigvæk godt lægge den ind og sige, at jeg forventer, at det bliver et kort og intensivt forløb, så hun ikke ender med, at skulle have en længerevarende sag hos os.” (Rådgiver, Albertslund Kommune)

Her vælger kommunen at anvende den socialpædagogiske støtte som det sidste skub, der sikrer, at en ung, der er forholdsvist velfungerende, gennemfører sin uddannelse.

BRUG AF SOCIAL- PÆDAGOGISK STØTTE I OVERGANGEN TIL EGEN BOLIG

Et mere målrettet forløb knyttes også ofte til boligsøgning. Støtten efter § 85 er ikke begrænset til bestemte boformer, og flere kommuner anvender den derfor til at understøtte unge i målgruppen i at komme i egen bolig – uanset om de bor hos forældre eller står uden bolig. I sådanne tilfælde vil det primære formål med støtten i en periode alene være rettet mod at få den unge i egen bolig.

Snitflade til øvrige områder

I det følgende beskriver vi kommunernes erfaringer med snitfladen mellem støtte efter § 85 og andre indsatser.

Markant skifte i overgangen til støtte efter § 85 for unge, der har haft en kontaktperson

Flere kommuner peger på, at nogle unge kan have svært ved at forstå overgangen fra kontaktperson til socialpædagogisk støtte. Dette gælder både for unge, der har haft en kontaktperson før det 18. år og for unge, der har haft en kontaktperson som led i en efterværnsindsats. Dette skyldes, at indsatserne for borgeren kan fremstå ens, selvom de har forskelligt sigte:

“Så der sker også et enormt stort skift i forhold til indsatsen af, hvad den unge nok tænker, er den samme, fordi det er en person der kommer og er sammen med dig. Men det er nogle ret forskellige krav og forventninger, der ligesom ligger i indsatsen.” (Rådgiver, Albertslund Kommune)

Flere rådgivere beskriver det som en overgang, hvor støttepersonen ikke længere gør tingene for de unge, men i stedet hjælper og guider dem i forhold til, hvad de selv kan gøre for at få dagligdagen til at hænge sammen. Der er altså flere krav til den unges indsats i form af socialpædagogisk støtte, end den unge har været vant til i familieafdelingen. Foruden et skift i kravene til de unge, kan overgangen også medføre et skift i serviceniveau, fordi den unge overgår fra børne- til voksenbestemmelserne, hvilket vi har beskrevet i kapitel 2. Det kan eksempelvis være i form af et fald i antallet af støttetimer.

Som beskrevet i kapitel 2 kan en brat overgang med nye krav og forventninger ifølge flere kommuner medføre, at de unge kan have svært ved at se sig selv i indsatsen og derfor frasiger sig støtten, hvilket også kan gælde for et tilbud om socialpædagogisk støtte:

“Når vi møder den unge, er der mange ting, de pludselig skal tage stilling til: ‘Nu har vi to timer denne her uge, og du kunne godt tænke dig at flytte hjemmefra. Så nu skal vi have dig indskrevet i en boligforening. Vi skal finde ud af, hvilket område du vil bo i, og hvad du har af penge til det’. Tit så oplever vi bare, at de unge siger, at det er de slet ikke klar til. Så prøver vi at lave nogle indsatser om, at de skal gøre rent på deres værelse og støvsuge hver tirsdag for eksempel. Men det giver bare ikke mening for de unge, og derfor så oplever vi nogle gange, at de frasiger sig det.” (Rådgiver, Vejle Kommune)

I Lolland Kommune har man gode erfaringer med at ansætte en kontaktperson efter § 76, der har erfaring med at udføre socialpædagogisk støtte efter § 85. Formålet med dette er at gøre det muligt for samme person fortsat at varetage støtten til den unge efter § 85, når den unge fylder 18 år, hvis dette bliver aktuelt. Kommunen fortæller, at det skaber en mere glidende overgang, hvor den unge har tid til at omstille sig og få en forståelse af den nye støttes rolle og sigte.

I en anden kommune imødegår man overgangen til socialpædagogisk støtte ved hyppigere opfølgning med de unge i en periode:

GLIDENDE OVERGANGE TIL 85-STØTTEN

§ 167 OM MENTORSTØTTE I LOV OM EN AKTIV BESKÆFTIGELSESIKTSINDSATS

Personer, der skal opnå eller fastholde aktiviteter, tilbud, ordinær uddannelse, ansættelse i fleksjob eller ordinær ansættelse kan tildeles mentorstøtte i en afgrænset periode på seks måneder.

"Når de unge fylder 18 år, så er der godt nok mange ting, man lige pludselig selv skal tage stilling til og selv have en mening om, og det er der rigtig mange af dem, der ikke er klædt på til (...). Og så følger vi ret hyppigt op i mange af de her 85-sager. Når jeg siger hyppigt, så er det nok også set i lyset af, at vi førhen har kørt årlig opfølgning, og nu har vi måske 80 procent, hvor vi kører mere end årlig opfølgning. Det er typisk to til fire gange om året - sådan formel opfølgning." (Leder, Randers Kommune)

Forskellige opfattelser af, om det er mentor eller socialpædagogen, der sikrer den unges fremmøde på uddannelsen. Flere kommuner fortæller, at den unge ofte kan have bevilget mentorstøtte og socialpædagogisk støtte parallelt. Et gennemgående problem for flere kommuner er arbejdsdelingen mellem særligt mentorstøtte efter § 167 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats og socialpædagogisk støtte. Indsatserne har som udgangspunkt forskelligt sigte, men den svære øvelse opstår, når kommunerne skal vurdere, om der er tale om en social indsats, eller om indsatsen er uddannelses- eller beskæftigelsesrettet:

"Ja, det er jo sådan set to forskellige lovgivninger, og sådan set også to forskellige opgaver, men det er jo noget af det, hvor vi synes, at det er svært, fordi alt understøtter jo i princippet job og uddannelse." (Leder, Gentofte Kommune)

"Vi kan have sådan uenigheder om det er en 85 eller en mentor? Og drøfter om det er det ene eller det andet." (Leder, Gentofte Kommune)

Derudover kan der opstå uenigheder mellem forvaltningerne om, hvem der skal betale for en indsats, som kan varetages af både den ene og den anden forvaltning:

"Dybest set vil vi jo allesammen det samme for vores unge. Nemlig, at de bliver mere selvhjulpne, at de får et selvstændigt liv, at de kan forsørge sig selv, og at de får aflivet den der sociale arv. Alle de der ting er vi jo fælles om. Vi har bare nogle forskellige ord for det og en forskellig faglighed koblet til det, der nogle gange kan komme til at trække os i nogle forkerte retninger. Så er det rigtigt, at vi nogle gange godt kan blive udfordret, fordi vi allesammen er voldsomt udfordrede på nogle økonomiske rammer." (Leder, Vejle Kommune)

Derudover er der med både mentorstøtte og socialpædagogisk støtte ifølge kommunerne tale om indsats, der i et vist omfang består i at opbygge en relation til borgeren, hvilket kan

gøre det vanskeligt at skelne skarpt mellem indsatserne i dialogen med borgeren:

"Fordi det er også et menneske vi sidder med, som så sidder med sin mentor og så opstår der et eller andet "nå men det skal du så snakke med din bostøtte om. Hun kommer på tirsdag næste uge", altså sådan fungerer virkeligheden ikke." (Leder, Randers Kommune)

Individuel vurdering at koordinere indsats for at undgå snitfladeudfordringer til beskæftigelse

Kommunerne fortæller, at håndteringen af snitfladen mellem mentorstøtte og socialpædagogisk støtte ofte sker via en individuel vurdering og koordinering mellem rådgiver i henholdsvis voksensocial og beskæftigelsesforvaltningen. En kommune fortæller, at det virker godt, når forvaltningerne samarbejder, og at det primære og koordinerende ansvar bliver placeret hos den, der har den bedste relation til den unge.

Flere kommuner pointerer, at både indsatsen inden for beskæftigelse og den socialpædagogiske støtte er gensidigt afhængige. Eksempelvis er det svært for den socialpædagogiske støtte at skabe struktur for den unge uden at have uddannelse eller beskæftigelse at hænge strukturen op på. Ligeledes kræver det overskud og struktur i den unges hverdag at kunne varetage uddannelse eller beskæftigelse.

Derudover har en kommune god erfaring med tæt samarbejde mellem den socialpædagogiske støtte og rådgiver på beskæftigelsesområdet. Den viden, den socialpædagogiske støtte har om den unge og den unges situation, kan gennem et tæt samarbejde og dialog blive inddraget i rådgiverens arbejde:

"I alle de sager, jeg har, hvor der er en bostøtte indover, så har jeg næsten altid bostøtten med på banen. Hvis jeg oplever, at de ikke kommer i tilbuddet, så siger jeg: 'Ved du, hvor de er henne?', 'Ved du, hvad der sker?' Og så hører jeg, hvad de siger. Det kan jo være, at de har en viden om, hvad der sker lige nu i borgerens liv - det kan være et familiemedlem, der er alvorligt syg, som gør, at de ikke kan tilgodese vores krav. I sådan et tilfælde kan jeg godt sige: 'Okay, men giver det så mening for eksempel at sanktionere? Nej det gør det ikke'. Det vil bare gøre, at deres tilværelse bliver endnu sværere, fordi de ville have svært ved at finde penge at leve for i næste måned." (Rådgiver, Lolland Kommune)

I nedenstående boks præsenterer vi et konkret eksempel på et tværfagligt samarbejde, der ifølge en kommune hjalp den unge med at opretholde sin beskæftigelsesrettede indsats.

**SOCIAL-
PÆDAGOGISK
STØTTE
OG BESKÆFTIGELSE
ER GENSIDIGT
AFHÆNGIGE**

**DIALOG MED
SOCIALPÆDAGISK
STØTTEPERSON
VED SANKTIONER**

SAMARBEJDE MELLEM SOCIALPÆDAGOGISK STØTTE OG RÅDGIVER PÅ BESKÆFTIGELSESOMRÅDET

En kommune fortæller om et eksempel på en ung, der er i virksomhedspraktik. Rådgiveren i beskæftigelsesafdelingen erfarer, at den unge er udfordret i praktikken. Udfordringen er relateret til problemer med den unges personlige hygiejne. Rådgiveren er bekendt med, at den unge har tilknyttet en socialpædagogisk støtteperson, og tager kontakt til støttepersonen, og oplyser om udfordringen. Herefter bliver der indgået et samarbejde med den socialpædagogiske støtteperson, der får støttet den unge i at varetage sin personlige hygiejne:

“På den måde gør det, at han bedre kan passe sit forløb, som potentielt kan føre til noget mere i forhold til beskæftigelse og uddannelse på videre sigt. Jeg ser lidt støtten som et ekstra bindeled (...), som hjælper den unge til at have styr på, hvad vi har aftalt, når den unge går fra et møde med os.” (Rådgiver på beskæftigelsesområdet, Lolland Kommune)

§ 107, MIDLERTIDIGT BOTILBUD

§

SERVICELOVENS § 107 OM MIDLERTIDIGT BOTILBUD

Kommunen kan tilbyde midlertidigt ophold i boformer til personer, som på grund af betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer har behov for det.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde midlertidigt ophold

1) til personer med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der har behov for omfattende hjælp til almindelige, daglige funktioner eller for pleje, eller som i en periode har behov for særlig behandlingsmæssig støtte, og

2) til personer med nedsat psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer, der har behov for pleje eller behandling, og som på grund af disse vanskeligheder ikke kan klare sig uden støtte.

NOGLE UNGE VÆGRER SIG MOD AT KOMME PÅ BOTILBUD

Kommunen skal vurdere, om borgeren faktisk kan bo i egen bolig med hjælp. Hvis ikke de vurderer, at dette er tilfældet, skal kommunen overveje reglerne om flytning uden samtykke.

Kommunernes erfaringer med indsatsen

I det følgende beskriver vi kommunernes erfaring med at bevilge midlertidigt botilbud til unge i udsatte positioner i overgangen til voksenlivet.

Unge i udsatte positioner er en svær målgruppe for midlertidigt botilbud

En kommune fortæller, at målgruppen for midlertidigt botilbud generelt spænder bredt, og at borgerne på tilbuddene ofte vil have en bred vifte af problematikker. Derudover fortæller flere kommuner, at de kan opleve, at en del af de unge i udsatte positioner, der bliver visiteret til midlertidigt botilbud, takker nej til tilbuddet, fordi de har svært ved at se sig selv i det:

“Nogle gange oplever jeg, at de unge ikke vil sige ja til 107, fordi de mener selv at have styr på de praktiske opgaver, og fordi alle så vil vide, at hun [den unge] bor på et bosted.” (Rådgiver, Gentofte Kommune).

I en kommune fortæller de, at nogle borgere oplever det som omklamrende at skulle være på et 107 tilbud og derudover også at skulle forholde sig og tage hensyn til øvrige beboere på tilbuddet.

Flere kommuner fortæller, at det for nogle af de unge handler om, at de unge selv oplever, at de kan varetage en tilværelse i egen bolig, mens det for andre unge kan handle om, at de føler, at det er stigmatiserende, at de skal bo på et botilbud. I tilfælde, hvor de unge takker nej, kan det ifølge nogle kommuner udgøre et problem, da de unge er vurderet til at have behov for den støtte, der kan tilbydes i § 107-indsatsen. En kommune fortæller, at de unge på et senere tidspunkt muligvis selv vil vurdere, at de har behov for indsatsen, og på det tidspunkt er deres situation med stor sandsynlighed yderligere forværret, sammenlignet med da de oprindeligt takkede nej til indsatsen.

Ifølge kommunen er der derudover nogle unge, der takker ja til botilbuddet, men som har svært ved at dele med omverdenen, at de er bosat på et botilbud:

“De [unge] er så fokuserede på, at de gerne vil være som alle andre, så botilbuddet får ikke lov til at løfte den opgave, som de er blevet bestilt til. Botilbuddet får ikke lov at få andel i forhold til struktur omkring studie (...), fordi der ikke er nogen på deres studie, der skal vide, at de bor på et bosted. Det bliver en ekstra stressfaktor for de unge, fordi de er et sted, hvor de skal modtage noget pædagogisk støtte, men samtidigt bruger sindssygt mange ressourcer på, at de

skal holde en eller anden afstand til den støtte, som de egentlig er bevilget.” (Rådgiver, Albertslund Kommune)

I et sådanne tilfælde er det ifølge flere kommuner svært for botilbuddet at opretholde samarbejdet med den unge, og indsatsen kan miste sin virkning.

Entydigt fokus på botræning er ikke nødvendigvis det, de unge har brug for

Det primære formål med et midlertidigt botilbud er afklaring af den unges fremtidige boform. Derved er botræning en integreret del af tilbuddet. En kommune fortæller i relation hertil, at det ikke nødvendigvis er det, den unge har behov for:

”Dét de søger er omsorg og tryghed og i virkeligheden en professionel mor - og det får de ikke”

”Men det er klart, at der er fokus på botræning og det egentligt er det, som vi gerne vil bruge tilbuddet til. Men vi oplever ofte, at dem der flytter derud, og særligt dem der flytter derud fra opholdssteder, dét de søger er omsorg og tryghed og i virkeligheden en professionel mor - og det får de ikke. Så de synes, at vi har snydt dem mange gange. Det er en barsk virkelighed.” (Rådgiver, Randers Kommune)

Kommunen efterspørger i stedet en mere omsorgsrettet indsats til ungemålgruppen i voksenregi. Kommunen peger på, at det eksempelvis kunne være udslusningsboliger eller botræningsfællesskaber som er tilbud, der involverer færre fagpersoner, hvorfor relationen derfor vil være lettere at etablere.

Eksempler på, at §107-tilbud 'holder' på de unge

Flere kommuner oplever, at de til tider kan have svært ved at få de unge ud af de midlertidige botilbud, til trods for at de vurderer, at den unge er klar til det:

”Nogle gange kan man sådan komme ud i, at stederne holder lidt på de unge. Fortæller dem (...), at det vil være meget sværere for dem at klare sig uden dem. Så kan det være svært for os, hvis vi enten tænker, at nu er de ikke i målgruppen mere. Nu skal de videre i egen bolig. Eller hvis vi tænker, at det er ikke dét her sted, de skal være, nu skal de være et andet sted. Det er nok dér, hvor jeg tænker, det kan være den største udfordring.” (Rådgiver, Lolland Kommune)

Ifølge kommunen kan denne dialog mellem § 107-tilbuddet og den unge medføre, at den unge har vanskeligere ved at frigøre sig fra indsatsen og dermed bevæge sig tættere på overgangen til egen bolig. En anden kommune fortæller, at de allerede ved den unges indflytning har fokus på tydeligt at italesætte, at der med § 107 er tale om et midlertidigt ophold - netop for at modvirke denne problematik.

**GODE
ERFARINGER MED
SPECIALISEREDE
TILBUD**

Midlertidigt botilbud kan fungere som en tryk mellemstation mellem at bo hjemme hos forældre og at bo i egen bolig

En kommune fortæller, at fordelene ved indsatsen midlertidigt botilbud er, at det med indsatsen er muligt at etablere en tryk omkring den unge, herunder en vished hos den unge om, at der altid er personale tilgængeligt for dem – også om natten. Kommunen fortæller derudover, at botilbuddet, når det fungerer godt, bliver den tryk ramme om den unge i en periode af den unges liv, hvor der er et stort behov for netop dette. Botilbuddet fungerer dermed som en mellemstation for den unge eksempelvis i overgangen mellem at bo hjemme hos forældrene og at flytte ud i egen bolig.

I samme kommune er der derudover særligt gode erfaringer med et botilbud, der er specialiseret mod gruppen af unge med psykosociale problematikker.

Flere kommuner peger dog på, at det er en udfordring, at der generelt er høj belægning på § 107-tilbuddene og derudover en generel mangel på tilbud - særligt kommunernes interne, som flere kommuner fortrinsvist benytter. Manglen på tilbud, peger flere kommuner på, er medvirkende til at gøre det vanskeligere at matche den unge med tilbuddene på baggrund af en vurdering af den unges individuelle udfordringer og situation.

§ 82 A OG B, GRUPPEBASERET OG INDIVIDUEL VEJLEDNING OG STØTTE

Serviceovens § 82 a: Tilbud om gruppebaseret hjælp og støtte

Til personer, der har nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller sociale problemer, og personer, der er i risiko for at udvikle funktionsnedsættelse eller sociale problemer, kan kommunen iværksætte eller give tilskud til tilbud om gruppebaseret hjælp, omsorg eller støtte samt gruppebaseret optræning og hjælp til udvikling af færdigheder.

Serviceovens § 82 b: Tilbud om individuel tidsbegrænset socialpædagogisk hjælp og støtte

Til personer, der har nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller sociale problemer, og personer, der er i risiko for at udvikle funktionsnedsættelse eller sociale problemer, kan kommunen iværksætte eller give tilskud til tilbud om tidsbegrænset individuel hjælp, omsorg eller støtte samt tidsbegrænset individuel optræning og hjælp

til udvikling af færdigheder. Tilbuddet kan gives i op til seks måneder.

For både § 82 a og b er det en forudsætning, at kommunen vurderer, at tilbuddet vil kunne forbedre modtagerens aktuelle funktionsniveau eller forebygge, at funktionsnedsættelsen eller de sociale problemer forværres.

Kommunernes erfaringer med indsatsen¹²

Bestemmelserne om individuel og gruppebaseret vejledning og støtte efter § 82 a og b er forholdsvis ny, og kommunerne har derfor kun haft mulighed for at tage den i brug siden 1. januar 2018. Det er derfor begrænset, hvad kommunerne har af erfaringer med disse indsatser. I det følgende beskriver vi kommunernes nuværende erfaring med indsatserne.

Forebyggende og motivationsdrevet støtte til borgere med mindre omfattende udfordringer

En del af kommunerne beskriver, at de unge, der har størst gavn af § 82 a og b, er de forholdsvis velfungerende unge, der har nogle konkrete, lavpraktiske problematikker, som de har brug for hjælp til:

”Ja, for nogle gange er de her grupper eller individuelle forløb i § 82 a og b. De bliver så afgrænsede og konkrete, at det faktisk er med til at løse mange af de her små udfordringer, så der ikke er behov for en større indsats. Men det [§ 82] kan bare tage de der små udfordringer, som egentlig gør, at borgeren kan klare sig.” (Rådgiver, Albertslund Kommune)

Samme kommune fortæller, at styrken ved § 82 a og b ligger i, at kommunen har mulighed for at tilbyde den som en uvisiteret indsats. Det betyder, at det er den unge, der opsøger hjælpen, og at det også er den unge, der definerer, hvad der er behov for:

”Ja, det er jo i hvert fald mindre farligt. Det er i hvert fald det, der bliver oplevet af modtageren, fordi man ikke sådan kommer ind i et system, og der bliver ikke registreret alt muligt om en, så det er jo en god måde at gribe dem på, hvis der er snerten af én eller anden interesse for noget. Så kan vi jo også lave et stykke motivationsarbejde den vej.” (Leder, Albertslund Kommune)

¹² Vi bemærker, at kommunens afgørelser efter §§ 82 a og b ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed. Ankestyrelsen er derfor ikke klageinstans og kan ikke udtale sig om de bestemmelser.

ERFARINGS- UDVEKSLING PÅ TVÆRS AF UNGE

Gode erfaringer med gruppeforløb efter § 82 a

En kommune fortæller, at de har særligt gode erfaringer med gruppeforløbene efter § 82 a. I denne sammenhæng bliver det fremhævet, at det er afgørende for de unge at møde og udveksle erfaringer med andre unge, der oplever udfordringer i overgangen til voksenlivet:

“Vi tænker, at det [gruppeforløbene] kan noget særligt. Mange af udfordringerne hos de her målgrupper er også ofte at føle sig alene. Så det at møde ligestillede og høre erfaringer fra hinanden er helt sikkert noget, som vi har erfaringer med. Rent borger-tænkt giver det god mening at hive borgere ud af deres hjem, og opleve noget i omverden og gøre sig nogle erfaringer med det.” (Leder, Randers Kommune)

MULIGHED FOR AT HANDLE HURTIGT

§§ 82 a og b giver mulighed for hurtig opstart af indsats uden VUM-udredning

Det er op til kommunerne selv at afgøre, om indsatserne efter §§ 82 a og b skal være visiterede eller uvisiterede. Flere kommuner fremhæver, at en klar fordel ved at have indsatser efter § 82 a og b organiseret som tilbud, de ikke skal visitere til, er, at brugen af § 82 a og b ikke forudsætter, at den unge skal udredes efter voksendredningsmetoden (VUM). Ved denne organisering giver indsatsen ifølge kommunerne en større mulighed for, at de kan handle hurtigt på den unges aktuelle motivation. Dette gælder både for unge med lette og tunge problematikker:

“Det har en effekt for begge grupper. Den ene gruppe kunne være sådan de lettere problematikker, hvor det forebygges, at vi ender i et stort støttebehov. Så er det nogle af de mest udsatte, der er meget kaotiske og har brug for rigtig meget her og nu hjælp - for eksempel om, at der skal findes en ny bolig. Der skal handles på, at de skal udskrives fra et forsorgshjem, hvor der er brug for noget intenst her og nu. Og dér gør 82 a og b en forskel, fordi vi kan trække hurtigt af og sætte i gang næsten fra dag til dag.” (Leder, Randers Kommune)

Ifølge kommunerne hjælper § 82 a og b målgruppen af unge, der ikke har betydelige udfordringer, i form af en mindre, forebyggende indsats. For målgruppen af unge med betydelige udfordringer skaber § 82 a og b en mulighed for at handle hurtigt, når det er nødvendigt.

§ 82 a og b understøtter mødet mellem kommunen og den unge

Flere kommuner fortæller, at en anden fordel ved at have indsatser efter § 82 a og b organiseret som uvisiterede tilbud er, at der bliver skabt en relation mellem den unge og kommunen, som ikke er initieret af kommunen selv. Derudover fortæller kommunerne, at de unges brug af indsatser efter § 82 a og b kan betyde, at kommunen på denne måde får kendskab til, at støttebehovet hos den unge er for stort til at blive varetaget inden for § 82 a og b. Kommunen kan derefter i fællesskab med borgeren starte en VUM-udredning og eventuelt tilbyde den unge mere omfattende støtte.

I det følgende fremhæver vi en konkret organisering af § 82 a og b, som Randers Kommune har gode erfaringer med:

KRAFTCENTRE I RANDERS KOMMUNE

Randers Kommune har etableret tre såkaldte "Kraftcentre", som yder fremskudt rådgivning. I kraftcentrene sidder der en udfører (støtteperson) og en socialrådgiver, som sammen tilbyder åben vejledning til borgere - herunder også til målgruppen af unge i udsatte positioner. I kraftcentrene ligger også de uvisiterede § 82-tilbud, både individuelt og som gruppeforløb. Derudover udgør kraftcentrene et samværstilbud efter servicelovens § 104¹³.

Kommunen erfarer, at det har en stor værdi, at tilbudene er geografisk samlet, og at det er fysiske steder, hvor de unge kan komme og opholde sig helt uforpligtende. Gennem uforpligtende samtaler med de unge har kommunen mulighed for hurtigt at kunne vejlede eller iværksætte en indsats til de fremmødte unge.

¹³ Jævnfør servicelovens § 104 skal kommunen tilbyde aktivitets- og samværstilbud til personer med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer til opretholdelse eller forbedring af personlige færdigheder eller af livsvilkårene.

§

§ 99, STØTTE- OG KONTAKTPERSON

SERVICELOVENS § 99 OM STØTTE- OG KONTAKTPERSON

Kommunen sørger for tilbud om en støtte- og kontaktperson til personer med sindslidelser, til personer med et stof- eller alkoholmisbrug og til personer med særlige sociale problemer, som ikke har eller ikke kan opholde sig i egen bolig.

Kontaktpersonen har til formål at søge at opbygge og skabe kontakt til de mest socialt udsatte borgere, der ikke selv magter at kontakte etablerede tilbud.

I indsatsen tilbydes en hjælp, der understøtter og styrker muligheden for et liv på egne præmisser med større personlig og social mestring.

Kommunernes erfaringer med indsatsen

Flere kommuner fortæller, at de grundlæggende ikke vurderer, at indsatsen om støtte- og kontaktperson efter servicelovens § 99 er særligt relevant for unge i udsatte positioner. Når indsatsen bliver anvendt til denne målgruppe, sker det oftest ved, at den unge møder en støtte- og kontaktperson på gaden, som vejleder dem og henviser dem til kommunens tilbud.

Andre kommuner fortæller, at de anvender støtte- og kontaktpersonen efter § 99 mere aktivt til målgruppen af unge i udsatte positioner. Eksempelvis anvender en kommune støtte- og kontaktpersonen som en opsøgende indsats rettet mod de unge, der har frasagt sig kommunens tilbud om hjælp, men hvor kommunen fortsat vurderer, at de har et behov for støtte:

”Når vi har nogle borgere, hvor vi bliver ret bekymrede for, at de frasiger sig hjælpen, eller hvor vi er nødt til at afslutte deres visiterede ydelser efter lang tid, fordi vi ikke kan opnå kontakt, eller de bliver ved med at bede os om at gå. Her tænker vi engang imellem, at her har vi en omsorgsforpligtelse i et eller andet omfang. Der kan vi godt sætte støtte- og kontaktpersonerne på til lige at holde øje og være opsøgende i en periode.” (Leder, Randers Kommune)

Serviceovens § 99 og § 82 b fungerer godt i samspil

Særligt § 82 b samt § 99 kan fungere godt i samspil med hinanden. En kommune oplever, at § 99 henviser de unge til uviserede tilbud efter serviceovens § 82 b, og der på den måde bliver opbygget en relation mellem kommunen og unge i ud-satte positioner. Kommunen fremhæver, at det særligt gavnlige ved kombinationen af disse to bestemmelser er, at de begge er uforpligtende for de unge, hvilket ifølge kommunen fremmer den unges motivation til at tage imod hjælpen.

KAPITEL 8

Tværgående koordinering

I dette kapitel ser vi nærmere på kommunernes erfaringer og udfordringer med flere handleplaner og derved flere personer inde over den unges sag. I den forbindelse belyser vi, hvordan kommunerne organisatorisk har tilrettelagt overgangen til voksenalivet for unge i udsatte positioner.

DELKONKLUSIONER

- Kommunerne oplever, at der ofte kan være flere samtidige planer, der spiller ind i hjælpen til den unge - eksempelvis på samme tid en handleplan, en uddannelsesplan og en jobplan. Det stiller krav til koordineringen af mål på tværs af indsatser og dertilhørende planer.
- Flere kommuner fortæller, at der på samme vis ofte er flere fagpersoner inde over den unges sag, hvilket kan udfordre den tværgående koordinering iblandt kommunens forvaltninger.
- Den Kommunale Ungeindsats (KUI) har tydeligt fokus på uddannelse og beskæftigelse og har medvirket til at sætte uddannelse tydeligere på dagsordenen i forhold til kommunens arbejde med unge i udsatte positioner. Dog savner flere kommuner tydelighed om, hvad KUI er, hvilken funktion KUI har, og hvilken konkret opgaveløsning KUI kan tilbyde for at kunne integrere KUI tydeligere i myndighedsindsatsen i børne- og familieafdelingerne og på voksensocialområdet.
- Kommunerne har forskellige måder at organisere indsatser til unge i udsatte positioner. Det kan for eksempel være en traditionel forvaltningsinddeling eller i en samlet ungeenhed. Hvordan kommunen har valgt at organisere sig, ser ud til at have indflydelse på koordineringsopgaven.

KRAV OM FORBEREDELSE AF OVERGANGEN TIL VOKSENLIVET VED DET 16. ÅR

Når unge med en betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse, der modtager hjælp efter serviceloven fylder 16 år, skal kommunen påbegynde forberedelsen af overgangen til voksenalivet. Forberedelsen skal være tværgående og helhedsorienteret og skal foregå i dialog med den unge og dennes forældre jævnfør Servicelovens § 19a.

FLERE PERSONER TILKNYTTET DEN UNGES SAG

Kommunens forpligtelser i forhold til at forberede og koordinere den unges overgang til voksenalivet er lovgivningsmæssigt reguleret i flere bestemmelser. Kommunen er pålagt at sikre forberedelse af overgangen til voksenalivet, når det eksempelvis drejer sig om unge med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Denne forpligtelse er reguleret i servicelovens § 19 a.

Derudover er kommunen forpligtet til senest seks måneder forud for ophør af en anbringelse ved det fyldte 18. år, at træffe afgørelse om, hvorvidt den unge har behov for efterværn.

Flere kommuner fortæller, at den unge ofte kan have flere forskellige planer på samme tid, hvilket stiller krav til kommunens koordination på tværs. Det kan eksempelvis være en uddannelsesplan, en handleplan og en jobplan. Netop de mange planer kan udfordre samarbejdet om indsatsen til den unge:

“Det er jo en udfordring, og det kan man ikke komme udenom, når der sidder nogle forskellige myndighedskasketter, der har forskellige paragraffer.” (Leder, Frederikshavn Kommune)

Koordineringen bliver sikret ved tydelig rollefordeling mellem de personer, der varetager den unges sag:

“Det er klart, at der skal være et fokus på, hvem der har bolden, hvem er tovholder og på at samle de handleplaner, der er med de unge.” (Leder, Frederikshavn Kommune)

Foruden mange handleplaner fortæller flere kommuner, at der ofte er flere personer inde over den unges sag samtidig – blandt andet fordi den unge kan modtage flere sideløbende indsatser og ydelser. Det kan opleves som værende meget krævende for den unge:

“Så er det jo Anne og måske Sandra, og så skal jeg jo snakke med Poul om min kontanthjælp, og så kommer der jo en bostøtte, og så skulle jeg måske også snakke med en rusmiddelkonsulent’. Så der er lige pludselig mange kokke, og vi har nogen unge, der er rigtig dårligt fungerende, som faktisk siger nej til støtten, netop fordi der er så mange.” (Rådgiver, Lolland Kommune)

Balancegang mellem relationer og kompetencer

Flere kommuner fortæller, at unge i udsatte positioner profiterer af at opleve kontinuitet i forhold til den rådgiver, som den unge har kontakt med i overgangen til voksenlivet. Dette skyldes, at rådgiveren derved i højere grad opbygger en relation til den unge og et godt kendskab til den unges historik.

I en kommune fremhæver de på linje med ovenstående, at det ville være en fordel, at kommunen havde et ungekorps, der varetog alle indsatser til unge i udsatte positioner på tværs af lovgivninger. Dermed ville det være den samme person, der havde den bærende relation til den unge - og traf afgørelse om

indsatser efter serviceloven og eventuelt også efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats:

”Det er mit allerstørste ønske – Hvis der var et team på x antal medarbejdere, der havde den unge fra den unge er 15 til 25. Hvor man selv tog stilling til både 76, 107, 85, muligvis også beskæftigelseslovgivningen. Fordi dét der gør fremskridt for den unge, det er jo kontinuitet, og det er jo relation.” (Rådgiver, Lolland Kommune)

Netop at samle kompetencerne på færre hænder var en del af Socialstyrelsens puljeprojekt: ”Investering i efterværn”, som nogle af de kommuner, vi har interviewet, har deltaget i. I boksen nedenfor beskriver vi disse kommuners erfaringer med at samle beskæftigelses- og socialområdet på én rådgiver.

FORSØG MED ÉN RÅDGIVER PÅ BESKÆFTIGELSES- OG SOCIALOMRÅDET

En del af de kommuner, vi har talt med, har været en del af Socialstyrelsens puljeprojekt ”Investering i efterværn”. I flere af disse kommuner har arbejdet med projektet blandt andet betydet, at kommunerne i en periode har samlet social- og beskæftigelsesindsatsen således, at den unges rådgiver har skulle administrere indsatser på tværs af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats og lov om aktiv socialpolitik samt serviceloven. De kommuner, vi har talt med, har dog tilbagerullet dette arbejde, således at rådgiverne nu igen administrerer hvert sit lovområde. Årsagen til dette tilskriver kommunerne blandt andet den store kompleksitet, der kendetegner lovområderne, hvilket har gjort, at det blandt andet blev vanskeligt at sikre overholdelse af lovgivningen.

Kommunerne fortæller dog, at erfaringerne har medvirket til en bredere faglighed og styrkede vejledningskompetencer grundet rådgivernes bredere indsigt i indsatser til målgruppen på tværs af lovområder og fagsøjler.

LOV OM KOMMUNAL INDSATS FOR UNGE UNDER 25 ÅR (KUI)

Kommunen skal sørge for, at der sker en koordinering af den samlede ungeindsats i kommunen på tværs af uddannelses-, beskæftigelses- og socialindsatsen. Kommunen skal etablere en sammenhængende kommunal ungeindsats for unge under 25 år, som har til formål at gøre de unge parate til at gennemføre en ungdomsuddannelse eller komme i beskæftigelse jævnfør lov om kommunal indsats for unge under 25 år.

Flere kommuner beskriver, at det er et spørgsmål om at opveje ønsket om at reducere antallet af personer i den unges sag med graden af specialiseret viden hos den enkelte rådgiver:

”Det er jo balancen mellem fordelene med at have få mennesker, man har relationen til, og så også have kompetencen til at leve det ud i livet. Der må vi bare indgå nogle kompromisser ind imellem for at kunne være så skarpe på de lovgivningsmæssige rammer.” (Leder, Frederikshavn kommune)

En anden af de kommuner, der deltog i projektet, fortæller, at sammenlægningen af varetagelsen af flere lovgivninger på én rådgiver havde den konsekvens, at lovgivningen blev fortolket meget snævert. Det skyldtes, at rådgiverne i praksis blev mere begrænsede i at tænke kreativt inden for lovgivningens rammer grundet begrænset erfaring. Kommunen vurderer, at en stærk koordinering af specialiserede rådgivere er til større gavn for den unge.

KUI har fået sat uddannelse på dagsordenen

Flere kommuner peger på, at potentialet for stærk koordinering er til stede i den Kommunale Ungeindsats (KUI), der trådte i kraft i 2019, og blandt andet indebærer, at kommunerne skal udpege en kontaktperson til unge under 25 år, hvis den unge har behov for støtte fra flere enheder i kommunen.

Flere kommuner giver udtryk for, at de har blandede erfaringer med KUI. Det bliver dog fremhævet, at indførslen af KUI har sat ekstra fokus på uddannelses- og beskæftigelsesdagsordenen i forhold til indsatser til unge i udsatte positioner:

”Jeg tror i virkeligheden, at den største styrke ved den organisering og den del af lovgivningen var narrativet, mere end det har været strukturen organisatorisk. Forstået på den måde at det jo sendte et klart signal ud i forhold til vores organisation og vores fokus. Og dét tror jeg i virkeligheden er det mest positive.” (Leder, Lolland Kommune)

GENNEMGÅENDE KONTAKTPERSON I LOV OM KOMMUNAL INDSATS

Kommunen skal udpege en kontaktperson til unge, når det vurderes, at den unge af personlige eller sociale årsager har behov for støtte fra flere enheder i kommunen. Kontaktpersonen har til opgave at følge og støtte den unge frem mod fastholdelse på en ungdomsuddannelse eller i beskæftigelse.

KUI bliver opfattet som specialiseret mod uddannelse og beskæftigelse, snarere end som en social indsats

En kommune beskriver, at KUI-kontaktpersonen i høj grad har fokus på koordineringen af den unges samlede indsats. Derudover fortæller samme kommune, at KUIs funktion er særligt specialiseret mod et fremadrettet perspektiv, der handler om at få den unge i uddannelse og beskæftigelse. Ifølge kommunen kan dette være med til at adskille KUI-kontaktpersonen fra eksempelvis kontaktpersonen, der indgår i en efterværnsindsats efter § 76:

”Mange af mine medarbejders arbejde handler jo om at behandle og rumme alt det de [unge] har med sig bagud. Det er ikke KUI's opgave. De skal jo hjælpe den unge frem (...). På den måde tænker jeg egentlig, at de supplerer hinanden godt.” (Leder, Lolland Kommune)

Flere kommuner beskriver, at de betragter KUI-rollen som primært orienteret i forhold til uddannelsesperspektivet, hvilket har betydning for, hvordan rådgiverne ser KUIs virke, i forhold til den sag de sidder med. Eksempelvis fortæller en rådgiver, at hun er mindre tilbøjelig til at involvere KUI i tilfælde, hvor den unge har tunge sociale problemer:

”KUI er jo meget begrænset til, at det kun er uddannelsesdelen, der ligger i det. Når man så også har nogle andre sociale ting, der skal arbejdes med, så kan mange tænke, at der bliver for mange kokke, der kommer indover, hvis jeg både har en KUI, der tager uddannelse, og så har jeg også én på noget socialt (...). Jeg kan i hvert fald fra min egen praksis sige, at nogle gange bliver KUI sorteret fra, hvis jeg tænker, at de [unge] er tunge, altså hvis der er mere end bare uddannelsesdelen. Så for mig har det været et decideret fravalg af KUI, for ikke at få for mange kokke indover.” (Rådgiver, Vejle Kommune)

Ovenstående eksempel peger på, at KUI-kontaktpersonen ifølge kommunen risikerer at blive endnu en person omkring den unge, hvilket kan være uoverskueligt for den unge. Samme kommune fortæller, at KUI-kontaktpersonen her bliver opfattet som en funktion, der primært er rettet mod de unge, hvis udfordringer er begrænsede, og alene orienteret mod uddannelse:

"Så jeg vil sige, at jeg bruger oftere KUI, hvis jeg tænker, at de [unge] er næsten lidt for gode til efterværn, men jeg bare har brug for, at der er en hånd under. Jeg tror mange af os herinde tænker, at KUI er en lettere indsats. Det er fordi, at nogle af dem, vi har der, er godt kørende på mange parametre, hvor de bare lige skal have en hånd."
(Rådgiver, Vejle Kommune)

Flere kommuner peger på, at det fortsat er udfordrende at få koordineret med KUI. En kommune fortæller, at netop koordineringsarbejdet mellem KUI-kontaktpersonen og andre professionelle er en svær øvelse:

"Man skal dælmme holde tungen lige i munden, for det er jo hele mennesker vi arbejder med, og det med at skille det helt op i de strukturer, som vi i organisationen laver engang imellem, er forbandet vanskeligt. Du kan ikke sige til den unge: 'Tak fordi du kom og alt det der med, at du har det ad helvede til, og at du ikke kan være sammen med nogen, det skal vi ikke tale om i dag. Det må du snakke med din kontaktperson om, fordi nu vil jeg invitere dig over til informationsmøde.' Altså, det dur jo ikke. Den eneste vi så ikke hjælper, er den unge." (Leder, Lolland Kommune)

En rådgiver på voksensocialområdet fremhæver, at koordineringsarbejdet hidtil har været håndteret af de enkelte rådgivere på sagen, og at KUIs bidrag som koordinerende funktion ikke er relevant:

"Jeg personligt kan godt tænke det [KUI] som én eller anden lidt irriterende blindtarm, som er der, og som der skal bruges ressourcer på og postes mange penge i, hvor jeg tænker, at de kunne være brugt langt bedre. Fordi vi kan rent faktisk godt det, som vi tror de måske laver. Det gør vi faktisk i forvejen. Vi laver vildt meget koordinering. Så brug pengene på noget andet!" (Rådgiver, Lolland Kommune)

En lignende beskrivelse giver en anden kommune:

"Da jeg kom til som leder her for halvandet år siden og fik at vide, at nu er der KUI og alt det her, og da jeg havde været der i noget tid, så tænkte jeg; 'men det er jo det samme, vi gør'. Altså jeg kunne simpelthen ikke se en forskel andet end, at vi har fået en KUI-plan, hvor vi skal skrive det samme, som vi skal i vores fagsystem." (Leder, Gentofte Kommune).

KUI-kontaktpersonens rolle er uklar for rådgivere

Derudover fortæller rådgivere fra både voksensocial- og børneområdet i en kommune, at de ofte ikke har været klar over, om der har været en KUI-kontaktperson tilknyttet en sag:

"Mange gange har jeg slet ikke været klar over, at der har været en ungeduide på en sag, hvor vi har kontaktpersonstøtte. Og det er ikke engang sikkert, at kontaktpersonen har været bevidst om det." (Rådgiver, Lolland Kommune)

På samme vis fortæller en anden kommune, at det ikke altid er meningsfyldt at indsætte KUI som en supplerende, koordinerende indsats:

"Hos os er det myndighedsrådgiveren, som bliver mødelederen, og når der er en koordinerende indsats efter KUI, så bor det ved den rådgiver, der har sagen. For det med at sætte endnu én ind bare for at koordinere, dét er helt toset. Myndigheden varetager den koordinerende funktion for at undgå, at der er for mange ind over. Man siger, at der er for mange ind over, og så vælger man via lovgivningen at tilføje endnu én, som skal stå for at koordinere. Det giver ikke mening." (Leder, Randers Kommune)

KUIS FUNKTION OPLEVES SOM UTYDELIG AF KOMMUNER

En anden kommune mener, at det kan være vanskeligt for den unge at have overblik over, hvem der er tovholder på den unges sag, og at der mangler tydelighed i lovgivningens beskrivelse af KUIs funktion:

"Jeg tror stadigvæk, at det for borgeren kan være svært. (..) Jeg synes, at man kan sætte spørgsmålstejn ved, hvor meget tovholder de egentlig er, fordi de har ikke noget bestemmelse, så hvad er det egentlig, at de skal. Jeg tror nok, at jeg er af den holdning, at nogle gange der skaber det bare rigtig meget forvirring - både for borgeren, men også for personalegruppen rundt omkring." (Leder, Lolland Kommune)

Herudover mener kommunen, at det kan være en udfordring, at KUI ikke har myndighed eller træffer afgørelser i den unges sag:

"Hvad er det så, vi kan bruge dem til? Fordi så er det næsten bedre, at de har en mentor eller bostøtte, fordi den kan du give en opgave og skrive det ind i og følge op på." (Leder, Lolland Kommune)

På samme måde understreger flere kommuner, at der mangler gennemsigtighed og klarhed over, hvad KUI-kontaktpersonen

RÅDGIVERE SAVNER TYDELIGHED OM KUI- KONTAKTPERSONENS OPGAVER

rent faktisk kan. Det opleves af flere rådgivere som en uddannelsesrettet indsats med meget få midler til at kunne motivere de unge:

”Så er det jo mange andre ting, de [KUI-kontaktpersonen] ikke gør, som den unge har brug for. De ringer for eksempel ikke til den unge, hvis den unge har behov for at blive vækket. De kører ikke den unge i skole, som kontaktpersonen eller bostøtten kan gøre, og de følger dem ikke - når vi snakker en 16/17-årig, der er frafaldstruet, og vedkommende har behov for at blive vækket om morgenen, for de har nogle forældre, der er fulde. Det første de [KUI] siger, det er; ’Det gør vi ikke’. Jamen, hvad er det så I gør for at motivere den unge til at blive fastholdt i den uddannelse?” (Rådgiver, Lolland Kommune).

Forskelle i organiseringen af kommunens fagområder har betydning for samarbejdet om den unges sag

Interviewene med kommunerne peger på, at kommunernes organisering har betydning for måden, hvorpå kommunerne konkret tilrettelægger og koordinerer indsatsen til unge i udsatte positioner. Dette gælder særligt for unge, der overgår fra en indsats på børneområdet til en indsats på voksensocialområdet. I det følgende beskriver vi to organiseringstyper, som vi har mødt i de kommuner, vi har interviewet: ’traditionel forvaltningsopdeling’ og en ’samlet ungeenhed’.

Traditionel forvaltningsopdeling

Nogle af de kommuner, vi har talt med, har valgt at organisere sig i en mere traditionel søjleinddeling, hvor medarbejderne på voksensocial- børne- og beskæftigelsesområdet er placeret i adskilte søjler/forvaltninger.

En af disse kommuner peger på, at denne organisering kan få betydning for den unges overgang til voksenbestemmelserne:

”For os at se bliver det meget søjleopdelt, og fordi økonomien spiller så stor en faktor, så er det svært at indgå de puljeaftaler. Og når vi er enige om, hvad der skal ske, så virker det nemt at arbejde sammen og tage over for hinanden. Det er bare ikke specielt mange sager, hvor jeg rent faktisk oplever, at vi er enige. Det bliver kasseopdelt. Og så længe vi har efterværn, så er voksensocial ikke på banen. Det er først når vi afslutter det, at andre kan tage over. Og vi kan jo ikke bestemme noget på jeres område, og jeg synes tit, at man sidder og tænker; ’Nu håber jeg, at den her plan spiller ind i noget, som kan fungere for jer.’” (Leder, Albertslund Kommune).

Samme kommune fortæller, at det kan være en udfordring, at efterværnet, der har fokus på den unges fremadrettede udvikling, er placeret i børne- og ungeforvaltningen i kommunen. Dette ville ifølge kommunen muligvis kunne imødekommes ved at efterværnsområdet lå i en afdeling, der havde mere fokus på voksen- og uddannelsesperspektivet:

“Der er noget ulogisk ved, at efterværn er paragraffer, som varetages i familieafsnittet. Det skaber så mange udfordringer, at vi prøver at tale ind i enten jeres [voksensocial] område på sigt, eller nogle andres områder på sigt. Og vi kommer med børneperspektivet og varetager ansvaret for barnet, og det ophører, når de bliver 18 år.” (Leder af familieafsnittet, Albertslund Kommune)

Der er derudover forskel på, i hvilket omfang de kommuner, vi har talt med, oplever, at det giver mening at tale om målgruppen af unge i udsatte positioner på tværs af efterværn og indsatser på voksensocialområdet. En kommune peger på, at efterværn og indsatser på voksensocialområdet er henvendt til to forskellige målgrupper:

“Der kan man sige, at når vi snakker efterværn, så tænker vi ikke, at det er borgere, der nogensinde skal ende i voksensocial. Fordi når man har et efterværn, så er man i den bedre ende, og man bliver i stand til at klare sig selv. Og så ryger man direkte over til uddannelse/beskæftigelse.” (Leder, Albertslund Kommune)

Rådgiverne på voksensocialområdet i samme kommune fortæller derudover, at de sjældent oplever, at de unge ender i voksensocialområdet i forlængelse af endt efterværn. Når dette sker, er det i stedet ofte enten, når efterværnet afbrydes eller lang tid efter, at efterværnet er afsluttet.

Kommunerne oplever, at der med servicelovens § 19a om krav om forberedelsen af overgangen til voksenlivet ved det 16. år, har skabt grobund for en bedre og mere koordineret overgang fra børne- og familieforvaltningen til voksensocial.

En samlet ungeenhed

Nogle af kommunerne har organiseret sig som en mere samlet ungeenhed. Eksempelvis har børne- og familieafdelingen i en af disse kommuner deres egen visitator, som sidder med unge på op til 25 år. Kommunen har derudover tilknyttet arbejdsmarkedskonsulenter, der håndterer indsatser til de unge efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats og lov om aktiv socialpolitik, herunder samtlige unge, der modtager en efterværnsindsats. Det, at kommunen har organiseret sig som en samlet

KOMMUNER OPLEVER FORDELE VED SAMLEDE UNGEENHEDER

ungeenhed, betyder ifølge kommunen selv en større fleksibilitet, mindre "kassetænkning" og, at sagen ikke på samme måde behøver at blive flyttet:

"Der er heller ikke snak om, hvorvidt det er den ene eller anden kasse, der skal betale, fordi vi er en samlet ungeenhed. Om det er et botilbud eller § 76, er fuldstændigt lige meget, for det er fra vores fælles kasse." (Leder, Guldborgsund Kommune)

Derudover oplever kommunen, at denne organisering har medvirket til at styrke rådgivernes målgruppevurdering af den unge i forhold til snitflader mellem § 76 og servicelovens voksenbestemmelser:

"Det var bare det der med organiseringen før og det med snitfladerne. Jeg synes også, at det, at vi sidder under samme tag, gør, at vi bliver skarpere på målgrupperne. Når man eksempelvis har en efterværnssag, kan man godt vurdere, at man ikke er i et efterværn længere, fordi den unge ikke overholder betingelserne - eller at problemerne er i en størrelse der gør, at den unge ikke kan honorere de krav, der ligger i et efterværn i forhold til fremdrift, udvikling og så videre. Så vi skal måske over og hjælpe ham eller hende bedre i en § 85-støtte. Fordi der er knapt så mange krav i forhold til den her udvikling." (Leder, Guldborgsund Kommune)

En anden kommune fortæller, at de har forsøgt at tilrettelægge en mere tværgående sammensætning af indsatsen til de unge, der har et støttebehov, der gør, at kommunen vurderer, at de ikke vil være i målgruppen for efterværn:

"Der har vi haft nogle prøvehandlinger, hvor vi har købt støtten i voksen med henblik på, at de tager over, når de bliver 18. Så uanset om man egentlig opfylder betingelserne for et efterværn eller ikke, så kan relationen - i form af indsatsen - fortsætte uanset hvad for en paragraf, der er det bevillende element (..) fremfor, at det er paragraffen, der først styrer, så lader vi egentlig indsatsen styre, og så er det underordnet hvad for en paragraf det er." (Leder, Vejle Kommune).

Rådgiverne, i en af de kommuner, vi har talt med, fortæller, at det ville være godt, hvis den tværgående dialog om den indsats, der skal gives til den unge i forbindelse med overgangen til voksenlivet, ikke alene bliver drøftet på koordinationsudvalgsmøder i lederkredsen:

"Det [koordinationsudvalgsmøderne] kommer også til at handle om økonomi, og hvem der skal betale (...). Koordinationsudvalget kan noget, men det at sætte rådgivere og udfører på tværs og sige, hvad vi kan med den unge og hvilken retning vi skal gå som kommune - så vi ikke taber dem på gulvet. Dét kunne jeg godt tænke mig." (Rådgiver, Randers Kommune).

En sådan konstellation har de udviklet i Frederikshavn Kommune for sager, hvor kommunen vurderer, at den unge ikke er i målgruppen for en efterværensindsats, men i stedet bør blive tilbudt støtte efter voksenbestemmelserne i serviceloven – se boks nedenfor.

FREMTIDSMØDER FOR UNGE, DER IKKE ER I MÅLGRUPPEN FOR EFTERVÆRN

I Frederikshavn Kommune afholder kommunen såkaldte "Fremtidsmøder" fra den unge er 16-17 år, hvis kommunen vurderer, at den unge har brug for hjælp efter det 18. år, og den unge ikke er i målgruppen for efterværn. Møderne afholdes fire til seks gange årligt, afhængigt af antallet af sager. På møderne deltager rådgiveren fra Center for Familie, der står for at præsentere sagen. Derudover deltager en KUI-repræsentant, en Uddannelses- og Erhvervsvejleder, PPR og en medarbejder fra socialenheden. Fremtidsmøderne fungerer som et rådgivningsorgan, hvor parterne drøfter sagen og efterfølgende lægger deres vurdering op til ledelsen således, at den kan indgå i afgørelsen om den unges fremadrettede indsats. Det kan være anbefalingen fra Fremtidsmødet, at borgers sag forelægges rehabiliteringsteamet.

Metode og datagrundlag

Dette bilag uddyber undersøgelsens datagrundlag og metoder. Undersøgelsen er primært baseret på:

- Gruppeinterview i syv kommuner med i alt 30 myndighedsrådgivere på tværs af uddannelses-, beskæftigelses-, vok-sensocial- og familieafdelingen.
- Gruppe- eller enkeltinterview i syv kommuner med i alt 23 ledere på tværs af de samme områder.

Derudover gennemførte vi ved undersøgelsens opstart desk research, et ekspertinterview med en repræsentant fra Socialstyrelsen samt interview med repræsentanter fra Den Kommunale Ungeindsats (KUI). Endelig har Ankestyrelsen til brug for undersøgelsen udarbejdet juridiske beskrivelser af udvalgte bestemmelseres formål og målgruppe.

DESK RESEARCH OG INDLEDENDE INTERVIEW MED REPRÆSENTANTER FRA DEN KOMMUNALE UNGEINDSATS

Desk research

Desk researchen bestod i, at vi orienterede os i udvalgt litteratur og eksisterende undersøgelser samt initiativer om den kommunale indsats overfor unge i udsatte positioner i alderen 18-22 år i forhold til efterværn, beskæftigelse, uddannelse, bolig og netværksdannelse.

Vi gennemførte ikke en kortlægning af eksisterende viden. Formålet med desk researchen var primært at indhente baggrundsviden til brug for resten af undersøgelsen, og resultatet af desk researchen indgår derfor ikke i den endelige afrapportering.

Ekspertinterview med repræsentant fra Socialstyrelsen

For at få yderligere indblik i kommunernes arbejde med efterværnsområdet gennemførte vi indledningsvist et ekspertinterview med en repræsentant fra Socialstyrelsen. Formålet med interviewet var derudover også at få kvalificeret udvælgelsen af relevante kommuner til de efterfølgende interview.

Interview med repræsentanter fra den kommunale ungeindsats

Vi gennemførte derudover indledende interview med en faglig koordinator eller leder fra KUI i fem kommuner. I en sjette kommune blev KUI's perspektiv repræsenteret ved, at en repræsentant herfra deltog i gruppeinterviewet med lederne efterfølgende.

Interviewene med repræsentanter fra KUI blev gennemført som virtuelle interview.

Fire af disse seks kommuner er blandt de kommuner, hvor vi efterfølgende gennemførte gruppeinterview med rådgivere og ledere. De to øvrige kommuner havde ikke mulighed for at prioritere deltagelse i undersøgelsen ud over interviewet med repræsentanterne fra KUI.

Kriterierne for udvælgelse af kommuner var de samme som kriterierne for udvælgelse af de syv primære interviewkommuner. Disse fremgår nedenfor.

Interviewenes formål og indhold

Formålet med de indledende interview med repræsentanter fra KUI var at få indblik i organiseringen af KUI i forskellige kommuner samt et første indblik i samspillet mellem forskellige indsatser til unge i udsatte positioner i overgangen til voksenlivet på tværs af forvaltningsområder. Derudover bidrog disse interview med viden, der dannede grundlag for afgrænsningen af, hvilke indsatser vi fokuserede på i den videre dataindsamling.

INTERVIEW MED MYNDIGHEDSRÅDGIVERE OG LEDERE PÅ TVÆRS AF OMRÅDER

Undersøgelsens primære datakilde er interview med rådgivere og ledere på tværs af forvaltningerne i syv kommuner.

Interviewene med rådgiverne foregik som fokusgruppeinterview, mens en del af interviewene med lederne af praktiske årsager foregik som enkeltinterview.

Størstedelen af interviewene med rådgivere og ledere i kommunerne var fysiske, mens et enkelt foregik virtuelt efter kommunens ønske.

Udvælgelse af kommuner

Udvælgelsen af de syv kommuner er baseret på viden fra indledende ekspertinterview og desk research om forskellige kommuners organisering af efterværnsområdet og erfaringer med forskellige indsatser. Fx har fire af de syv kommuner deltaget i Socialstyrelsens projekt "Investering i efterværn". Disse kommuner blev udvalgt til interview ud fra en forventning om, at de kunne bidrage med vigtige perspektiver på efterværnsområdet.

Derudover er de syv kommuner udvalgt ud fra et ønske om størst mulig variation i forhold til kommunestørrelse, geografisk placering og andelen af børnesager i kommunen.

Interviewenes indhold

Formålet med interviewene var at belyse kommunernes erfaringer med forskellige indsatser, herunder, hvordan de spiller sammen. Interviewene handlede blandt andet om:

- Kommunernes erfaring med udvalgte bestemmelser til unge i udsatte positioner mellem 18 og 23 år
- Samspelet mellem eventuelle sideløbende indsatser, herunder blandt andet forskellige former for kontaktpersoner
- Organisering og koordinering på tværs af forvaltninger i arbejdet med de unge i udsatte positioner i overgangen til voksenlivet
- Prioritering af forskellige målsætninger på tværs af forvaltninger
- Forslag til styrkelse af indsatser eller indsatstyper til unge i overgangen til voksenlivet.

Databehandling

Alle interviewene blev optaget via diktafon og derefter transkriberet i deres fulde længde. Interviewtranskriptionerne blev herefter systematisk kodet med afsæt i et kodetræ, der bygger på temaer og spørgsmål fra interviewguides, samt temaer der er opstået på tværs af interviewene.

Høring

Citater og relevante uddrag af rapporten, hvor vi refererer til specifikke udtalelser, har været sendt i høring hos informanterne.

BILAG 2

Juridiske beskrivelser af indsatser til overgangen til voksenlivet

§ 76 i Lov om social service om efterværn	
Formål:	<p>Formålet med efterværn knytter sig til formålsbestemmelsen i servicelovens § 46, hvoraf det følger, at formålet med bestemmelserne er at yde støtte til unge, der har et særligt behov herfor, for at sikre, at disse unge kan opnå samme mulighed for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende.</p> <p>Formålet med efterværnsbestemmelsen er helt konkret at tilbyde unge i alderen fra 18 til 22 år hjælp, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til den unges behov for støtte, og når den unge er indforstået hermed. Hjælpen skal bidrage til en god overgang til en selvstændig tilværelse, og herunder have fokus på at understøtte den unges uddannelse og beskæftige samt øvrige relevante forhold..</p>
Målgruppe:	Unge i alderen 18-22 år, der op til det fyldte 18. år var anbragt uden for hjemmet, eller havde en kontaktperson.
Indsatser, der kan iværksættes efter denne bestemmelse:	<p>Efter servicelovens § 76 findes der flere forskellige indsatser, som kan iværksættes. De er som følger:</p> <p>Kontaktperson:</p> <p>Efter § 76, stk. 2 kan der træffes afgørelse om, at en udpeget fast kontaktperson opretholdes efter det fyldte 18. år. Dette kan tilbydes unge, som har haft en kontaktperson indtil det fyldte 18. år.</p> <p>Efter § 76, stk. 3, nr. 2 kan der træffes afgørelse om at udpege en fast kontaktperson til unge, som er eller var anbragt uden for hjemmet på et anbringelsessted umiddelbart inden det fyldte 18. år.</p> <p>Efter § 76, stk. 5 <i>skal</i> unge, der umiddelbart inden det fyldte 18. år er eller har været anbragt uden for hjemmet uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, tilbydes en kontaktperson frem til det fyldte 23. år, hvis der ikke tilbydes støtte i form af opretholdt døgnophold på et anbringelsessted.</p> <p>Efter § 76, stk. 6 <i>skal</i> den unge tilbydes en kontaktperson frem til den unge fylder 19 år, hvis den unge umiddelbart inden det fyldte 18. år,</p>

	<p>har været anbragt på eget værelse, kollegie eller kollegielignende opholdssteder. Støtten skal kun tilbydes, hvis der ikke tilbydes opretholdt døgnophold på et anbringelsessted.</p> <p>Anbringelse</p> <p>Efter § 76, stk. 3, nr. 1 kan den unge, der umiddelbart for inden det fyldte 18. år er eller var anbragt uden for hjemmet, tilbydes en forsat anbringelse, hvor anbringelsen opretholdes på et anbringelsessted. Det kan eksempelvis ske på et opholdssted, på eget værelse eller i en plejefamilie.</p> <p>Udslusning</p> <p>I § 76, stk. 3, nr. 3 kan den unge, der umiddelbart for inden det fyldte 18. år er eller var anbragt uden for hjemmet, tilbydes en udslusningsordning i den unges hidtidige anbringelsessted. Der er her tale om et tilbud til unge, der har behov for ophold af kortere varighed i det tidligere anbringelsessted.</p> <p>Anden form for støtte</p> <p>I § 76, stk. 3, nr. 4 er der mulighed for at tilbyde den unge, der umiddelbart for inden det fyldte 18. år er eller var anbragt uden for hjemmet, andre former for støtte. Det kan eksempelvis være psykologsamtaler eller støtte via andre netværks-, eller samtalegrupper. Bestemmelsen er rettet mod støtte, som de øvrige bestemmelser ikke giver mulighed for.</p>
<p>Hovedpointer fra relevante principmeddelelser:</p>	<p>95-13: Unge i alderen 18-22 år kan få efterværn, hvis det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til den unges behov for støtte, og hvis den unge er indforstået hermed. Støtten skal bidrage til en god overgang til en selvstændig voksentilværelse, og der skal blandt andet være fokus på at understøtte den unges uddannelse, beskæftigelse samt andre relevante forhold. Der skal være udsigt til en positiv udvikling i perioden med efterværn, men det er ikke et krav, at den unge er helt selvhjulpne ved det fyldte 23. år.</p>
<p>Data fra Ankestyrelsen i 2020:</p>	<p>Realitetsbehandlede sager: 230</p> <p>Omgørelsesprocent: 30,4</p> <p>I statistikken indgår også § 76 a, som ikke er en del af undersøgelsens målgruppe.</p>
<p>Henvisninger:</p>	<p>Vejledning nr. 9142 af 26. februar 2019 om vejledning om indsatser og særlig støtte til børn og unge og deres familier punkt 380-384 og Lovforslag nr. L232 af 30. marts 2000 om forslag til lov om ændring af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det</p>

	<p>sociale område samt lovforslag 2009/1 LF 178 (L 178 om lov om ændring af lov om social service, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og forældreansvarsloven fra 2009).</p>
--	--

§ 85 i Lov om social service om socialpædagogisk støtte

Formål:	<p>Formålet med indsatsen efter § 85 om socialpædagogisk støtte er at styrke den enkeltes funktionsmuligheder eller at kompensere for nedsat funktionsevne. Indsatsen tager således sigte på, at den enkelte kan bevare eller forbedre sin fysiske- eller psykiske funktions- evne eller særlige sociale problemer.</p>
Målgruppe:	<p>Voksne personer med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktions- evne eller særlige sociale problemer.</p>
Indsatser, der kan iværksættes efter denne bestemmelse:	<p>Socialpædagogisk bistand kan bestå af et bredt spektrum af social- pædagogiske foranstaltninger og andre støtteforanstaltninger. Der kan f.eks. gives vejledning, rådgivning, optræning og hjælp til selv- hjælp til at udføre dagligdagens gøremål. Det er opgavetyper som posthåndtering, hjælp til struktur, planlægning og vejledning samt socialpædagogisk ledsagelse m.v.</p>
Hovedpointer fra re- levante principmed- delelser:	<p>10-19: Definerer målgruppen for personlig pleje og praktisk hjælp i forhold til socialpædagogisk støtte: Socialpædagogisk støtte bevilges til borgere, der har ressourcer til at kunne klare sig selv på nogle områder, men samtidig har behov for hjælp på andre områder. Bestemmelsen kan også anvendes til opga- ver i forbindelse med egenomsorg, hvor borgeren ikke har ressour- cer til at klare sig selv. Der er i socialpædagogisk støtte intet krav om, at borgeren skal kunne forbedre sine evner til at varetage opga- verne eller have potentiale for at kunne udvikle sine færdigheder.</p> <p>21-18: Beskriver personkredsen for socialpædagogisk støtte i egen bolig i forhold til midlertidigt botilbud: Kommunen skal undersøge, om det rent faktisk er muligt at levere den socialpædagogiske støtte til borgeren under borgerens aktuelle bolig-mæssige rammer. Hvis borgeren ikke selv kan skabe de ram- mer, skal kommunen hjælpe borgeren i forhold til at finde indkvarte- ring eller en bolig. Hvis kommunen kan konstatere, at rammerne for at levere den nødvendige støtte ikke er til stede, og det ikke uden vi- dere er muligt at hjælpe borgeren i forhold til at finde en bolig eller indkvartering, vil borgeren være berettiget til et midlertidigt botil- bud, indtil kommunen har sørget for, at borgeren kan få leveret den nødvendige hjælp på anden vis.</p>

	<p>2-18: Vedrører borgerens mulighed for at samarbejde på grund af funktionsnedsættelse eller særlige sociale problemer.</p> <p>Kommunen kan ikke uden videre lade et tilbud om hjælp eller støtte ophøre med henvisning til, at borgeren ikke samarbejder om at opfylde indsatsmålene i handleplanen. Hvis det manglende samarbejde skyldes borgerens nedsatte funktionsevne, skal kommunen undersøge, hvordan hjælpen kan tilrettelægges så borgeren kan samarbejde og modtage hjælpen. Hvis borgeren, på trods af sin funktionsnedsættelse, er i stand til at samarbejde om målene, men vælger at lade være, skal kommunen vejlede om konsekvenserne ved borgerens fravalg. Hvis kommunen vurderer, at borgeren efter ophør af botilbud forsat har behov for betydelig hjælp, skal kommunen som følge af sin omsorgspligt yde en indsats for at hjælpe borgeren med at finde et sted at bo, så borgeren forsat kan modtage hjælp.</p> <p>63-17: Definerer snitfladen mellem behandling og socialpædagogisk støtte.</p> <p>Samtaler om håndtering af følelser og tanker kan bevilges som socialpædagogisk støtte, hvis det er en del af borgerens behov for eksempelvis guidning og støtte på det personlige og praktiske plan, kommunikation med det offentlige og/eller at skabe struktur i hverdagen. Hvis der derimod er tale om håndtering af følelser og tanker eksempelvis i forhold til hændelser i fortiden, kan hjælpen ikke bevilges som socialpædagogisk støtte.</p> <p>60-15: Beskriver hvordan borgere med betydelig nedsat psykisk og fysisk funktionsevne eller særlige sociale problemer kan have ret til at modtage socialpædagogisk støtte under kortere ophold uden for borgerens bopæl. Støtten er uafhængig af boform.</p>
Data fra Ankestyrelsen i 2020:	<p>Realitetsbehandlede sager: 322</p> <p>Omgørelsesprocent: 44,7</p>
Henvisninger:	<p>Lovforslag L 229 offentliggjort som Lov nr. 454 af 10. juni 1997 (§ 71 i serviceloven 1997 - § 85 i dag).</p> <p>Lov om social service (serviceloven), lov nr. 573 af 24. juni 2005, jf. lovbekendtgørelse nr. 1548 af 1. juli 2021, § 85.</p> <p>Pkt. 5 i vejledning om socialpædagogisk bistand, støtte- og kontaktpersoner, behandling og pasning af nærtstående efter reglerne i serviceloven. Børne- og Socialministeriets vejledning nr. 10284 af 11/12 2017.</p>

§ 99 i Lov om social service om støtte- og kontaktperson	
Formål:	Formålet er at tilbyde en hjælp, der understøtter og styrker muligheden for et liv på egne præmisser med større personlig og social mestring.
Målgruppe:	Personer med sindslidelser, stof- eller alkoholmisbrug og personer med særlige sociale problemer, som ikke har eller ikke kan opholde sig i egen bolig.
Indsatser, der kan iværksættes efter denne bestemmelse:	Opsøgende arbejde - at opbygge og skabe kontakt til de mest socialt udsatte og isolerede sindslidende, misbrugere og hjemløse, som ikke selv magter at kontakte etablerede tilbud.
Hovedpointer fra relevante principmeddelelser:	C-43-01: beskriver nærmere personkredsen og formålet med hjælpen.
Henvisninger:	<p>Lovforslag L 229 offentliggjort som Lov nr. 454 af 10. juni 1997 (§ 78 i serviceloven 1997 - § 99 i dag)</p> <p>Lov om social service (serviceloven), lov nr. 573 af 24. juni 2005, jf. lovbekendtgørelse nr. 1548 af 1. juli 2021, § 99.</p> <p>Pkt. 100 i vejledning om hjælp og støtte efter serviceloven (Vejledning nr. 2 til serviceloven). Børne- og Socialministeriets vejledning nr. 10284 af 11/12 2017.</p>

§ 107 i Lov om social service om midlertidigt botilbud	
Formål:	Formålet med et midlertidigt botilbud er at tilbyde en målrettet indsats i en fysisk boligmæssig ramme med henblik på udredning, udvikling eller stabilisering af borgerens funktionsevne. Hensigten er at få en afklaring af fremtidig boform og støtteforanstaltninger.
Målgruppe:	<p>Personer som på grund af betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer har behov for et midlertidigt botilbud. Ifølge bemærkningerne til bestemmelsen, er det personer med behov for aflastning, optræning, afprøvning af fremtidige bomuligheder, udslusning m.v.</p> <p>Det er også personer med betydelig nedsat fysisk og psykisk funktionsevne, der har behov for omfattende hjælp til almindelige daglige funktioner eller for pleje, eller som i en periode har behov for særlig behandlingsmæssig støtte. Det er ifølge bemærkningerne til bestemmelsen, personer, hvis behov er så omfattende, at de ikke kan dækkes på anden vis. Der kan være tale om behov for aflastning, behandling, optræning og udslusning m.v.</p> <p>Derudover er det personer med nedsat psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer, der har behov for pleje eller behandling, og som på grund af disse vanskeligheder ikke kan klare sig uden støtte. Ifølge bemærkningerne til bestemmelsen, kan det dels være personer med stofmisbrug som hovedproblem, dels personer med andre adfærdsmæssige problemer af psykisk eller social karakter, herunder personer med sindslidelser.</p>
Indsatser, der kan iværksættes efter denne bestemmelse:	Midlertidigt botilbud med fokus på aflastning, optræning, afprøvning af fremtidige bomuligheder, behandling, udslusning m.v.
Hovedpointer fra relevante principmeddelelser:	<p>51-18: Fastslår at mindsteindgrebsprincippet ikke finder anvendelse i forhold til midlertidige botilbud. Kommunen skal foretage en konkret og individuel vurdering af sagen, som skal være tilstrækkeligt oplyst. Det er ikke tilstrækkeligt at henvise til mindsteindgrebsprincippet og afprøve, om borgeren er kompenseret ved eksempelvis socialpædagogisk støtte efter § 85.</p> <p>21-18: Beskriver snitfladen mellem hjælp i egen bolig og midlertidigt botilbud. Rammerne for, at socialpædagogisk støtte kan varetages, skal være sikret, før at indsatsen kan iværksættes. Hvis ikke det er muligt, skal kommunen tilbyde midlertidigt botilbud, indtil rammerne er på plads.</p> <p>2-18: Vedrører borgerens mulighed for at samarbejde på grund af funktionsnedsættelse eller særlige sociale problemer. Kommunen</p>

	<p>kan ikke uden videre lade et tilbud om hjælp eller støtte ophøre med henvisning til, at borgeren ikke samarbejder om at opfylde indsatsmålene i handleplanen. Hvis det manglende samarbejde skyldes borgerens nedsatte funktionsevne, skal kommunen undersøge hvordan hjælpen kan tilrettelægges så borgeren kan samarbejde og modtage hjælpen. Hvis borgeren, på trods af sin funktionsnedsættelse, er i stand til at samarbejde om målene, men vælger at lade være, skal kommunen vejlede om konsekvenserne ved borgerens fravalg. Hvis kommunen vurderer, at borgeren, efter ophør af botilbud, forsat har behov for betydelig hjælp, skal kommunen som følge af sin omsorgspligt yde en indsats for at hjælpe borgeren med at finde et sted at bo, så borgeren forsat kan modtage hjælp.</p> <p>2-18: Vedrører borgerens mulighed for at samarbejde på grund af funktionsnedsættelse eller særlige sociale problemer.71-14: Fastslår, at borgere i personkredsen for midlertidige botilbud ikke kan visiteres til længerevarende botilbud efter § 108.</p>
Data fra Ankestyrelsen i 2020:	<p>Realitetsbehandlede sager: 246</p> <p>Omgørelsesprocent: 42,7</p>
Henvisninger:	<p>Lovforslag L 229 offentliggjort som Lov nr. 454 af 10. juni 1997 (§ 91 i serviceloven 1997 - § 107 i dag).</p> <p>Lov om social service (serviceloven), lov nr. 573 af 24. juni 2005, jf. lovbekendtgørelse nr. 1548 af 1. juli 2021, § 107.</p> <p>Pkt. 112 i vejledning om botilbud m.v. til voksne. Social- og Indenrigsministeriets vejledning nr. 9031 af 14. januar 2021.</p>

§ 57 i Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats om virksomhedspraktik	
Formål:	Fastslår hvilke personer der kan få tilbud om virksomhedspraktik hos private og offentlige arbejdsgivere.
Målgruppe:	<p>Personer, som er omfattet af beskæftigelsesindsatslovens målgrupper (§ 6), som kun vanskeligt kan opnå eller fastholde beskæftigelse på normale løn- og arbejdsvilkår eller med løntilskud, kan få tilbud om virksomhedspraktik hos private og offentlige arbejdsgivere.</p> <p>Uddannelseshjælpsmodtagere kan få tilbud om virksomhedspraktik som led i en uddannelsesrettet indsats, der i forbindelse med uddannelsespålægget understøtter personens vej mod uddannelse på ordinære vilkår.</p> <p>Endvidere har dagpenge- og kontanthjælpsmodtagere over 30 ret til tilbud om virksomhedspraktik, som de selv har fundet, såfremt betingelserne i øvrigt er opfyldt.</p>
Indsatser, der kan iværksættes efter denne bestemmelse:	En virksomhedspraktik.
Hovedpointer fra relevante principmeddelelser:	<p>34-20: Jobcentret kan efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats blandt andet give tilbud som virksomhedspraktik.</p> <p>Tilbuddet skal så vidt muligt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - være rettet mod beskæftigelse inden for områder, hvor der er behov for arbejdskraft, og - gives ud fra den enkeltes ønsker og forudsætninger, - gives med henblik på at personen hurtigst muligt opnår varig beskæftigelse og hel eller delvis selvforsørgelse.
Henvisninger:	<p>Lovforslag L 209, Folketingsåret 2018/2019, Forslag til lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.</p> <p>Vejledning om lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, nr. 10084 af 29. november 2019</p>

§ 167 i Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats om mentorstøtte	
Formål:	Fastslår hvornår en person kan få mentorstøtte.
Målgruppe:	Personer, der skal opnå eller fastholde aktiviteter, tilbud, ordinær uddannelse, ansættelse i fleksjob eller ordinær ansættelse, samt alle målgrupper i loven, som udskrives fra psykiatrisk indlæggelse.
Indsatser, der kan iværksættes efter denne bestemmelse:	<p>Mentorstøtte i en periode på højst 6 måneder. Personen kan efter en konkret vurdering gives mentorstøtte for en ny periode på op til 6 måneder ved udløb af en periode. Der kan således bevilges flere perioder med mentorstøtte ud fra en konkret vurdering af personens behov.</p> <p>Mentorstøtte i forbindelse med udskrivning fra psykiatrisk indlæggelse i op til 3 måneder forud for udskrivelsen og for en periode på mindst 6 måneder i alt.</p>
Hovedpointer fra relevante principmeddelelser:	<p>42-17: Personer, der tildeles ressourceforløb, har ofte brug for omfattende støtte for at blive klar til job eller uddannelse. Tværgående indsatser kan eksempelvis være motiverende indsatser til en borger, der på grund af smerter og manglende tro på fremtiden har mistet motivationen for at udvikle arbejdsevnen.</p> <p>87-19: Det fremgår af forarbejderne til lov om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats mv. i bemærkningerne til § 31b om mentorstøtte, at unge, der ikke tidligere har været i kontakt med jobcenteret, som noget nyt kan få tilbud om mentorstøtte ved overgangen til ordinær uddannelse, så flere kan få en god start på en uddannelse, og risikoen for at falde fra uddannelsen kan mindskes.</p> <p>Mentorstøtte kan derfor bevilges, selvom borgeren ikke får hjælp til uddannelsen efter beskæftigelsesindsatsloven, men eksempelvis modtager SU under uddannelsen.</p> <p>Det forhold, at mentorstøtte kun kan gives for 6 måneder ad gangen, afskærer ikke i sig selv retten til mentorstøtte til en ordinær uddannelse, idet der i loven er hjemmel til at forlænge mentorstøtten, hvis det vurderes relevant.</p>
Data fra Ankestyrelsen i 2020:	<p>I talportalen: Mentorstøtte - §§ 167-171</p> <p>Realitetsbehandlede sager: 13</p> <p>Omgørelsesprocent: 7,7</p>
Henvisninger:	Lovforslag 2012/1 LSF 223, Forslag til Lov om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats og forskellige andre love (Reform af

	<p>kontanthjælpssystemet, uddannelsespålæg, uddannelsesrettet indsats til unge, jobrettet indsats til kontanthjælpsmodtagere, helhedsorienteret indsats til udsatte m.v.)</p> <p>Lovforslag L 209, Folketingsåret 2018/2019, Forslag til lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.</p> <p>Vejledning om mentorordningen i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, nr. 10071 af 25. november 2019</p> <p>Vejledning om lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, nr. 10084 af 29. november 2019</p>
--	---